

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Diplomová práce

Vstupní znalosti a představy o střeoevropských státech u žáků mladšího školního věku

Vypracovala: Tereza Fleischmannová
Vedoucí práce: RNDr. et PhDr. Aleš Nováček, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci s názvem „Vstupní znalosti a představy o střeoevropských státech u žáků mladšího školního věku“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu literatury

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího práce a oponenta práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studentky:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své diplomové práce panu RNDr. et PhDr. Aleši Nováčkovi, Ph.D. za jeho pomoc, hodnotné připomínky, trpělivost, ochotu a čas, který věnoval vedení této diplomové práce. Rovněž bych ráda poděkovala učitelům a vedení základních škol, kteří mi umožnili realizaci výzkumného šetření. Mé poděkování taktéž patří celé rodině za podporu po celou dobu studia.

FLEISCHMANNOVÁ, T. (2023): Vstupní znalosti a představy o středoevropských státech u žáků mladšího školního věku. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie. 104 s.

Anotace

Práce se zabývá rozsahem a úrovní vstupních znalostí a představ o středoevropských státech u žáků mladšího školního věku. Cílem práce je prostřednictvím kvantitativního výzkumného šetření zhodnotit komplexní znalosti žáků prvního stupně o státech střední Evropy. Vyhodnocení probíhalo na základě dotazníkového šetření u 396 respondentů z osmi základních škol a umožnilo tak posouzení úrovně geografických znalostí u žáků čtvrtých a pátých ročníků základních škol. Analytická část diplomové práce se orientuje na výsledky a jejich srovnání dle několika kategorií, jimiž jsou rozdíly ve znalostech napříč školami, ročníky a genderu. Rovněž se tato část zabývá rozdíly vyplývajících z umístění a velikosti daných základních škol a v neposlední řadě také na zdroj těchto vědomostí. Závěrečná praktická část se zakládá na výsledcích dotazníkového šetření a obsahuje edukační materiál, který je rozšířen o metodickou příručku pro pedagogy a náměty na výuku středoevropských států.

Klíčová slova: střední Evropa, 1. stupeň základní školy, Rámcový vzdělávací program, vstupní znalosti, vlastivěda, představy

FLEISCHMANNOVÁ, T. (2023): Entrance knowledge and ideas about Central European states of pupils of younger school age. Master's Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Education, Department of Geography. 104 p.

Annotation

The thesis deals with the scope and the level of entry knowledge and ideas about Central European states for pupils of younger school age. The aim of the work is to evaluate, through a quantitative research inquiry, the comprehensive knowledge of central European countries of pupils in the first grade. The evaluation was carried out on the base of a questionnaire survey of 396 respondents from eight primary schools, allowing an assessment of the level of geographical knowledge of primary pupils in fourth and fifth years. The analytical part of the thesis focuses on results and their comparison according to several categories, which are differences in knowledge across schools, years and gender. This section also looks at the differences arising from the location and size of the primary schools in question and, last not least, the source of this knowledge. The final practical section is based on the results of the survey and contains educational material, which is extended to include a methodical guide for educators and suggestions for teaching central European states.

Key words: Central Europe, primary education, Framework education programme, 1st grade of primary school, entrance knowledge, geography, concept

Obsah

1. ÚVOD	7
2. DISKUSE S LITERATUROU A TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
2.1 VHLED DO LITERATURY	10
2.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	12
2.3 PROFIL ŽÁKA MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	14
2.4 VÝUKOVÉ METODY A JEJICH UPLATNĚNÍ, HRA	17
3. METODIKA	20
3.1 TVORBA VÝZKUMU A KLASIFIKACE JEHO VÝSLEDKŮ	20
3.2 TVORBA PRAKTICKÉ ČÁSTI	24
4. VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH KLASIFIKACE	26
4.1 VÝSLEDKY BRAINSTORMINGU	26
4.2 VÝSLEDKY DIDAKTICKÉHO TESTU	35
4.3 SROVNÁNÍ A DISKUSE VÝSLEDKŮ	38
4.4 POTENCIÁLY VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ VE VÝUCE	42
5. PRAKTICKÁ ČÁST	44
6. ZÁVĚR	86
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
8. SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ	93
9. PŘÍLOHY	100

1. Úvod

„Když sem v tom věku byl, v kterémž se lidskému rozumu rozdíl mezi dobrým a zlým ukazovati začíná, vida já rozdílné mezi lidmi stavy, řády, povolání, práce a předsevzetí, jíti se zanášejí, zdála mi se toho nemalá býti potřeba, abych se dobře, k kterému bych se houfu lidí připojiti a v jakých věcech život trávit měl, rozmyslil.“ – Jan Ámos Komenský

Žijeme ve světě, který nás svou velikostí dokáže neustále překvapovat. Svět, o kterém si myslíme, že ho v našich představách již dobře známe, nám mnohé nabízí. Touha objevovat, zkoumat a poznávat je zakořeněná v každém jedinci již od narození. Okolní svět přímo vybízí k prozkoumání. Krása, která nás obklopuje je nekonečná a čeká na objevení. Je jen na nás, jakou cestou se k ní vydáme. Rozmanitost okolí dokážeme vnímat všemi smysly, je pestrá a úchvatná. I takto by se dalo popsat území, na kterém se státy střední Evropy nachází. Pro někoho malý kus světa, pro jiné rozmanitá krajina, kultura a historie.

Motivací pro výběr tématu „Vstupní znalosti a představy o střeoevropských státech u žáků mladšího školního věku“ byl didaktický a výzkumný potenciál projektu. Důležitým pilířem práce byla autorčina záliba v cestování a poznávání států nejen střední Evropy, ale celého světa. Prostřednictvím práce chtěla zjistit, jaké povědomí mají žáci mladšího školního věku o střeoevropských státech ještě předtím, než se s ním v učivu setkají. Jak již bylo jednou zmíněno, práce je zaměřena na žáky prvního stupně základních škol, konkrétně na žáky čtvrtých a pátých ročníků, s nimiž bylo šetření na jednotlivých školách provedeno. Motivací se stal také možný námět vlastního didaktického materiálu, který by vhodně téma doplnil.

Předložená práce byla zpracována za účelem zjištění znalostí a povědomí žáků mladšího školního věku o státech střední Evropy. Hlavním cílem didaktického výzkumu je zanalyzovat dosavadní úroveň, míru a komplexnost vědomostí žáků 4. a 5. ročníků ZŠ o střeoevropských státech, ještě před uvedením samotného učiva o státech střední Evropy. Dalším stěžejním cílem teoretické části autorčiny práce je rozbor metody didaktické hry. Toto podtéma si autorka zvolila na základě své praxe, kde se sama přesvědčila, že hrou se žáci rádi učí. Primárním cílem praktické části diplomové práce je zjistit prostřednictvím výzkumného šetření dotazníkovou metodou znalost v oblasti střeoevropských států u žáků 4. a 5. ročníků. Analýza získaných výsledků je zaměřena na zdroj, z něž se žáci informace dozívají; na kvalitu, správnost, charakter a rozsah těchto znalostí.

Výsledné informace z dotazníkového šetření bylo nutné dále zpracovat a porovnat s žáky ze základních škol různých oblastí, rozdílného pohlaví a věku odpovídajícímu věkovým skupinám. S ohledem na výsledky vyplývající z výzkumného šetření je vytvořen metodicko-didaktický

výukový materiál pro žáky a učitele prvního stupně základních škol. Výukový soubor je sestaven na základě informací vyplývajících z výzkumného šetření na základních školách, z Rámcového vzdělávacího programu pro vzdělávání, odborné literatury, učebnic a jiných didaktických materiálů.

S ohledem na stanovené cíle diplomové práce bylo sepsáno několik následujících hypotéz, které se k výzkumu práce vztahují. Uskutečněním těchto cílů práce by mělo dojít k jejich verifikaci či ověření.

1. Na základě výzkumu Strakové (2006) a Schnepfa (2004), kde chlapci vynikali v matematických dovednostech a v přírodních vědách a dívky dosahovaly lepších výsledků v humanitních vědách, se předpokládá, že chlapci dosáhnou vyšších výsledků i v tomto výzkumném šetření a budou o něco lepší než dívky.
2. Klíčová hypotéza diplomové práce vychází z Rámcového vzdělávacího programu (MŠMT 2021) a očekává rozdíly ve výši vědomostí mezi jednotlivými ročníky. Žáci 5. ročníku budou mít více informací o střeoevropských státech než žáci 4.ročníku. Jelikož se okrajově setkávají s obecnými informacemi o sousedních státech Česka již ve 3. a 4. ročníku v rámci předmětu Člověk a jeho svět.
3. Následující hypotéza na základě statistik ČSÚ (2011), které nám ukazují vzdělanostní strukturu obyvatelstva dle geografické polohy, předpokládá, že vyšší míra vědomostí bude zaznamenána od žáků docházejících do městských škol oproti žákům ze škol venkovských, a to z důvodu vyšší úrovně vzdělanosti městského obyvatelstva, tak jak naznačují Machonin a kol. (2000) a Puldová (2011).
4. Na základě Rámcově vzdělávacího programu (MŠMT 2021) vychází rovněž poslední hypotéza a předpokládá, že žáci, kteří navštěvují základní školy v Jihočeském kraji, budou mít větší povědomí o státech Rakousku a Německu než žáci, kteří navštěvují školy v jiných krajích.

Obsah diplomové práce je chronologicky řazen do dvou hlavních celků, z nichž první a delší je věnován teoretické části a druhá, podstatnější, je část praktická (výzkumná). První část práce je dále dělena na čtyři podkapitoly. Po úvodní části následuje teoretická pasáž věnující se diskusi s literaturou. Na tento celek navazuje část zabývající se Rámcově vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, kde je pozornost také zaměřena na zařazení geografického učiva v tomto dokumentu a na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět a její vymezení. Další kapitola nastiňuje charakteristiku žáka mladšího školního věku po stránce pedagogicko-psychologické. Následující kapitola se zabývá vyučovacími metodami a jejich využitím ve výuce se zaměřením

na ústřední metodu didaktické hry. Na základě analýzy dostupné literatury a periodik tématu byla stanovena teoretická východiska, kterými se celá diplomová práce zabývá.

Na teoretickou část navazuje část praktická, která je věnována samotnému didaktickému výzkumu, jeho průběhu a následnému zpracování. Za účelem zmapování potřebných informací je využita výzkumná metoda dotazníkového šetření určená žákům čtvrtých a pátých ročníků základních škol. Výzkum byl realizován prostřednictvím dvou výzkumných metod, a to metody brainstormingu a vstupního didaktického testu. Výzkum byl proveden na osmi základních školách různých lokalit, z nichž byla využita škola venkovská, městská, malotřídní a škola hlavního města Prahy. Dohromady se výzkumu zúčastnilo 394 žáků z 21 tříd. Praktická stránka diplomové práce se zabývá samotným výzkumem, jeho analýze a zpracování opatřených dat. Dále se věnuje metodice výzkumu a využití výsledků a poznatků do výuky prvního stupně ZŠ.

Závěrečná kapitola výzkumné části diplomové práce je čistě praktická a obsahuje autorský návrh vlastních výukových aktivit a materiálů, které byly vytvořeny na základě opatřených informací. Autorský návrh obsahuje také metodické pokyny pro učitele. V neposlední řadě jsou vyhodnocovány hypotézy stanovené před začátkem výzkumného šetření. V závěru se práce věnuje komplexnímu shrnutí výzkumu a zhodnocení výsledků. Práci uzavírá seznam použité literatury, tabulky a grafy, vycházející z vyhodnoceného výzkumu a kompletní zadání dotazníkového šetření.

Metodické materiály jsou námětem sloužící k aplikaci tématu do výuky na 1.stupně ZŠ a obsahují metodické pokyny pro učitele a námět didaktické hry k danému tématu, která je založena na prostudované literatuře a výsledcích výzkumného šetření. Materiály budou přínosem pro pedagogické pracovníky a využitelné ve vzdělávacím procesu. Výsledky vyplývající z výzkumného šetření budou učiteli zdrojem pro sestavení vyučovací jednotky na téma středoevropských států, a také mohou sloužit jako podklad pro volbu vhodných výukových metod. Dále výsledky umožní přizpůsobení výuky dle úrovně dosavadních znalostí žáků.

2. Diskuse s literaturou a teoretická východiska

Zaměření projektu výzkumu a sestavení praktické části práce vyžadovalo prostudování vhodné literatury k tomuto tématu kvalifikační práce. Diplomová práce vznikla na základě prostudování odborné a populárně naučné literatury. Vedle tohoto bylo využito i charakteristiky mladšího školního věku, neboť je práce určena a zaměřena právě na žáky od 9 do 11 let. Následně bylo využito vymezení didaktických metod, především metody didaktické hry, která je součástí praktické části práce.

2.1 Vhled do literatury

Odborných zdrojů, které se zabývají tématem edukace žáků, je velké množství. V teoretické části práce byly voleny především tituly zaměřené na vývoj žáka mladšího školního věku a jeho edukaci. K ústředním literárním zdrojům dětských vědomostí v první řadě zmíním edukační media a prostředky. *„Kdo se chce stát vzdělaným, musí si nad zlato a stříbro vážit knih“* (Jan Amos Komenský in Skalková 2007). Průcha (2009) odkazuje již na začátek dějin, kdy už i tehdejší didaktické prostředky byly brány jako doplňky výuky a jejich postupný vývoj odrážel kulturně-technický vývoj společnosti. Dále poukazuje na zjištění, že *„každý nový didaktický prostředek slibuje zpočátku nahradit do značné míry starší generaci pomůcek, po se však čase ukáže, že dané instrumentarium sice podstatným způsobem dřívější prostředky obohatí, ale nahradit je zcela nemůže. Internet knihu nikdy nenahradí“* (Průcha 2009, s. 259). Nelešovská a Spáčilová (2005) upozorňují na vzájemný vztah didaktických prostředků a jejich souvislostí. Je třeba dbát na jejich výběr a využití, které vychází především z cílů vyučovací jednotky. Skalková (2007) také vystihuje didaktické prostředky jako součást systému, jež funguje ve spojitosti s učebnicí, určitým způsobem ji ovlivňuje, ale nikterak nesnižuje její důležitost. Volba učebních materiálů a nástrojů zůstává otázkou učitelovy kompetence, neboť právě tato edukační média slouží k podpoře nejen jeho samotné činnosti, ale i činností žáků ve vyučovacím procesu. Učitel svou vyučovací činností podněcuje, za adekvátně zvolených prostředků, odpovídající aktivity žáků. Maňák a Švec (2003) považují za neadekvátnější nástroj výukovou metodu, prostřednictvím které pedagog zajišťuje dosažení edukačních cílů. Edukační proces je jakýsi systém organizace prvků, který zahrnuje didaktické prostředky, obsah a činnosti žáků a učitele. Pedagog řídí tento systém volbou výukových metod, jež zprostředkovávají komunikaci mezi všemi účastníky.

Učebnice představuje určitý druh knižní publikace, jež svým obsahem, strukturou a vlastnostmi zprostředkovává didaktickou komunikaci. Jako didaktický prostředek podněcuje žáky k učení a zakládá výukové činnosti učitele. Zajímavým faktem zůstává, že i dnes, v době obrovského rozšíření elektronických médií, zůstaly učebnice na všech školách předním vzdělávacím prvkem (Průcha 2009). Dle Skalkové (2007) jsou učebnice držitelem obsahu vzdělávání, ale také nástrojem k vedení učení žáků, založeného na jejich vlastní aktivní činnosti. Pro žáky by se tedy měla učebnice stát jakýmsi asistentem při osvojení učiva. Pro učitele se pak stává podnětem k začlenění obsahu do kontextu vyučovací jednotky. Výběr učiva a učebních textů zůstává otázkou učitele, neboť právě tyto edukační texty slouží k podpoře činnosti učitele i žáků ve vyučovacím procesu. Učitelé mají v edukačním procesu možnost vybírat z velkého počtu učebnic, pracovních sešitů a dalších učebních pomůcek, jakými mohou být mapy, čítanky, sbírky cvičení a úlohy, tabulky, zpěvníky, slovníky atd. Knižní texty však nejsou v soudobém vyučování jediným prostředkem. Dle Pettyho (1996) informace do našeho mozku nevstupují pouze ušima, ale mnohem více očima a dalšími smysly. Je tedy zapotřebí využívat další vizuální pomůcky, jejichž výhodou může být nejen lepší zapamatování, ale i žákovo vzbuzení zájmu. Patří mezi ně i video nahrávky, obrazový materiál, počítačové programy, televizní pořady a multimediální prezentace.

Jelikož se v kvalifikační práci zabýváme edukací žáků, stal se pro ni klíčovým autorem Jan Průcha, jenž je předním odborníkem v oblasti pedagogické teorie a výzkumu. Průcha (2002) pojímá moderní pedagogiku jako vědu o edukační realitě, kterou za pomoci své teorie a výzkumu identifikuje, charakterizuje, analyzuje a vyjasňuje.

Kapitola o Rámcově vzdělávacím programu se opírá o Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vydaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v lednu roku 2021, platného od 1.9.2021. Revize tohoto programu proběhla s cílem modernizování obsahu vzdělávání a mohla tak dostát potřebám 21. století. Nový RVP ZV inovoval informatiku jako novou vzdělávací oblast a zahrnul tak rozvoj digitální gramotnosti žáků mezi klíčové kompetence. Analýza tohoto dokumentu vedla ke zpracování a rozboru výukové oblasti Člověk a jeho svět a následným zařazením do Školního vzdělávacího programu v podkapitole 2.2.

Vzhledem k zaměření této kvalifikační práce bylo nutné přiblížit charakteristiku mladšího školního věku. Vágnerová (2012) dělí období mladšího školního věku na dvě fáze, tj. raný školní věk a střední školní věk. Matějček (1986) ho popisuje za jakousi přechodnou etapu mezi hravým předškolním věkem a vyspělejším chováním člověka v podkapitole 2.3.

V úvodní části věnované kapitole výukových metod je stručně nastíněna cesta jejich historie. Zbytek kapitoly se již zabývá samostatnými metodami a jejich klasifikací. Ústředními autory zabývající se řešeným problémem jsou Maňák a Švec (2003), kteří se snaží respektovat

jak úsilí samostatného žáka, tak činnosti učitele napomáhající žákově osvojení vědomostí, dovedností, návyků a rozvíjení svých schopností. Dalším stěžejním autorem této kapitoly je Zormanová (2012), která chápe výukovou metodu jako zvláštní činnost učitele, jenž napomáhá k rozvoji vzdělanosti žáků a doprovází je k edukačním cílům. Autoři ve svých titulech popisují moderní vyučování, které respektuje aktivitu a samostatnost žáka a je založeno na výukových metodách. Čapek (2015) seznamuje učitele s poznatky z moderní výuky a ukazuje cestu k novému efektivnějšímu vyučování moderním způsobem. Skalková (2007) objasňuje alternativní metody, které umožňují aktivitu žáků a podporují individuální i kolektivní učení v podkapitole 2.4.

Praktická část diplomové práce byla tvořena na základě odborné literatury zabývající se výukovou metodou didaktické hry. Hra je dle Suchánkové (2014) činnost člověka, která jej provází po celý život. Mlejnek (1997) však připomíná, že se jedná o svébytnou činnost, při které je nejdůležitější její průběh, nikoli výsledek. Čapek (2015) ji považuje za nejlepší způsob edukace, neboť žáci, jež jsou zapojeni do činností, které je baví, nevědomky odvádějí dobrou školní práci. Všichni tito autoři vnímají hru jako činnost člověka, jež ho provází v jednotlivých životních etapách a měla by v edukačních procesech zaujímat důstojné místo. Její charakteristika je nastíněna v podkapitole 2.5.

2.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Do vzdělávací soustavy se v souladu s principy kurikulární politiky zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými ve Školském zákoně č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let, jež jsou tvořeny na dvou úrovních – státní a školní.

Český Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš 2003, s. 110) definuje kurikulum jako „*obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení*“. Termín kurikulum lze tedy chápat jako obsah vzdělání neboli učivo v širším slova smyslu a s ním související proces osvojování, tj. jako veškerou zkušenost žáka, jež získá ve vzdělávacím prostředí a činnosti, které jsou spjaty s jeho osvojováním a hodnocením (Maňák, Janík, Švec 2008). Učivo považujeme za prostředek vedoucí k dosažení klíčových kompetencí (MŠMT 2021).

Kurikulární dokumenty, jak již bylo zmíněno výše, jsou tvořeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň reprezentují rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). V RVP nalezneme vymežující závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň je řízena školními vzdělávacími programy (dále jen ŠVP), podle nichž se vykonává vzdělávání na jednotlivých školách. ŠVP si vypracovává každá škola samostatně na základě příslušného RVP. Rámcově vzdělávací programy i školní vzdělávací programy patří mezi veřejné dokumenty, které jsou zpřístupněny pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost (MŠMT 2021).

Pro realizaci základního vzdělávání je vydán Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), který je v souladu se Školským zákonem. Novelizace tohoto zákona proběhla v roce 2020, přičemž v platnost vstoupila novelizace č. 284/2020 až v roce 2021 (NÚV 2021).

V RVP ZV je vzdělávací obsah základního vzdělávání orientačně rozčleněn do devíti vzdělávacích oblastí, které zahrnují učivo, cílové zaměření a očekávané výstupy pro danou úroveň. Každá vzdělávací oblast je tvořena jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory. Oblastmi jsou: český jazyk a komunikace, matematika a její aplikace, informatika, člověk a jeho svět, člověk a společnost, člověk a příroda, člověk a kultura, člověk a zdraví, člověk a svět práce (RVP 2021).

Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen učivem a očekávanými výstupy. V rámci 1. stupně je tento obsah rozdělen na 1. období (1. až 3. ročník) a 2. období (4. až 5. ročník). Toto dělení školám usnadňuje zařazení obsahu vzdělávání do jednotlivých ročníků (RVP 2021). Učivo osvojené v průběhu 1. a 2. období vymezují očekávané výstupy. RVP ZV vymezuje očekávané výstupy orientační na konci 3. ročníku a očekávané výstupy závazné na konci 5. ročníku. Tyto výstupy jsou závazné a zároveň ověřitelné. Učivo charakterizované v Rámcově vzdělávacím programu základního vzdělávání je pro školy doporučené a na úrovni školního vzdělávacího programu je závazné. Každá škola rozdělí vzdělávací obsah do jednotlivých vzdělávacích oborů a vyučovacích předmětů tak, aby zajistila rozvoj a utváření klíčových kompetencí u žáků.

Pro vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je charakteristická její rozmanitost. Dle potřeby si škola z tohoto vzdělávacího oboru vytváří více vyučovacích předmětů a sama si je pojmenovává. Navazuje tak na vědomosti a znalosti z předškolního vzdělávání. Oblast vychází z mnoha témat lidského života, se kterými se děti dennodenně setkávají (MŠMT 2021). Nynější obsah této oblasti je orientovaný v první řadě na člověka, přírodu, historii, vlast, zdraví, kulturu, rodinu, společnost, zemi, lidi kolem nás, vesmír apod. Žáci získávají přehled o tom, co bylo v minulosti a jaká je současnost. Hlavním cílem zmíněné oblasti je, aby si žáci odnesli veškeré

získané poznatky z hodin domů a uspěli s nimi v praktickém životě. Důležité je tedy předat jim nejen vědomosti, ale i dovednosti.

Ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět žáci potřebné vědomosti a dovednosti získávají v první řadě pozorováním okolního světa, přírody a činností lidí. Dále pak žáci řeší modelové situace a hrají určené role. Žáci učivem z této oblasti poznávají sami sebe, vztahy mezi sebou, různé jevy a jejich souvislosti. Poznávají okolní svět a lidskou společnost. Dále se seznamují s pravidly chování a vystupování. Žáci mohou dát najevo své myšlenky, názory a společně je rozebrat s ostatními (MŠMT 2021).

Člověk a jeho svět je v rámcovém vzdělávacím programu pouze ucelenou oblastí s řadou tematických okruhů, přičemž názvy předmětů a jejich časovou dotaci si každá škola stanovuje sama v rámci tvoření ŠVP. V prvním období (1. – 3. ročník) školy většinou volí vyučovací předmět prvouka a seznamují žáky s pěti tematickými celky. Ve druhém období (4. – 5. ročník) většina škol využívá předmětů přírodovědy a vlastivědy, pro které jsou charakteristické tyto tematické celky: Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví, Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás a Lidé a čas. Se státy střední Evropy se žáci setkávají v 5. ročníku v tematickém okruhu „*Místo, kde žijeme*“, kde se také setkávají s kontinenty, EU a cestováním.

Prvkem výukových předmětů jsou současně i tzv. průřezová témata. Tato témata nejsou součástí jen výukové oblasti Člověk a jeho svět, ale jsou zahrnuty do všech vzdělávacích oblastí. Škola je povinná seznámit žáky se všemi tematickými okruhy daných průřezových témat. Nemusí tak učinit v každém ročníku, ale musí je postupně začleňovat do výuky. ŠVP pak určuje, v jakém měřítku a rozsahu budou podány. Dohromady je v RVP ZV vymezeno šest průřezových témat k výukové oblasti Člověk a jeho svět, jimiž jsou: Osobnostní a sociální výchova; výchova demokratického občana; výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech; multikulturní výchova; environmentální výchova a mediální výchova (MŠMT 2021).

Obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět je na 1. stupni základní školy realizován ve všech ročnících, a to v minimálním rozsahu 11 hodin, jež jim závazně udává Rámcový učební plán.

2.3 Profil žáka mladšího školního věku

Vymezení mladšího školního věku uvádí mnoho autorů rozdílně. Společně se však shodují, že se jedná o období od 6 let do 12 let věku dítěte, vždy daných dle kognitivní a emoční zralosti jedince. Z důvodu zaměření diplomové práce pro žáky 1. stupně se pro nás jeví praktické rozdělení dle Matějčka (1986) na mladší školní věk (6-8 let), střední školní věk (9-12 let)

a na starší školní věk, který se kryje s pubescencí. Bylo by dobré upozornit na podstatné rozdíly mezi žáky na začátku školní docházky a vyspělejšími školáky, neboť první dva roky školní docházky se vyznačují pozvolnou adaptací na školní požadavky a průvodními jevy nestálosti a rozporů. Ve druhé etapě (tj. následující 3 roky) vzrůstá mezi žáky míra jejich společenských vazeb, tříbí se jejich zájmy a formují se postoje k životu (Kuric Jan 1986 In Langmajer a Krejčířová 2006).

Rozvoj myšlení u mladších školáků se objevuje při používání strategie uvažování, která je vázána na realitu a řídí se zákony logiky. Žáci tedy upouští od egocentrismu a fantazie a přiklání se k reálným situacím. Piaget (2014) pojmenoval tuto etapu trvající do 11-12 let jako fázi konkrétních logických operací. Další označení této fáze uvádí Steinberg a Belsky (1991 In Vagnerová 2012), kteří ji označují jako „kognitivní revoluci“. Dítě v mladším školním věku chce poznávat skutečný svět. Zajímá ho, jaký svět je, jak funguje a jak jej může ovládat. Při těchto úvahách dítě vychází ze svých zkušeností a chce svět poznávat na základě svého vlastního prožitku. Jako prostředek mezi dítětem a konkrétním poznáváním světa je hra, při níž se uplatňují a rozvíjejí především poznávací procesy a jejich vlastnosti. Je také poskytovatelem příležitostí pro rozvoj sociálního poznávání, socializace, a komunikačních dovedností. Hra, jako jedna z hlavních charakteristik chování a projevů dětí, představuje potřebu dítěte neustále zkoumat svět kolem sebe v bezpečném prostředí. Hra je jazykem dětství a komunikačním prostředkem, který děti využívají i k učení (Sochorová 2011).

U dětí mladšího školního věku pozorujeme změny v uvažování, jež jsou charakteristické pro konkrétní logické myšlení. Decentrace, jež představuje schopnost posouzení reality z více hledisek. Konzervace, která představuje trvalost podstaty objektu či skupiny objektů, přestože dochází ke změně jejich vnějšího vzhledu. Jedná se stále o tentýž objekt, i když se dítěti jeví jinak. A jako poslední - reverzibilitu, tj. vratnost různých proměn. Školáci si již uvědomují, že opačnou operací navrátí jev do původního stavu (Vagnerová 2000). S touto myšlenkou se ztotožňují i Langmeier a Krejčířová (2006) a uvádí, že je dítě schopno chápat více transformací najednou, což představuje „*spojení různých myšlenkových procesů do jedné sekvence*“ (Langmeier a Krejčířová 2006, s. 125).

Logické operace se rozvíjí především učním v rámci školní výuky. Dítě je v rámci ní vedeno k určitému uvažování. Dětská paměť a její funkce se v tomto věku velmi intenzivně rozvíjejí. Díky výuce jsou si žáci schopni osvojit různé paměťové strategie, jež slouží k lepšímu zapamatování a uchování informací. Žáci se při výuce soustředí na chápání souvislostí a vztahů nebo se snaží volit různé způsoby řešení problémů za použití určitých pravidel, a tím rozvíjejí své logické uvažování. Dále si žáci dovedou potřebné informace opakovat. Zprvu si je opakují nahlas, postupně už jen potichu, „pro sebe“. Opakování využívají žáci již od počátku školní docházky,

kdy je pro ně často nejjednodušší memorování. Nad učivem začínají přemýšlet až později, kdy se pro ně látka stává obtížnější a pouhé memorování jim nestačí. Od středního školního věku žáci začínají užívat strategii uspořádání informací, pro účel snazšího zapamatování (Vágnerová 2012).

Vývojovou fází středního školního věku můžeme přibližně specifikovat od 8-9 let až do 12 let věku dítěte nebo do doby, kdy dítě přechází na druhý stupeň ZŠ. Ze školního hlediska se jedná o dobu 3.-5. třídy, tj. úsek končící přechodem na druhý stupeň ZŠ (Vágnerová 2000). Profesor Matějček (1994) tuto fází popisuje jako dobu vyrovnané konsolidace. Erikson (1963 In Vágnerová 2000) jí charakterizuje jako dobu citové vyrovnanosti. O fázi latence pak mluví Freud (1991 In Vágnerová 2000), který uvádí, že jde o období klidu a pohody. Dítě se souvisle rozvíjí ve všech svých oblastech, po psychické, fyzické i emocionální stránce. Můžeme tedy říci, že se jedná o etapu přípravy na vývojové období adolescence (Vágnerová 2000).

Žák středního školního věku chápe svět v reálném pojetí, lze ho nazvat realistou, to potvrzuje i způsob jeho myšlení a uvažování. Své pocity dává najevo extravertním chováním. Na základě zřejmých, nesporných a konkrétních důkazů má dítě tendenci mít ve věcech jasno. Tímto způsobem žák dosahuje vlastní jistoty o attributech světa, o kterém se chce více informovat. Žák mladšího školního věku je svým způsobem spíše optimista, veškeré události si vykládá více kladným způsobem (Langmeier a Krejčířová 2006).

Ve středním školním věku se žákův vztah ke škole mění, a s ním i jeho role. Děti jsou již na školu adaptované a mají osvojené normy chování. Na základě zkušeností dítě již ví, jakého výkonu je schopno dosáhnout, a s čím u dospělých obstojí. V tomto věku se také výrazněji projevuje rozvoj kognitivních schopností. Dítě je již schopno přesnějšího sebehodnocení (Vágnerová 2000).

Z výše uvedených charakteristik vyplývá skutečnost, že žáci mladšího školního věku procházejí různými změnami, které jsou více či méně ovlivněny edukačním procesem. Na úplném začátku školní docházky dochází u dětí ke změně způsobu uvažování, žák začíná postupně využívat konkrétní logické operace. Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí i malé rozdíly plynoucí z pohlaví žáků v tomto věku. Chlapci již prokazují lepší výsledky v testech vyžadujících vizuálně prostorovou představivost. Naopak dívky více vynikají zejména v testech verbálních schopností. Děti v tomto věku jsou stále spjaty s realitou skutečnou, ale při svém chápání již dodržují základní pravidla logiky. Dítě přijímá novou autoritu učitele a je hodnoceno na základě svých výsledků. Starší žák má již ke škole a k učiteli přesně vymezený postoj. Učitele vnímá neutrálně a do popředí staví kontakt se spolužáky, tj. jeho vrstevníky. Identifikace s vrstevnickou skupinou je jednou z žákových důležitých potřeb. Právě touto skupinou vrstevníků potřebuje být akceptován a kladně hodnocen.

2.4 Výukové metody a jejich uplatnění, hra

Slovo metoda pocházející z řeckého slova „*meta hodos*“ znamená v překladu cesta směřující k cíli. Z tohoto slova vychází samotná definice výukové metody. Maňák a Švec (2003) výukovou metodu charakterizují jako „*cestu, po níž se ve škole ubírá žák a ostatní činitelé mu tuto cestu usnadňují*“ (Maňák a Švec 2003, s. 22). Skalková (2007) ji považuje jako rozhodující prostředek k dosahování cílů v každé uvědomělé činnosti. S touto myšlenkou se ztotožňuje i Mojžíšek (1988), jenž pod stejným pojmem vyučovací metody rozumí jakýsi způsob dosahování cíle vyučování nebo cestu uspořádanou určitým způsobem tak, aby žák dosáhl poznání. Výuková metoda však nezahrnuje jen činnosti žáka, nýbrž i činnosti učitele. Přičemž se tyto dva subjekty navzájem doplňují a jejich spolupráce je při výuce důležitá. Pedagogický slovník tak charakterizuje vyučovací metodu jako postup, cestu či způsob vyučování, které charakterizují činnosti učitele vedoucího žáky k dosažení určených edukačních cílů (Průcha, Walterová, Mareš 2009).

Výukové metody mají za sebou dlouhý historický vývoj, jež byl ovlivněn historicko-spoločenským kontextem. První úvahy o metodách ve vzdělávání nacházíme již v Antickém Řecku, kde se touto oblastí zabývali hlavně sofisté. Vůbec poprvé se zde setkáváme s metodou didaktické hry, kterou za velmi efektivní považovali Sokrates a jeho následovníci Platon a Aristoteles. Avšak k rozvoji výukových metod dochází až v renesanci, kde se jimi zabýval Jan Amos Komenský. Ten ve svém vzdělávání prosazoval přirozenou metodu, jež se zakládala na poznávání a napodobování přírody, přitom kladl důraz i na začlenění smyslů do výuky (Zormanová 2012). Pedagogická didaktika poskytuje učiteli různorodou nabídku výukových metod, která mu umožňuje zvolit přiměřenou metodu s ohledem na cíl a obsah výuky. Dle Sitné (2013) by měl učitel do své výuky zařazovat metody promyšlené, které směřují k cíli a obsahu vyučování. Pedagog by měl být s metodami ztotožněn a neměl by je využívat jen na základě vnějšího požadavku. Volba výukových metod tedy pro učitele představuje značnou míru volnosti, jež je v souladu s cílem, obsahem vyučovací jednotky a v neposlední řadě s věkovou skupinou žáků. Čapek (2015) vnímá rozmanitost výukových metod jako prostředek prevence proti nekázní, nevhodnému chování a příležitosti dosažení úspěchu u většího počtu žáků. Dále pak poukazuje na lepší klima třídy. Obdobně se vyjadřuje i Zormanová (2012), která poukazuje na důležitost kooperace mezi pedagogem a žáky ve výuce. Učitel se za pomoci výukové metody snaží vést žáky k osamostatnění a vytvoření jejich vlastního stylu učení, který je bude provázet při dalším studiu.

Jelikož se následující kapitola zabývá didaktickou hrou, bylo využito klasifikace výukových metod dle Maňáka a Švece (2003). Výukové metody se dle stupňující složitosti

edukačních vazeb dělí do tří skupin, a to na metody klasické, aktivizující a komplexní. Didaktická hra je podle nich klasifikována jako metoda aktivizující, neboť podtrhuje angažovaný zájem žáků na účasti ve výuce, přičemž se jedná o přirozené zapojení do výukových aktivit. Výuka je vedena tak, aby žáci dosahovali edukačních cílů především vlastním učením s důrazem na myšlení a řešení problémů (Maňák a Švec 2003).

Pedagogický slovník definuje didaktickou hru jako „*analogii spontánní činnosti dětí, která sleduje didaktické cíle. Má svá pravidla, vyžaduje průběžné řízení a závěrečné vyhodnocení. Je určena jednotlivcům i skupinám žáků, přičemž role pedagogického vedoucího mívá široké rozpětí od hlavního organizátora až po pozorovatele* (Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 43). Dle Mlejnků (1997) je pedagogickým úkolem učitele vzbuzovat zájem a cit žáků a odstranit rušivý element, který by dětskou hru mohl brzdit. Suchánková (2014) považuje za nejdůležitější znaky a vlastnosti hry: spontánnost, svobodu, zaujetí, smysluplnost, pravidla, fantazii, přijetí role a vnitřní motivaci. Společně se však s ostatními autory shodují, že základní a nejvýznamnějšími znaky hry jsou radost a uspokojení. Toto zjištění přináší i Zormanová (2014), která poukazuje na přínos didaktické hry. Problematika spočívá v lepší a snadnější fixaci učební látky. Prostřednictvím didaktické hry jsou žáci aktivováni, motivováni a zvyšuje se jejich angažovanost k prováděným činnostem. Dalším pozitivem je pro žáky rozvoj myšlení a poznávacích funkcí, podnět tvorivosti, rozvoj spolupráce a soutěživosti a v neposlední řadě je nutí využít dovednosti, poznatky a zapojit jejich předchozí zkušenosti.

Již Jan Amos Komenský v 17. století uplatňoval školu hrou. Hra je přirozenou činností všech jedinců. Díky hře dítě získává nové dovednosti a vědomosti, procvičuje si pozorovací schopnosti a nabývá nové povahové vlastnosti. Ve hře děti dávají najevo své zájmy a rozvíjí sociální interakci (Mlejnek 1997). Hra bude mít vždycky své místo v činnostech dětí mladších školního věku, protože děti v tomto věku jsou stále hravé. V dané době vývojového stádia je učení pro dítě primární činností, a proto je zde vhodné zařadit didaktickou hru, která svou podstatou napomáhá ke vzdělávání. Didaktická hra je pro děti určitým prvkem výuky, ve kterém neshledávají vzdělání, ale zábavu. Ve srovnání s frontální výukou, děti více rozvíjí své dovednosti, schopnosti a vědomosti s cílem lepšího herního výsledku. Houšek (1991) se ztotožňuje s názorem, že didaktická hra by měla být jednou z hlavních metod v nižších ročnících základní školy, jelikož je dítěti sama o sobě motivací. Dle Skalkové (2007) se žáci v didaktických hrách učí dodržovat vytyčená pravidla. To má pozitivní vliv na jejich socializaci a sebekontrolu. Dále při hře žáci spolupracují s ostatními dětmi, učí se organizovat vlastní činnost a procvičují své komunikační dovednosti. Výsledek hry jako didaktické metody závisí na různých faktorech, z nichž je nejdůležitějším třídní klima, tvořivost a organizační schopnosti učitele (Skalková 2007).

Na základě výše uvedených informací můžeme usuzovat, že hra je základem pro dětské poznávání světa. Pomocí her se jedinec seznamuje s okolním světem, rozvíjí se po fyzické i po psychické stránce, začleňuje se do kolektivu svých vrstevníků a navazuje sociální vztahy a kontakty. Nesmíme opomenout výchovný charakter hry, při němž se dítě učí dodržovat pravidla a spravedlnosti. Prostřednictvím her si dítě rozvíjí fantazii a tvořivost nenásilnou formou. Dítě hrou ovládá své emoce, učí se vyjadřovat a chápat jednání své i druhých, zažívat radost, pocit uspokojení, ale i pocit zklamání. To vše je nedílnou součástí vývoje jedince.

Pakliže bychom rekapitulovali názory všech výše zmíněných autorů, má hra v období mladšího školního věku klíčovou roli, dá se říci, že hra je nedílnou součástí celé lidské existence. Stručně řečeno je hra dobrovolná činnost jedince, která má významný podíl na jeho vývoji a z psychologického hlediska i značný vliv na rozvoj kognitivních funkcí.

Žáci se při vstupu do školy setkávají s novými kulturními dovednostmi a návyky. Hra, či přesněji hra realizovaná, pro žáky představuje zkušenost získanou již z let předchozích. Každý žák si do školy přináší svou oblíbenou či již dříve osvojenou hru nebo činnost, kterou může nebo chce spolužákům ukázat (Bittnerová In Psychický vývoj dítěte Pražská skupina školní etnografie 2005). Obecně lze tedy říci, že děti vyjadřují své názory a postoje skrze hru, kresbu a později i vyprávění již od útlého věku, přičemž v ní interpretují realitu a postoj ke světu či sobě samému (Langmeier a Krejčířová 2006). Maňák a Švec (2003) také uvádí, že hra je u člověka „jednou ze základních forem činnosti (vedle práce a učení), pro niž je charakteristické, že je to svobodně volená aktivita, která nesleduje žádný zvláštní účel, ale cíl a hodnotu má sama v sobě“ (Maňák a Švec 2003, s. 126).

3. Metodika

Důležitou součástí diplomové práce je sestavení výzkumu tak, aby dokázal naplnit stanovené cíle. Metodický postup se věnuje samotnému výzkumu a analýze získaných dat. Klíčové z hlediska výzkumu je zvolení vhodně odpovídajících metod výzkumného šetření. Na metodiku koncipovaného výzkumu navazuje metodika tvorby praktické části diplomové práce, která byla vytvořena na základě výsledků výzkumného šetření a představuje koncept didaktické hry do výuky.

3.1 Tvorba výzkumu a klasifikace jeho výsledků

Důležitým pilířem této diplomové práce je sestavení empirického výzkumu, na jehož vyhodnocených výsledcích je koncipována praktická část práce. Jelikož je práce zaměřena na sběr dat vstupních znalostí a představ, bylo využito kvantitativního výzkumu. Hendl (2005) tento typ výzkumu definuje jako výzkum, který využívá namátkové výběry, experimenty a sběr dat prostřednictvím testů, dotazníků či pozorování. Naměřená data pak analyzují, popisují nebo ověřují pravdivost vztahů jejich proměnných.

Pedagogický výzkum lze dle Chrásky (2017) rozdělit na několik fází. Klíčovou z nich je samotné stanovení problému a vytyčení jeho cílů, neboť na něj již navazují další kroky. Další důležitou fází je stanovení hypotéz, jejich testování a ověření, a v neposlední řadě také vyvození závěrů a jejich prezentace. Výzkum založený na kvantitativním šetření se soustředí na změření a hodnocení statické nestálosti a vzájemné závislosti proměnných. Postupuje dle předem naplánovaného postupu. Cílem je sběr a utřídění dat. Výzkumník začíná hypotézou a následně ji za pomoci dat ověřuje (Hendl 2017). Punch (2008) uvádí, že kvantitativní šetření je koncipováno za účelem získání číselných, co nejpřesnějších dat měření proměnných. Dotazování pomocí dotazníku vyplňovaného samotným respondentem je nejběžnější metodou sběru dat v kvantitativním výzkumu. Proměnná je v tomto případě výzkumná otázka.

Výzkum byl proveden na základě výběru vzorku základního souboru, jež tvořili žáci čtvrtých a pátých tříd prvního stupně základních škol. Tito žáci byli zvoleni s ohledem na jejich věk a téma diplomové práce. Jelikož se žáci s tématem Evropy a sousedních států doposud setkali pouze okrajově nebo jen v mimoškolním prostředí, bylo nutné výzkumné šetření uskutečnit dříve, než se s ním více seznámí. Samotný tematický celek Evropy je vyučován až v druhém pololetí páté třídy, proto byli zvoleni právě žáci dvou posledních ročníků prvního stupně základních škol. Výzkumné šetření proběhlo na všech základních školách během podzimu 2022.

Autorka měla možnost osobně navštívit polovinu dotázaných škol, na kterých výzkum realizovala samostatně. Na zbylých oslovených školách byl výzkum uskutečněn prostřednictvím učitelů/zástupců, kteří obdrželi přesné instrukce o jeho realizaci.

Žáci byli na začátku výzkumu seznámeni s jeho průběhem, cíli a zněním výzkumných otázek. Celková časová dotace určená žákům k vyplnění výzkumného šetření byla 45 minut, tj. jedna vyučovací hodina. V úvodu hodiny bylo vyčleněno 5 minut, během kterých byly žákům podány instrukce k předloženému dotazníku. Dále byli účastníci informováni o účelu šetření, byli také upozorněni, že se nejedná o test znalostí a že jejich odpovědi nebudou nijak hodnoceny. Žáci měli možnost dotázat se, pokud jim nebyly zcela jasné stanovené úkoly. Během hodiny mohli zvednout ruku a určité úseky, či jednotlivá cvičení jim byly dovysvětleny individuálně. Pro první část výzkumu bylo žákům poskytnuto 10 minut, pro následující dvě pasáže vždy po 15 minutách. Žáci dostávali jednotlivé části postupně, dle vymezené časové dotace.

Pro koncipovaný výzkum byla zvolena škála bodování od 1 do 14 bodů. Každé cvičení bylo jinak bodované, vždy dle náročnosti zadání. Nejvíce mohli žáci dosáhnout 50 bodů, přičemž získání plného počtu bodů znamenalo správné vyplnění dotazníků a s ním i veliké množství vědomostí.

Výzkumná data byla shromážděna pomocí dvou druhů výzkumných metod, a to metody didaktického testu, přesněji vstupního didaktického testu a metody brainstormingu. Tyto dvě metody byly zvoleny na základě tématu kvalifikační práce. V úvodní a závěrečné části byla zvolena výzkumná metoda vstupního didaktického testu. Dle Chrásky (2016) vstupní didaktický test představuje objektivní zjišťování úrovně vědomostí a dovedností respondentů. A obvykle je zadáván na začátku výukového celku učební látky. Cílem tohoto testu je postihnout úroveň vědomostí a dovedností. Hendl (2017) dělí dotazníky na strukturované a polostrukturované, jež obsahují pevně určené otázky, ale rozdíl pak nastane v odpovědích, zda jsou či nejsou pevně určené.

Úkolem žáků v úvodní části bylo zaznamenat informace, které o státech žáci vědí. Prvním úkolem bylo zapsání názvu státu do předem předtištěné mapy s vyznačenými hranicemi. Dále následovala otevřená otázka, která žákům umožnila jasnou a stručnou odpověď na otázku, které střeoevropské státy již navštívili. Třetí otázka byla též stručná, a to napsání své, či zakroužkování odpovědi na otázku: *Odkud dané informace získali*. Za tuto část mohli žáci dohromady získat 8 bodů. V první otázce po jednom bodu za každý správně zapsaný stát, v dalších dvou po jednom bodu za odpověď.

V prostřední pasáži výzkumného šetření autorka zvolila výzkumnou metodu *Brainstormingu* nebo jiným názvem *burzu nástrojů*, komplexní metodu, která v překladu znamená „*bouři mozku*“. Principem této metody určené k podněcování tvůrčího myšlení, je

nalezení a zaznamenání množství nápadů za účelem vyřešení určitého problému. V našem případě zaznamenání odpovědi na dvě připravené otázky během patnácti minut. V této pasáži výzkumného šetření byly stanoveny dva výzkumné úkoly. V prvním, pro nás klíčovém, úkolu měli žáci do předem předtištěné tabulky zaznamenat informace, které o státech vědí. Pro inspiraci měli žáci témata informací vypsaná v zadání úkolu. V tabulce pak bylo vyhrazeno místo ke každému státu zvlášť. Následující otevřená otázka dávala žákům prostor k zamyšlení, jakou zemi střední Evropy by rádi navštívili, a z jakého důvodu. Tato část byla hodnocena maximálně 14 body. Za první úkol žáci mohli získat 12 bodů a za následující další 2 body, přičemž jeden bod za stát, který by rádi navštívili a druhý bod za uvedený důvod.

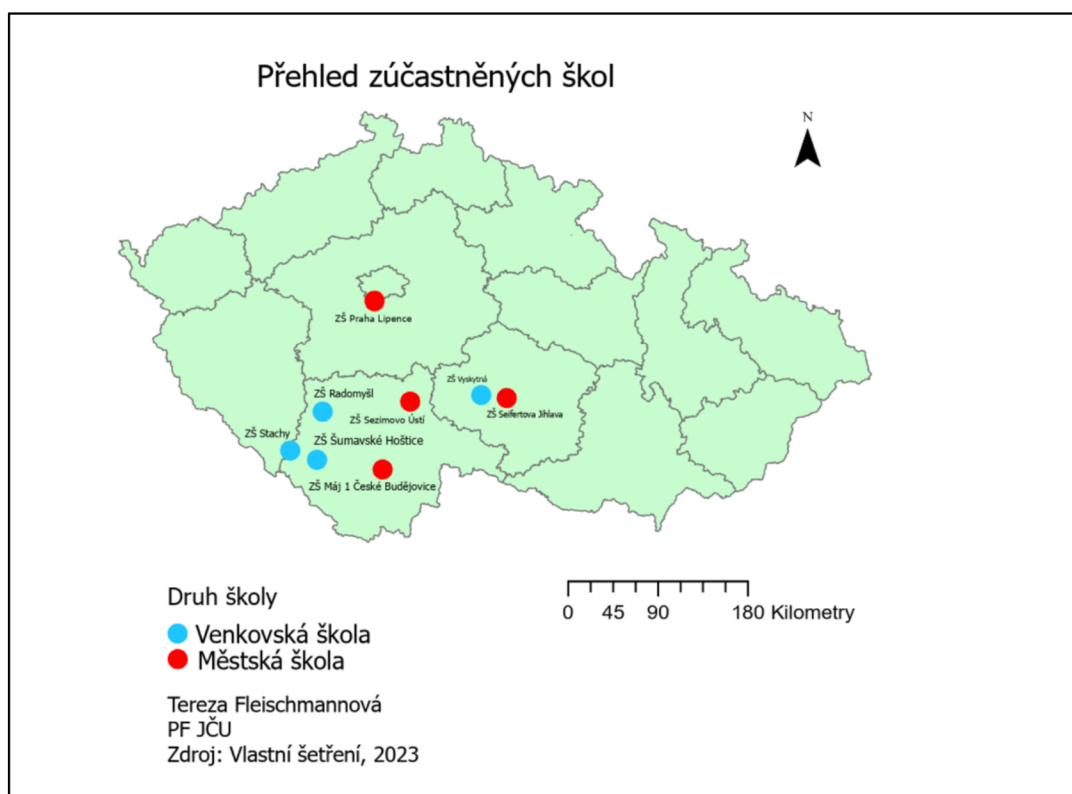
Jak již bylo řečeno dříve, i v závěrečné části dotazníkového šetření bylo využito výzkumné metody didaktického testu. Pro žáky byla tato pasáž líbivější, neboť v ní bylo využito barevných obrázků a úkoly v ní spočívaly pouze k jejich přiřazení. Pasáž obsahovala dva rozsáhlejší úkoly. V prvním z nich měli žáci pojmenovat vlajky jednotlivých států a názvy států zapisovali do políčka pod vlajkou. Dále pak v tomto cvičení přiřazovali hlavní město, tj. políčko s hlavním městem spojit s vlajkou (a již vyplněným názvem státu). Posledním úkolem dotazníkového šetření bylo přiřadit obrázky a pojmy ke státům středním Evropy. Ke každému státu příslušel jeden obrázek a jeden pojem. Oba úkoly byly bodovány dle správných odpovědí, tj. maximálním ziskem 14 bodů za každé cvičení. Cílem dotazníkového šetření bylo získání dat vstupních vědomostí a dovedností o středoevropských státech, na které v diplomové práci bude navazovat praktická část.

Do výzkumného šetření se zapojili žáci z osmi základních škol (viz Obrázek 1). Zvolené školy byly vybrány na základě odlišnosti geografické polohy a počtem navštěvujících žáků. Profil vybraných škol zahrnuje školy dle lokace na venkovské a městské. Tyto základní školy byly voleny s ohledem na cíl diplomové práce.

První zvolenou školou se stala škola venkovská v místě autorčina bydliště, a to Základní škola Šumavské Hoštice. Tato základní škola, kterou sama autorka navštěvovala, se nachází v Jihočeském kraji ve stejnojmenné obci Šumavské Hoštice. Jedná se o venkovskou školu s celkovým počtem žáků 107 a devíti třídami. Škola má v současnosti pět tříd prvního stupně. Výzkumného šetření se zúčastnily pouze dvě z nich, tj. čtvrtý a pátý ročník s počtem 27 respondentů. Druhou venkovskou školou výzkumného šetření je Základní škola Stachy ležící také na území Jihočeského kraje. Tato venkovská škola byla nejmenší v počtu respondentů. Dohromady se dotazníkového šetření zúčastnilo pouze 10 žáků z jedné třídy, kterou společně navštěvují žáci čtvrtého i pátého ročníku. Třetí venkovskou školou z Jihočeského kraje je Základní škola Radomyšl, kde se výzkumného šetření zúčastnilo 51 žáků ze tří ročníků, též žáci čtvrtých a pátých tříd. Tato škola je kapacitně větší na rozdíl od zbylých dotazovaných venkovských škol.

Základní škola Vyskytná nad Jihlavou je poslední oslovenou venkovskou školou. Tato škola se již nachází na území kraje Vysočina a navštěvuje ji dohromady 97 žáků. Výzkumu se zúčastnilo 37 žáků ze dvou tříd prvního stupně. Z tohoto kraje byla vybrána také jedna škola městského typu, a to Základní škola Seifertova v Jihlavě. Z této školy se do šetření zapojilo 56 žáků ze tří tříd, též čtvrtého a pátého ročníku. Další zástupcem městské školy je Základní škola Sezimovo Ústí, která se nachází na území Jihočeského kraje. Ze dvou tříd se výzkumu zúčastnilo 38 respondentů ze čtvrtého i pátého ročníku. Za školu s největším počtem žáků byla zvolena českobudějovická škola – Základní škola Máj 1, kterou navštěvují žáci ze severozápadní části Českých Budějovic. Tato škola má 16 tříd prvního stupně a navštěvuje ho přes 300 žáků. Výzkumného šetření se z této velkokapacitní školy zúčastnilo 105 žáků ze šesti tříd čtvrtého a pátého ročníku. Poslední základní školou zapojenou v dotazníkovém šetření je Základní škola Praha-Lipence ležící při jižním okraji Prahy ve stejnojmenné městské části. Tato škola, jako druhá, zastupuje velkokapacitní městskou školu. Z Lipenecké školy se výzkumu zúčastnilo 70 žáků ze tří ročníků. Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 394 žáků z 21 tříd s tímto podílem: 53 % chlapců a 47 % děvčat. Zvoleny byly dva kraje, z nichž byla vybrána vždy alespoň jedna venkovská a městská škola. Jako poslední byla oslovena jedna škola zastupující také kraj hlavního města Prahy.

Obrázek 1: Souhrn zvolených základních škol

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Tabulka 1: Množství zúčastněných škol a žáků

Název školy	Počet žáků	4. ročník		5. ročník	
		Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky
ZŠ Máj I. České Budějovice	105	33	25	24	23
ZŠ Praha Lipence	70	22	20	15	13
ZŠ Seifertova Jihlava	56	17	15	9	15
ZŠ Sezimovo Ústí	38	9	13	8	8
ZŠ Radomyšl	51	9	14	21	7
ZŠ Stachy	10	3	3	2	2
ZŠ Šumavské Hoštice	27	7	5	9	6
ZŠ Vyskytná	37	12	10	7	8
Počet žáků celkem	394	112	105	95	82

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Tabulka zaznamenává přehled vybraných základních škol a počty žáků v jednotlivých ročnících dle pohlaví.

3.2 Tvorba praktické části

Stěžejním pilířem praktické části je na základě obdržených výsledků výzkumného šetření vytvoření vlastního didaktického materiálu, jako propracovanou součást přípravy na vyučování, seznamujícího žáky 4. a 5. ročníků se vstupním přehledem o střeoevropských státech. Z výukových metod byla zvolena didaktická hra jako specifický druh aktivity, kterým lze žáky zároveň namotivovat a také vzdělávat. Jak již bylo výše zmíněno, didaktickou hru lze chápat jako žákovu sebeuplatňující činnost, řízenou stanovenými pravidly a edukační cíl. Také Čapek (2015) poukazuje na výhodu zvolení správné metody, která žáky zapojí do smysluplné školní práce. Dle Čapka (2015) aktivně pracující třída potřebuje nabídku pestrých, zábavných a prakticky zaměřených aktivit. Didaktická hra má množství vlastností: poznávací, procvičovací,

emocionální, pohybové, motivační, tvořivostí, fantazijní, sociální aj. Na tento fakt poukazují i Maňák a Švec (2003), kteří pokládají za důležitou funkci didaktické hry, to, že učení ve hře spojuje psychické i fyzické stránky člověka, jež tradiční výuka někdy opomíjí. Těmi jsou představivost, imaginace a prožívání. Díky těmto aspektům metoda splňuje veškeré požadavky výukového procesu. Didaktické hry žáky intenzivně stimulují k výchovně-vzdělávacím účelům. Opakování určité herní činnosti, či její etapy můžeme využít k učení a upevnění studované látky. Metodická příprava je stavěna na základě učitelova pedagogického záměru. Obsahuje pravidla, jež musí být pro žáky jednoduchá a srozumitelná (Vališová, Valenta In Vališová, Kasíková 2011).

„*Poznej střední Evropu*“ je název edukačního materiálu, který představuje návrh projektu do výuky ve výukové oblasti Člověk a jeho svět na téma států střední Evropy. Celý edukační materiál je zakomponován do didaktické hry. Po skončení realizace praktické části ve vyučování, zůstává dětem didaktická pomůcka, jež může být dále využívána při navázání nového učiva. (cestovní deník, cestovní pas). Při didaktických hrách nedochází pouze k osvojování vědomostí, ale i k rozvoji dalších zásadních kompetencí (samostatnost, tvořivost, spolupráce atd.).

V závěru didaktické hry je účelné a nezbytné shrnutí výsledků a celého jejího průběhu metodou diskuse. Cílem zakončení je spojení průběhu hry a její výsledků s učivem, popřípadě osvětlení situace, jež byla hrou modelována (Vališová, Valenta In Vališová, Kasíková 2011).

V rámci tohoto materiálu byly vytvořeny kompletní edukační prostředky potřebné k výuce tohoto tematického celku, které obsahují didaktickou hru, cestovní deník, cestovní pas, výukový materiál a shrnující pracovní list, který toto téma kompletně uzavře. Realizací této výuky žáci získají nejen vstupní přehled o tématu středoevropských států, ale také současně rozšíří své vědomosti o další zajímavé poznatky, jež vychází ze vstupních znalostí jiných žáků díky předcházejícímu výzkumnému šetření.

4. Výsledky výzkumu a jejich klasifikace

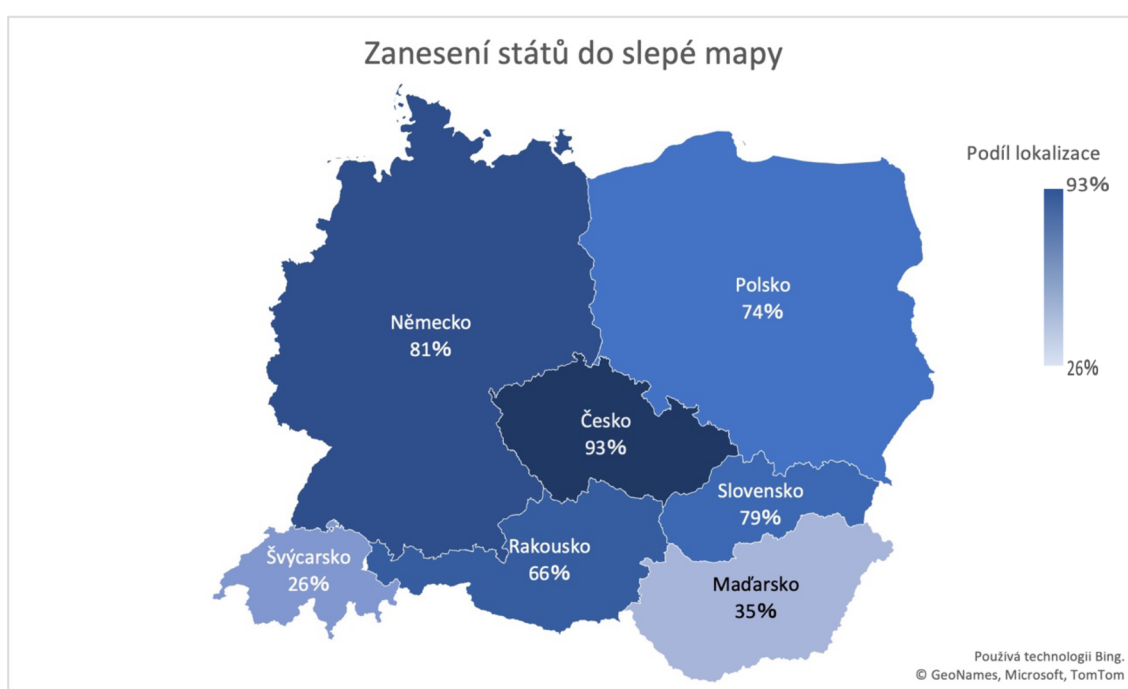
Koncipování výzkumu na dvě části, a s tím i využití dvou různých výzkumných metod, umožnilo posouzení úrovně vstupních znalostí žáků mladšího školního věku z více pohledů. Výzkum umožnil dosáhnout předem stanovených cílů této diplomové práce. Důležitou součástí bylo srovnání těchto dat dle několika kategorií podle tříd, pohlaví a v neposlední řadě také velikosti a poloze jednotlivých škol. Výsledky z tohoto šetření jsou prezentovány formou tabulek, grafů a map.

4.1 Výsledky brainstormingu

Brainstormingová část výzkumného šetření byla rozdělena do více dílčích úkolů, které žáky neomezovaly v možných odpovědích. Tyto úkoly umožňovaly zjistit, jaké množství znalostí a představ žáci o státech střední Evropy mají. Úvodní úkol byl věnovaný lokalizaci států střední Evropy do slepé mapy, tedy zaznamenání správného názvu (viz Obrázek 2). Hranice států jsou v této mapě tučně zvýrazněny. Nemělo by tak docházet ke špatnému určení středoevropského regionu. Každý správně zaznamenaný stát, vyjma Česka, byl hodnocen jedním bodem. Kartogram hodnocení prezentuje správné zanesení názvů států (viz Obrázek 2). Procentuální škála byla rozdělena do 6 stupňů a zvolena na stupnici od 100 % do 0 % (100 – 80 %, 80 – 60 %, 60 – 40 %, 40 – 20 %, 20 – 10 %, 10 – 1 %). Tento úkol se ukázal jako jednoduchý, více jak polovina dětí dokázala vyznačit čtyři a více států, přičemž se ve většině případů jednalo o sousední státy Česka. Překvapením nebylo, že nejvíce zaznamenaným státem bylo samotné Česko s více než 90 % a následovalo Německo 81 % (viz Obrázek 2). Tento středoevropský stát se stal i nejvíce navštěvovaným (viz Obrázek 3). Následně vysokou míru správnosti lokalizace překvapivě zaznamenalo i Polsko. Tento stát s sebou nese jistý kontrast mezi úspěšnou lokalizací a minimálními, ba dokonce velmi zkreslenými představami o něm samotném. Očekávaně také velké procento respondentů uvedlo státy Slovensko a Rakousko. Důvodem může být kulturně-historický kontext těchto dvou zemí, se kterým se žáci také setkávají v rámci učiva 1. stupně ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (MŠMT 2021). Další příčinou by patrně mohla být lokalita těchto dvou států a jejich přírodní a kulturní dědictví. Vzhledem k tomu, že se jedná o sousední státy Česka a svou polohou také nejbližší státy dotazovaných škol, se předpokládá vyšší znalost těchto dvou států i v dalších cvičení. Největší problémy měli žáci s lokalizací Švýcarska a Maďarska, na čemž se pravděpodobně podepsala skutečnost, že svou polohou jsou tyto státy vzdálenější a svými hranicemi nesousedí s Českem. Nicméně i v tomto případě je dokázalo

zaznamenat mnoho žáků i přesto, že tyto státy nenavštívili (viz Mapa 2). Velký počet žáků (bezmála 24 %) uvedl všechny státy střední Evropy a jen 13 % žáků uvedlo pouze Českou republiku nebo na otázku vůbec neodpovědělo. Tato skutečnost by se dala odůvodnit tím, že žáci nejenže s rodiči necestují, ale o toto téma se nikterak nezajímají a není pro ně ani jejich blízké důležité. Dalším důvodem může být prostředí, ze kterého pocházejí a které nemusí být podnětné. Naopak žáci, jenž uvedli všechny státy, ve většině případů pocházejí z podnětného prostředí, které jim umožňuje cestovat a poznávat okolní svět.

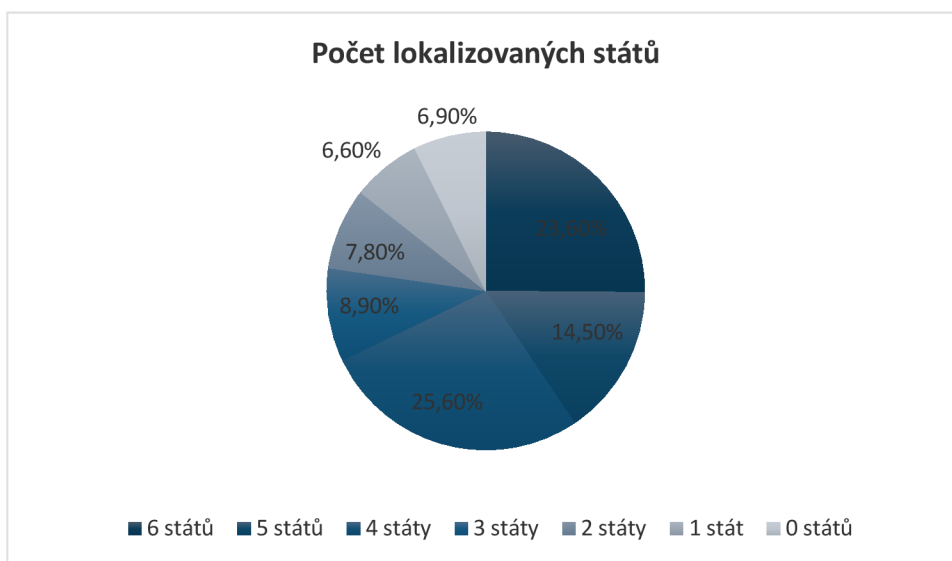
Obrázek 2: Úspěšnost lokalizace států do slepé mapy Evropy žáky 4. a 5. tříd ZŠ

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Graf 1 ukazuje procento žáků, kteří dokázali lokalizovat daný počet států. Nejvíce žáků správně umístilo čtyři státy. Není však překvapením, že se jednalo právě o sousední státy Česka. Tento fakt potvrzuje i Obrázek 2, kde je patrná vyšší míra zanesení názvů těchto států. Může být zavádějící procento žáků, kteří na tuto otázku neodpověděli nebo správně neuvedli žádný stát. Zbylé procento uvedlo pouze Českou republiku, která nebyla bodována, a díky tomu ani zařazena do Grafu 1. Mnoho žáků, kteří lokalizovali pouze jeden stát, dokázali zaznamenat právě sousední stát Slovensko, o kterém následně také prokázali vyšší míru vědomostí (viz Tabulka 2 a Obrázek 1). Jako negativní lze v tomto případě vnímat pouze zjištění, že se mezi žáky vyskytuje procento dětí, které nemají ponětí o žádném ze středoevropských států.

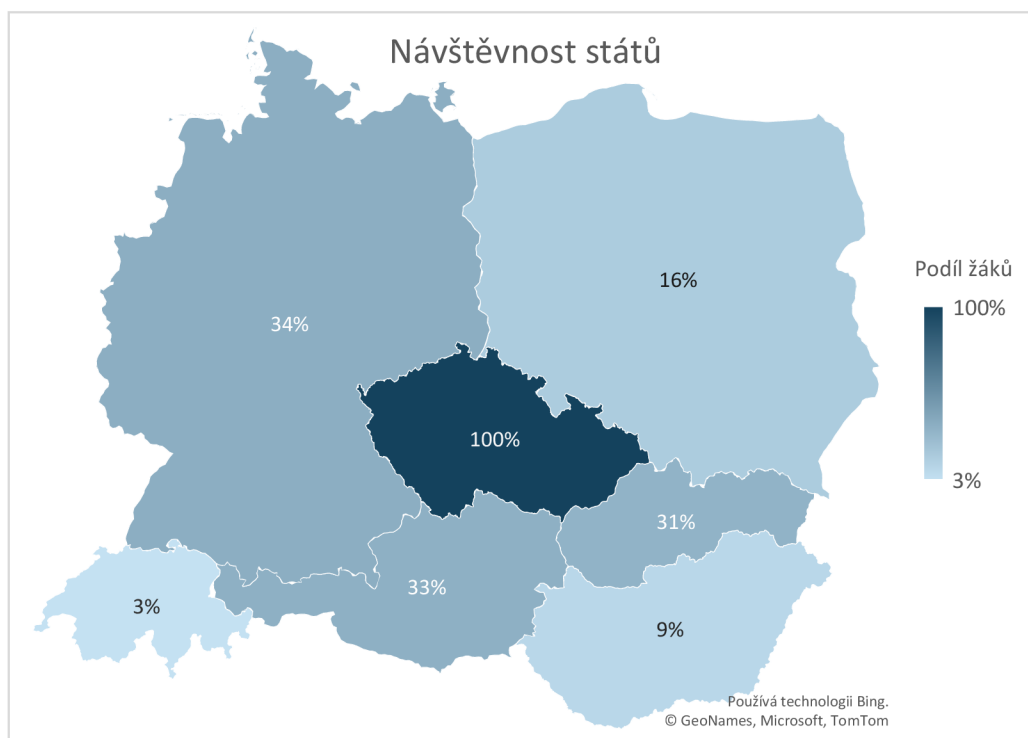
Graf 1: Podíl žáků, kteří úspěšně lokalizovali tento počet států

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Další úkol brainstormingu zjišťuje, jaké střeoevropské země žáci doposud navštívili. Na základě stanovených hypotéz se předpokládá, že větší návštěvnost zaznamenají sousední státy Česka. Dále se předpokládalo, že dle lokalizace jednotlivých škol budou více navštěvované státy patřit právě ty bližší či přímo sousedící s hranicemi jejich kraje. Obrázek 3 znázorňuje návštěvnost jednotlivých států všemi respondenty. Potvrzuje nám tedy první domněnku, jež předpokládala vyšší návštěvnost sousedních států. Návštěvnost sousedních států nám tedy s markantním rozdílem převažuje návštěvnost Maďarska a Švýcarska. S přihlédnutím k věku respondentů je patrné, že dostupnější státy jsou pro žáky ty nejbližší k místu jejich bydliště. Nesmíme opomenout také hojný počet žáků (159 žáků), jenž nenavštívili nebo neměli možnost žádný ze střeoevropských států navštívit. Tento fakt může být zapříčiněn nejen světovou pandemickou krizí z minulých let, ale také vzrůstající inflací. Dle statistik ČSÚ (2022) se cestovní ruch navrácí do obdobných čísel, jako tomu bylo v roce 2019. Dalším faktorem může být právě věk respondentů, který jim neumožňuje samovolně cestovat a navštěvovat okolní státy. Výzkumné šetření nám potvrzuje i druhou hypotézu, která předpokládá vyšší návštěvnost Německa a Rakouska u škol nacházejících se v Jihočeském kraji. Nejvíce patrné jsou výsledky u žáků ze ZŠ Šumavské Hoštice, jež se nachází v blízkosti hranic s Německem. Z 27 dotazovaných žáků 17 z nich navštívilo tento sousední stát a dalších 6 navštívilo i Rakousko. Dále také výsledky žáků ze ZŠ Máj I. v Českých Budějovicích uvádí, že více žáků navštívilo bližší Rakousko než sousední Německo. Podobné výsledky byly zaznamenány také u škol ZŠ Vyskytná a ZŠ Seifertova Jihlava, které jsou nejbližší rakouským hranicím.

Obrázek 3: Podíl žáků, kteří danou zemi někdy navštívili

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Cílem třetí otázky výzkumu je zjistit původ znalostí, které žáci o státech střední Evropy mají. Žáci měli za úkol vybrat 1 – 3 možnosti z celkem sedmi odpovědí. Sedmá, poslední možnost byla otevřená a umožňovala žákům doplnit vlastní zdroj informací, z něhož znalosti získávají. I přes značný vliv internetu a dalších multimediálních sítí více než polovina žáků uvedla za primární zdroj svých znalostí a vědomostí školu a rodiče či jiné příslušníky rodiny. Zde lze navázat faktem, že škola a rodiče jsou vnímány jako dva nejdůležitější vnější faktory výchovy dítěte (Langmeier, Krejčířová 2008). Následujícím zdrojem s třetím nejvyšším počtem odpovědí je již zmiňovaný internet, jež za zdroj svých znalostí uvedla přibližně třetina žáků. Tento fakt lze vysvětlit tím, že žáci tráví čím dál více času na sociálních sítích a mnoho z nich se na těchto sítích dobře orientuje a své poznatky ověřuje. Tím žáci rozvíjí i své vědomosti. Sociální sítě jsou využívány také ke hraní různých her, z nichž jsou některé zaměřeny i na poznávání okolních zemí nebo jen obsahují zajímavé informace, které jsou pro žáky snadno zapamatovatelné. Další zbylé zdroje – knihy, cestování a TV již byly uváděny méně než třetinou dotazovaných, ale stále mají ve výchově žáka své místo. Na poslední uvedenou možnost odpovědělo 0 – 5 % dotazovaných a nejčastější uváděnou možností byly atlasy a mapy, v neposlední řadě také počítačové hry. I přesto, že je primárním zdrojem informací rodina a škola, nám graf také potvrzuje, že žáci v moderním době nemají jen tradiční zdroje informací, nýbrž dokáží čerpat i z jiných

naskytnutých médií. Necelá třetina dotazovaných uvádí za svůj zdroj informací právě cestování, což potvrzuje, že žáci vnímají svět okolo sebe názorným způsobem, díky poznávání jiných zemí z hlediska nejen zeměpisného, ale i kulturního (viz Tabulka 2). Vzešlé výsledky však můžeme vnímat pouze orientačně, jelikož si žáci v tomto věkovém období nejsou zcela schopni uvědomovat hodnotu této informace.

Následujícím a zároveň nejdůležitějším úkolem brainstormingové části výzkumu bylo zaznamenat pojmy, které žáky k uvedeným státům napadnou a jsou pro tyto státy typické. Žáci dostali v zadání otázky uvedené příklady kategorií, jimiž se mohli inspirovat – města, památky, řeky, jezera, hory, pohoří, známé osobnosti, potraviny a výrobky. Tabulka zaznamenává četnost žáky nejčastěji uvedených pojmů. K znázornění této četnosti byla využita procentuální škála 100 – 80 %, 80 – 60 %, 60 – 40 %, 40 – 20 %, 20 – 10 %, 10 – 3 %. Neboť žádná data nedosáhla četnosti nad 40 %, nezahrnuly jsme ani toto rozpětí do tabulky. Vzhledem k nízkému zastoupení některých pojmů, které byly uváděny méně než 3 % respondentů, bylo využito grafického zpracování těchto pojmů prostřednictvím aplikace *wordclouds.com* (viz Obrázek 4), namísto jejich zařazení do Tabulky 2.

Z Tabulky 2 vyplývá, že nejvyšší povědomí mají žáci opět o sousedních státech Česka. Tento výsledek je shodný s tím, k jakému došla i Vltavská (2022), neboť žáci také potvrdili vyšší znalost u sousedních států Česka. Důvodem pravděpodobně bude jejich navštívení (viz Graf 2), jelikož některé pojmy zahrnovaly i turistické oblasti. Výjimku zaznamenává pouze Polsko, které jako jediné neobsahuje informace o tradičních pokrmech a u dalších pojmů má nižší četnost než Německo, Rakousko a Slovensko. Avšak 20 % dotazovaných respondentů zaznamenalo alespoň hlavní město, či jiný pojem vážící se k této zemi. Nejvyšší frekvencovanost byla zaznamenána u fotbalisty Roberta Lewandowského s výsledkem bezmála 9 %. Důvodem nižší míry znalostí může být samotná poloha Polska, která se nachází v největší vzdálenosti od dotazovaných škol, vyjma Prahy. Žáci tak získávají nejvíce informací pouze ze školního prostředí. Dále si lze tuto fakta vysvětlit tím, že zbylé sousední státy mají bohatší přírodní i kulturní dědictví, které je snazší žákově zapamatování. Kromě toho také pár jedinců uvedlo informace, jako: *mnoho Ukrajinců, či dopadení dvou bomb z Ruska*. Tento fakt ukazuje, že válečná situace v Evropě ovlivňuje i informace, které žáci o tomto evropském regionu mají. Dá se také předpokládat, že by v předchozích letech žáci o Polsku neměli stejné povědomí jako dnes. Toto tvrzení také dokazuje, že žákům není lhostejná situace ve světě a že aktuální informace získávají také z médií (viz Graf 4).

Data, která souvisí se Slovenskou republikou, zaznamenala nejvyšší četnosti skoro ve všech kategoriích, kromě kategorie osobnosti. Hlavní město Bratislava bylo jediné, které bylo

uvedeno 26 % dotazovanými žáky a stalo se tak nejvíce zaznamenaným pojmem. V tomto výsledku se promítlo i to, že žáci některé informace předem získali o rok dříve ve vyučovacím předmětu Vlastivěda, kde se setkali s učivem: *domov, naše vlast a dějiny* (MŠMT 2021). Respondenti proto uváděli, že Česko a Slovensko dříve tvořilo Československo, a že Slováci jsou naši bratři. Dále nám Tabulka 2 ukazuje, že další nejčastěji uváděné pojmy jsou hlavní města daných zemí. I tento fakt může být ovlivněn již probíraným učivem v předchozích ročnících, ale také jejich snadné zapamatování a tím, že bývají hlavními symboly daného státu. Výzkum Práškové (2017) potvrzuje toto tvrzení, kde žáci 4. a 5. ročníků základních škol prokázali podobné znalosti o evropských zemích a nejvíce o sousedních státech Česka. Znalosti uvedené ve spojení se Spolkovou republikou Německo se objevovaly ve všech uvedených kategoriích. I toto tvrzení je pravděpodobně ovlivněno velikostí a vzdáleností daného státu. Až na dvě dotazované školy: ZŠ Seifertova Jihlava a ZŠ Vyskytná, je pro zbytek dotazovaných škol tato země nejbližší a tím i nejdostupnější.

Z výsledků je také patrné, že si žáci uvědomují zařazení stejného geografického pojmu do více států. Alpy byly zařazeny do Německa, Rakouska a i Švýcarska. S tímto pojmem má také většina žáků spojené lyžování. Dále také skoro 8 % dotazovaných uvedlo řeku Dunaj a více než polovina z nich tento pojem uvedla do více než jednoho státu. V kategorii osobností lze pozorovat velkou škálu jmen, z nichž většina zastupuje sportovce, s nejvíce zastoupenými fotbalisty. Na tuto kategorii by mohla navazovat města, přičemž některá z nich byla uváděna ve spojitosti s fotbalovými kluby (např. Bayern Mnichov). Města se stala nejpočetnější kategorií, kde aspoň polovina dotazovaných uvedla jedno nebo více měst. Dále pak více než jedna čtvrtina uvedla jiné než hlavní město dané země.

Překvapením může být absence pojmů týkajících se typických pokrmů. Vzhledem k tomu, že je většina jídel rozšířená do více než jednoho státu světa. Žáci mohli mít problém s vybavením tohoto pojmu nebo správným zařazením původu typických pokrmů. Nejčastěji uváděným typickým jídelm byly halušky, se kterými se ovšem již běžně setkáváme i v Česku. Stejně je to například s gulášem a vídeňským řízkem. Státy, které byly vyhodnoceny s vyšší mírou skutečných znalostí, byly již v předchozích částech tohoto výzkumného šetření rovněž prokázány jako více navštěvované. Je tedy patrné, že si žáci návštěvou daného státu odnáší nové zkušenosti a vědomosti.

Nejvyšší povědomí žáci i v tomto případě zaznamenali u Slovenska a Německa. Tyto výsledky korespondují jak s jejich geografickou vzdáleností, tak s výsledky z dalších cvičení (viz Graf 2 a Graf 3). Naopak nejnižší vědomosti byly zaznamenány rovněž u Polska a Maďarska, které se z charakteru pojmů dají opět přisoudit jejich geografické vzdálenosti, ale i menší návštěvnosti (viz Obrázek 3).

Tabulka 2: Znalosti žáků o střeoevropských státech – uváděné pojmy

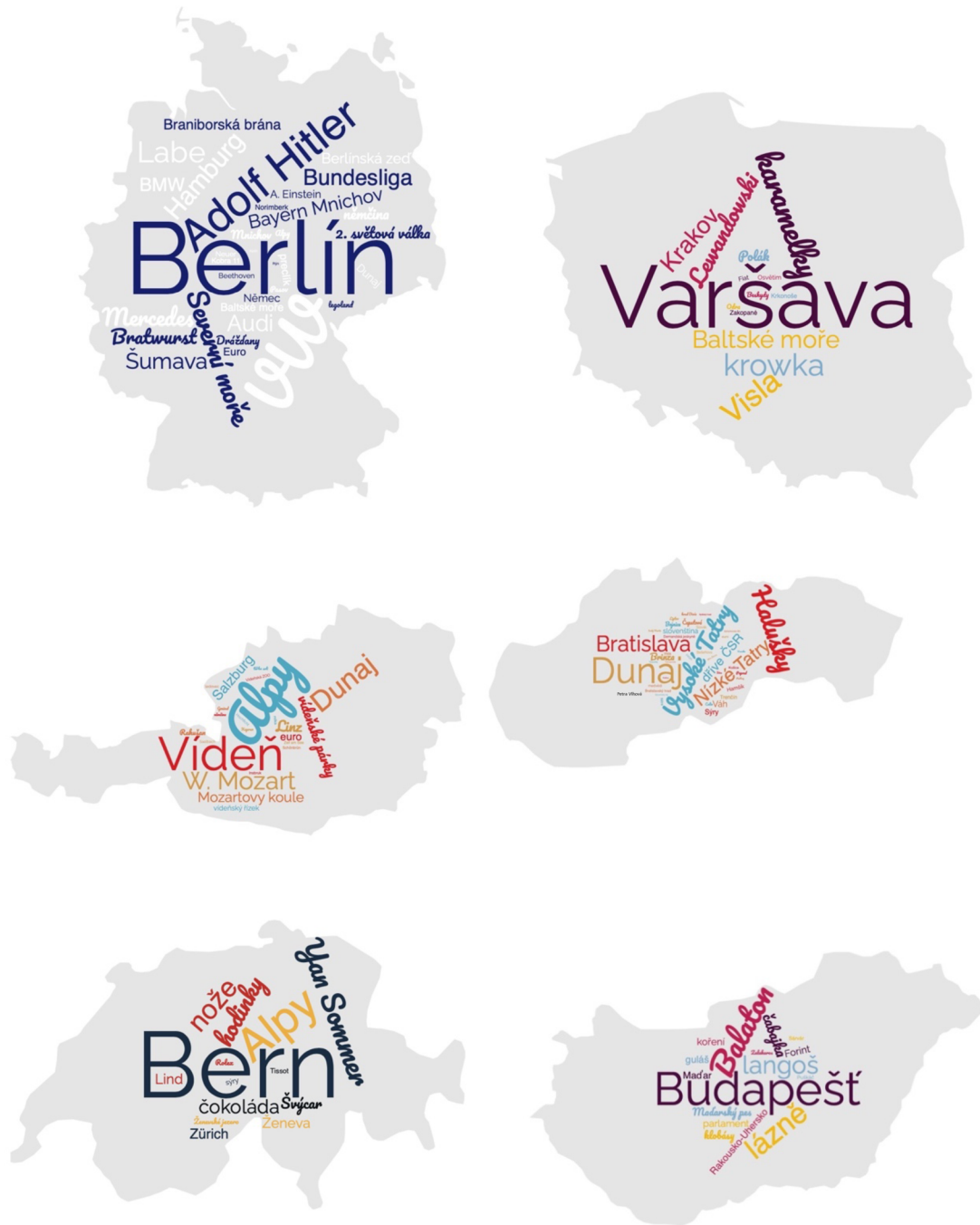
	Podíl žáků, kteří daný pojem uvedli		
	20-40 %	10-20 %	3-10 %
Německo	Berlín		Šumava Volkswagen Výroba aut: Mercedes/BMW/Audi A. Hitler
Maďarsko		Budapešť	Balaton
Polsko		Varšava	Karamelové bonbony – krowka R. Lewandowski
Rakousko		Vídeň Alpy	Dunaj
Slovensko	Bratislava Vysoké Tatry		Nízké Tatry Dunaj Halušky Dříve ČSR nebo naši bratři
Švýcarsko		Bern	Alpy Švýcarské hodinky (Rolex, Tissot) Švýcarské nože Švýcarská čokoláda (Lind)

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Soubor obrázků (viz Obrázek 4) představuje souhrn vědomostí žáků. Z povahy pojmů uváděných v tomto brainstormingovém úkolu je zřejmé, že v případě všech států u žáků převládají přírodní (zejména pohoří a řeky) a topografické pojmy (názvy měst, sídel a památek). Nesmíme však opomenout i procento žáků, kteří uváděli jména osobností zastupující stát. Jak již bylo jednou zmíněno, vědomosti o některých státech jsou ovlivněny výukou v předchozích ročnících (MŠMT 2021), vysvětluje nám to tedy i četnost pojmu u jména A. Hitler, neboť se s ním

žáci již ve výuce vlastivědy setkali. Jednoznačně nejvíce představ žáci uvedli u Slovenska, přičemž se navzájem shodovali (viz Mapa 3).

Obrázek 4: Uvedené znalosti žáků: uvedené pojmy

Zdroj: mentimetr.com, Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Cílem poslední otázky brainstormingu je zjistit, jakou zemi by žáci rádi navštívili a z jakého důvodu. Z tabulky vyplývá, že nejraději by žáci navštívili Slovensko nebo Švýcarsko. Ačkoli Slovensko patřilo mezi více navštěvované státy (viz Tabulka 3), a žáci ho označují za stát, který chtějí znovu navštívit a více ho poznat. Mezi nejvíce uváděným důvodem je slovenština, která je velmi podobná našemu jazyku a žáci jí rozumějí. I toto bylo dalším častým uváděným důvodem. Dále by nejvíce žáků rádo navštívilo Švýcarsko, přičemž je tato země žáky často vnímána jako země bohatá a velmi atraktivní svou nedotčenou přírodou. Žáci tuto zemi také spojují s průmyslovou výrobou, kterou uvedli (viz Tabulka 2).

Tabulka 3: Země, které by žáci rádi navštívili – uvedené důvody

	Podíl z celku	Nejčastěji uváděné důvody
Slovensko	13,2 %	Podobný jazyk jako čeština a dorozumí se tam Navštívit Vysoké Tatry Navštívit poutní místo Turzovka Jet lyžovat
Švýcarsko	11,7 %	Jet na lyže Podívat se na výrobu sýrů, ochutnat sýry
Polsko	9,1 %	Setkat se s fotbalistou Robertem Lewandowskim Podívat se do přírody a na památky
Německo	5,6 %	Podívat se k Baltskému moři Jet nakupovat Na fotbalový zápas Bundesligy Studium jazyka Navštívit Legoland, Berlín
Maďarsko	5,1 %	Ochutnat klobásy Navštívit termální lázně Podívat se k Balatonu
Rakousko	3,3 %	Navštívit Alpy Jet lyžovat

Zdroj: vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Nejméně žáci chtějí navštívit Rakousko, které však bylo již uvedeno jako více navštěvované. Důvodem může být jeho navštívení, ale i jeho znalost, která žákům může připadat

dostatečná. I v tomto případě dominuje mezi důvody příroda, hory a sportovní vyžití. Významný počet žáků nemá zájem žádnou z daných zemí navštívit nebo uvedlo jiné země, než byly tázané, a nespádají tak do regionu střední Evropy. Opět zde hraje významnou roli prostředí, ze kterého žáci pocházejí, a které je ovlivňuje. Mezi nejvíce zmiňované důvody patří dovolená, navštívení rodiny nebo poznávání přírody. Malou, ale nezanedbatelnou skupinou je 6 respondentů, jež uvedli, že rádi cestují a podívali by se nejrady všude.

4.2 Výsledky didaktického testu

Další část empirického výzkumu byla tvořena formou didaktického testu, jež nám svým měřením pomohl zjistit to, co se žáci v této oblasti již naučili a míru úrovně vědomostí a dovedností, která je podstatná k úspěšnému osvojení tohoto celku učiva (Chráska 2007).

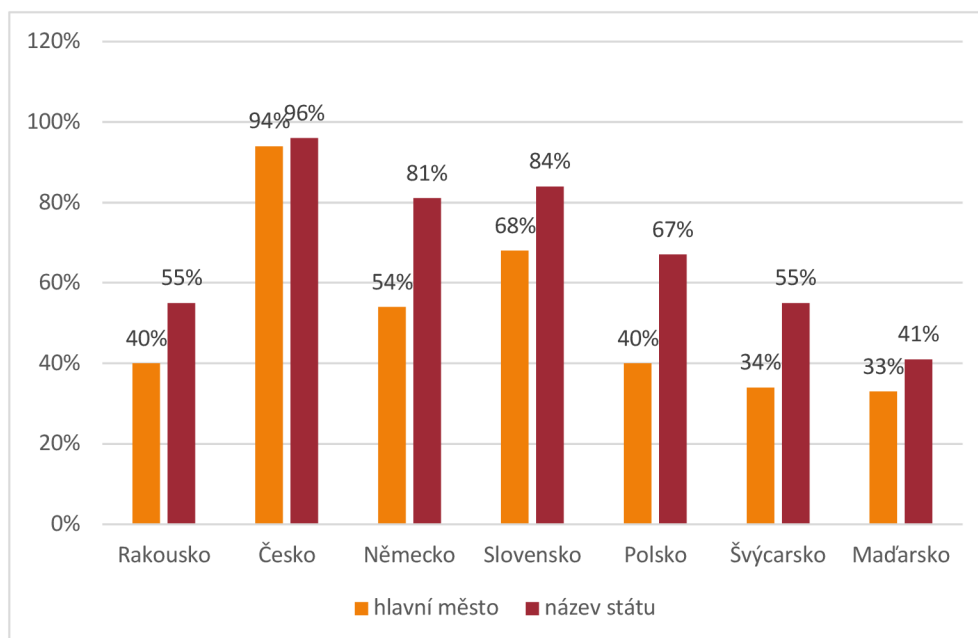
Didaktický test tvořila dvě cvičení, která byla rozdělena do dvou kategorií. Cílem prvního cvičení bylo zjistit znalost hlavních měst u států střední Evropy. Jednotlivé státy byly prezentovány prostřednictvím jejich vlajek. Úkolem pro žáky bylo nejprve vlajku symbolizující stát pojmenovat a následně ji spojit s hlavním městem daného státu. Hodnocení tohoto cvičení bylo dvojitě. Přičemž jeden bod žák získal za správné pojmenování vlajky a druhý bod za spojení tohoto symbolu s hlavním městem. Dále bylo přihlédnuto i ke špatnému pojmenování vlajky, ale správnému přiřazení hlavního města k tomuto názvu. Výsledky byly sečteny a převedeny do procentuálního zastoupení. Nebylo překvapením, že nejlepšího výsledku bylo respondenty dosaženo v případě státu České republiky, kdy téměř každý z nich dosáhl zisku dvou bodů (viz Graf 2). Rozdílné procento mohli tvořit žáci s SPU nebo žáci ukrajinského původu, kteří byli v rámci tříd do tohoto testování také zapojeni. Z tohoto grafu je dále patrné, že vyšší bodové hodnocení bylo prokázáno také u Slovenské republiky. Vlajka byla správně pojmenována více než 80 % dotazovaných a hlavní město přiřazeno bezmála 70 % z nich. Také v Brainstormingové části (viz Tabulka 2) patřilo Slovensko k více známým státům a v případě několika dotazovaných žáků bylo uvedeno, že se jedná o bratrský stát a že v minulosti bylo spojeno s Českou republikou a tvořilo Československo. Obdobného výsledku dosáhlo také Německo s přibližně 80 % správných pojmenování tohoto státu a 54 % přiřazení hlavního města. Velmi dobré výsledky byly také dosaženy u zbylých dvou sousedních států, a to Rakouska a Polska. Může být překvapením, že více žáků dokázalo pojmenovat polskou vlajku na místo té rakouské. V případě hlavního města byly výsledky prakticky srovnatelné. Švýcarsko a Maďarsko jsou mezi žáky sice méně známé a jejich návštěvnost oproti státům sousedním je minimální (viz Graf 2), výsledky však až tak rozdílné nebyly. Překážkou pro žáky byla podobnost státní vlajky s jinou státní vlajkou. Žáci tedy

měli největší problém s pojmenováním vlajky Maďarska. V mnoha případech byla pojmenována jako Itálie, Mexiko nebo Bulharsko. Dále také Švýcarsko bylo v ojedinělých případech zaměněno s Kanadou.

Tyto výsledky se poměrně dobře shodují i s výsledky z Tabulky 2, kde žáci mohli zaznamenat vše, co je k danému státu napadne. Menší míru vědomostí o Maďarsku a Švýcarsku si lze vysvětlit tím, že pro žáky nejsou tyto státy tak dobře dostupné a neměli možnost je doposud navštívit. Informace, které o nich mají, získávají pouze ze školního prostředí či jiných médií. Dále nám tyto výsledky ukazují, že s vlajkou, jakožto symbolem daného státu, a jeho hlavním městem se žáci již dříve ve výuce výukové oblasti Člověk a jeho svět setkali.

Prvotní předpoklad nebyl v tomto úkolu didaktického testu naplněn. Předpokládalo se, že lepších výsledků bude dosaženo u sousedních států Česka. Stejně jako ve výzkumu Vltavské (2022) i zde můžeme potvrdit, že žáci nemají vyšší úroveň znalostí o sousedních státech než o jiných státech Evropy, jelikož výsledky Švýcarska byly skoro rovnocenné k výsledkům Rakouska. Maďarsko zaznamenalo pouze 15 % rozdíl v pojmenování vlajky. Tento rozdíl mohl být způsoben právě zmíněnou podobností státní vlajky. Toto tvrzení se vztahuje pouze na tento výzkumný úkol, nikoliv na celý didaktický test.

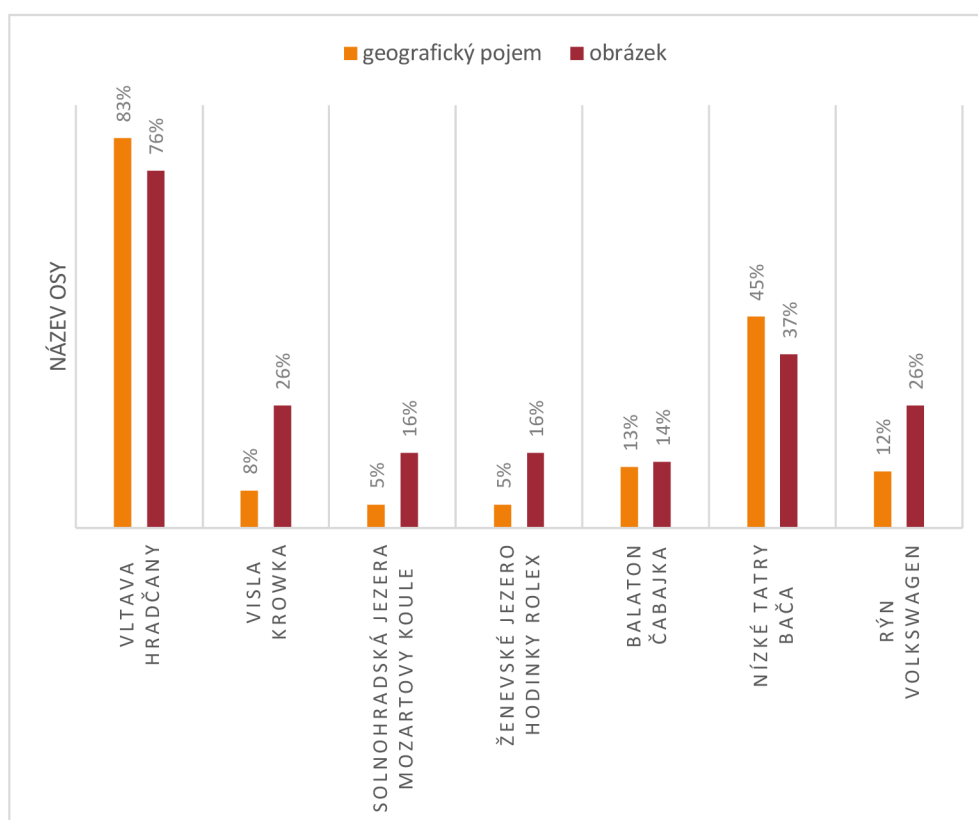
Graf 2: Podíl žáků, kteří správně spojili vlajky a hlavní města středoevropských států

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Závěrečným úkolem výzkumného šetření bylo zjištění znalostí v oblasti krajinné sféry a přiřazování obrázků, které daný stát něčím symbolizují. Žáci tedy měli nejprve s názvem státu spojit obrázek, který jej zastupuje, a zároveň tento název také propojit s geografickým pojmem. Geografický pojem představoval část krajinné sféry vyskytující se na území daného státu. Výsledná data byla nejprve hodnocena a následně analyzována dle jejich četnosti. Četnost těchto dat byla v Grafu 3 prezentována procentuálním zastoupením. Vysokého počtu bodů opět žáci dosáhli u státu Česka v obou kategoriích. Vltavu zaznamenalo 83 % dotazovaných žáků a Hradčany rozpoznalo 76 %. Takto vysoké míry zaznamenání již žádný jiný geografický pojem nebo obrázek nedosáhl.

Graf 3: Podíl žáků, kteří správně přiřadili geografický pojem a symbol k danému státu

Zdroj: vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Z Grafu 3 je dále zřejmé nízké povědomí o těchto státech: Rakousko, Švýcarsko, Maďarsko. V obou kategoriích nebyly tyto pojmy a obrázky přiřazeny ani pětinou dotazovaných. Vzhledem k výsledkům z předchozích úkolů bylo Rakousko hodnoceno jako stát, o němž mají žáci vyšší míru vědomostí než o Maďarsku a Švýcarsku. Výsledek Rakouska z Grafu 3 je tedy

poněkud překvapující, stejně jako výsledná data u státu Německa. Většina žáků ani u tohoto státu nerozpoznala typický produkt a geografický pojem. Rovněž nám Graf 3 vyobrazuje nízkou míru vědomostí z oblasti průmyslové výroby, ať už se jedná o oblast potravinářství či strojírenství. Na základě získaných výsledných informací by učitelé měli věnovat větší pozornost i těmto oblastem. Vyučující tak může navázat na dosavadní ověřené vědomosti s novými poznatky a prohloubit tak znalosti žáků o středoevropských státech.

Nelze si nevšimnout, že výsledky z Grafu 3 zaznamenaly výrazně nižší povědomí než u výsledku Grafu 4. Důvod lze najít v symbolice vlajky daného státu, kterou žáci mohou znát nejen z učebnic, ale i sportovních přenosů a jiných médií, kde právě státní vlajka symbolizuje daný stát, a je často uvedena vedle fotografie a jména sportovce či sportovního týmu.

4.3 Srovnání a diskuse výsledků

V tomto výzkumném šetření bylo využito dvou výzkumných metod. Získaná data byla nejprve zvlášť rozebrána a následně vyhodnocena dohromady jako jeden celek. Nejdříve byly dílčí úlohy analyzovány a získané výsledky byly posouzeny dle jejich správnosti. Hodnocení tohoto výzkumného šetření probíhalo z důvodu odlišnosti obou částí jednotlivě. Výsledky brainstormu nám ukázaly rozdílné znalosti, a především objem těchto znalostí o středoevropských zemích. Někteří jedinci zaznamenali mnoho pojmů, které byly k zemím typické. Další žáci však odevzdali prázdné úlohy bez jakékoli informace k danému státu. Toto přineslo důsledek nízké shody zastoupení v udávaných pojmech. Až na některé výjimky bylo spíše vzácné, že by se slova opakovala ve více případech (viz Tabulka 2). Pokud bychom chtěli porovnat pojmy, které žáci uvedli k jednotlivým středoevropským zemím, zvítězilo by Slovensko a hned za ním by se umístilo Německo. Naopak výsledky didaktického testu tak vysoké skóre u Německa nezaznamenaly. Opět nejvíce informací žáci potvrdili u samotného Česka, které však nebylo zahrnuto do brainstormingové části, a Slovenska. Jak již bylo jednou zmíněno, problémem bylo spojení vlajky se státem, kterému náleží. Malé procento žáků se v tomto případě spletlo a vlajku pojmenovalo jiným státem, jenž se v mnoha případech nenacházel ani v Evropě. Tato informace nám však poukazuje také na zájem žáků o jiné než středoevropské státy.

Z důvodu dodržení anonymity ve srovnání výsledků jednotlivých základních škol, budou v této pasáži jejich jména nahrazena názvy *Venkov* a *Město*, a jsou rozlišené pouze příslušnou numerickou značkou (viz Příloha 2 a Příloha 3). Školy budou pod těmito pseudonymy nadále

prezentovány. Nezkrácené tabulky nalezneme v přílohách pod označením Přílohy. Nejvyššího počtu bodů dosáhli žáci Základní školy venkov I. Žáci dosáhli vyššího bodového zisku ve všech úkolech výzkumného šetření. Dle informace dané školy mělo být toto téma vstupní. Nicméně se s ním žáci museli již v předchozích letech setkat, neboť žáci jako jediní dosáhli výrazně vyššího počtu bodů v obou ročnících než všichni ostatní. Dále také nelze přehlédnout průměrný počet získaných bodů v 5. ročníku u tříd ZŠ venkov II. a ZŠ venkov III., které mohou být opět zavádějící (viz nezkrácená tabulka Příloha 2). Jelikož se jedná o menší školy, důvodem může být jejich ŠVP a učivo, které je přizpůsobené více ročníkům dohromady. Žáci se s ním tedy mohou setkat již dříve nebo později než žáci jiných škol. Nejnižší průměrný počet bodů byl dosažen u jedné venkovské, ale i jedné městské školy (viz Příloha 2). Přestože tyto dvě školy dosáhly nejnižšího bodového zisku, tento rozdíl nebyl nikterak veliký, ba naopak od předcházejících škol se lišil o necelý 1 bod. Z dalších výsledků je patrné, že se v rámci ročníků vyskytují menší či větší rozdíly u všech oslovených škol a žáci v pátých ročnících dosahují o něco lepších výsledků než žáci čtvrtých ročníků. Vyvrací se tím prvotní domněnka, která usuzuje, že rozdíly mezi jednotlivými ročníky nebudou nebo budou minimální. Jelikož se žáci s učivem doposud nesetkali nebo pouze v menší míře v nižších ročnících, tento malý rozdíl lze tedy přisuzovat jejich věku či zkušenostem s daným státem. Žáci celkově v průměru obdrželi 20,6 bodů (viz Tabulka 4) a rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším průměrným ziskem činil 11,6 bodů.

Tabulka 4 – Průměrný počet získaných bodů

Název školy	Počet respondentů	Průměrný počet bodů	4. ročník	5. ročník
Město	269	18,6	17,2	22,3
Venkov	125	23,5	20,2	26,7
Celkový průměrný počet bodů	-	20,6	19,6	23,9

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Výsledné rozdíly jsou mezi ročníky jsou patrné u všech dotázaných škol. U venkovských základních škol, tj. ZŠ Šumavské Hoštice, ZŠ Stachy, ZŠ Vyskytná a ZŠ Radomyšl, je bodový rozdíl velmi odlišný. Stejně tak je tomu v případě základních škol městského typu, tj. ZŠ Lipence, ZŠ Máj I., ZŠ Seifertova Jihlava a ZŠ Sezimovo ústí (viz Příloha 2). Venkovské školy mají oproti školám městským výhodu v menším počtu navštěvujících žáků, kteří často pocházejí

z podobného prostředí (viz Příloha 2). Není však výjimkou, že se na každé z těchto škol našel žák, který dosáhl vyššího, dokonce nejvyššího bodového hodnocení. Ve společném průměru všech výsledků však tyto nadprůměrné výsledky vidět nejsou.

V rámci porovnávání získaných bodů dle pohlaví se ukazuje, že rozdíly jsou viditelné skoro u všech dotazovaných základních škol (viz Příloha 3). U žáků 5. ročníku činil rozdíl v průměru 5,2 bodu ve prospěch chlapců. U žáků čtvrtého ročníku lze vyzorovat rozdíl menší, a to 3,7 bodů (viz Tabulka 5). Jak již bylo zmíněno dříve, mezi žáky se nachází určité procento jedinců, kteří obdrželi výrazně vyšší hodnocení než jejich spolužáci. Ve většině těchto případů se jednalo o žáky z podnětného rodinné prostředí, kteří rovněž uváděli, že dané země navštívili a další informace získávali především od rodičů a z knih. Z těchto výsledků je patrné, že na úroveň vstupních znalostí o střeoevropských státech nemá prakticky žádný vliv kapacita ani lokalita základní školy.

Tabulka 5 – Získané body dle ročníku a pohlaví respondentů

Název školy	4. ročník		5. ročník	
	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky
Město	19,8	14,7	25,5	19,9
Venkov	21,3	19	28,9	24,1
Průměrný počet bodů dle pohlaví	20,5	16,8	27,2	22

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Jedním z cílů této práce je porovnat oslovené školy podle jejich velikosti a umístění. Rozdíly lze zaznamenat mezi městskou i venkovskou školou (viz Příloha 2). Žáci z velkých škol dosahovali podobného bodového rozpětí jako žáci z řad škol venkovských (viz Tabulka 4). Na základě polohy a velikosti škol nebyl jasný rozdíl zaznamenán. Poloha ani kapacita školy nemají tedy vliv na úroveň znalostí, které žáci získávají. Žáci jsou ve větší míře ovlivňováni konkrétními učiteli, kteří jim učivo zprostředkovávají a předávají. Za vedlejší působící činitel je také považováno mimoškolní prostředí, ve kterém žáci tráví svůj volný čas a přicházejí zde k novým znalostem. Očividné odchylky v objemu znalostí nalezneme napříč jednotlivými ročníky dotazovaných základních škol. Průměrné celkové hodnocení mezi 4. a 5. ročníkem základních škol činilo rozdíl pouze 4,3 bodů. Ačkoli se našli jedinci, kteří dokázali tento fakt vyvrátit, v celkovém součtu a průměru všech škol prokázali vyšší úroveň znalostí žáci 5. ročníku. I další

stanovený předpoklad, jenž očekával vyšší úroveň znalostí u chlapců, byl potvrzen. Až na dvě výjimky se výsledky shodují. Můžeme tedy tento předpoklad o míře vědomostí dokázat. I přes rozdílné kroky hodnocení výsledků výzkumu Vltavské (2022) lze doplnit, že výsledky starších žáků (6. a 7. ročník) jsou méně viditelné než výsledky mezi žáky mladšího školního věku (3. a 4. ročník). V tomto šetření tedy dosahovali jen zanedbatelně lepších výsledků chlapci oproti děvčatům. Toto potvrzují i Langmeier a Krejčířevá (2008), kteří uvádí, že chlapci vynikají více v matematických dovednostech a v přírodních vědách, naopak dívky dosahují lepších výsledků ve čtení a vědách humanitních. Stejně tomu bylo i ve srovnání mezi ročníky, kdy bylo dosaženo nepatrně lepších výsledků u žáků 5. tříd, než u žáků 4. tříd. Tyto výsledky můžeme podložit pouze věkem žáků, a tím i jejich vyzrálejší vědomostní úrovní.

Celkovou úspěšnost dotazníkového šetření ukazuje Příloha 4. Z celkového počtu respondentů dosáhlo pouze 13 žáků vysokého hodnocení, které však nebylo podmínkou. Dokazuje nám to zájem o dané téma a jeho samostudium. Žáci tedy většinu vědomostí získali ze školního i mimoškolního prostředí. Druhého nejvyššího počtu hodnocení dosáhlo již větší procento respondentů. I jejich výsledky lze považovat za vynikající, jelikož také prokázali zájem o dané téma a dokázali odpovědět na více než polovinu úkolů. Vzhledem k tomu, že se jednalo o vstupní znalosti, více než polovina žáků úspěšně odpověděla a prokázala tím vědomosti v široké škále oblastí.

4.4 Potenciály využití výsledků ve výuce

Petty (2013) uvádí, že vyučování je dvousměrným procesem, jež musí umožňovat komunikaci mezi žákem a učitelem a obsahovat zpětnou vazbu pro obě strany zúčastněných. Učení je vnitřní duševní proces, který není přímo veden učitelem, ale žáky samotnými. Ti si vytvářejí svou vlastní verzi probírané látky a žádaných znalostí. Učení lze tedy chápat jako přibližování, rozšiřování a získávání dalších znalostí a dovedností.

Zařazení vstupního didaktického testu může sloužit jako zdroj cenných informací, na jehož základě lze realizovat i diferencovanou výuku (Chráska 2011). Neuvážená výuka by mohla být příčinou rozvoje nepřesných a nežádoucích znalostí, či dokonce nepotřebných vědomostí. Využitím právě vstupního didaktického testu těmto nežádoucím výsledkům předcházíme a opíráme se o vědomosti, které nám žáci poskytnou. Učitel může využít obdržené výsledky z výzkumného šetření na zvolených školách několika způsoby.

První způsob jako vstupní informace tématu států střední Evropy, které budou dále rozšiřovány a rozvíjeny. Prvním vyučovaným státem může být právě ten, který byl hodnocen s nejvyšší mírou znalostí u žáků daných škol, v našem případě se jedná o Německo a Slovensko. Tohoto poznatku bylo využito i v praktické části práce. Edukační materiál je koncipován tak, aby žákům předkládal dříve země známější, a více času věnoval zemím, které byly pro žáky vyhodnoceny jako méně známé. Získané informace může vyučující využít jako jádro, ze kterého se bude následná výuka tohoto celku odvíjet. Učitel dle svého uvážení volí formy výuky, kterými bude rozvíjet či prohlubovat další znalosti, neboť si sám uvědomuje, čemu má žáky učit, a v jakém pojetí (Skalková 2007). Využitím projektového vyučování vedeme žáky k samostatnému zpracování komplexních úkolů s cílem, který je představován konkrétním výstupem., tj projektem (Kratochvílová 2006). Projekty by bylo vhodné realizovat na každý stát samostatně s využitím skupinové práce. Žáci by výsledný projekt prezentovali a tím seznámili další žáky s tímto státem. Didaktickou hrou ověříme žákovy teoretické poznatky, úroveň dovedností a současně mu umožníme získat nové poznatky nejen o světě, ale i sobě samém. Prostřednictvím didaktické hry můžeme také žáky aktivně zapojit do výuky a motivovat je samotnou hrou a jejím průběhem (Chytilová 2009). Hry mohou mít různé podoby a druhy: manipulační, úlohové, konstruktivní. Úkolem učitele je volit hry na základě žákova věku, vyspělosti a úrovně znalostí. Dále můžeme tyto výsledky aplikovat do výuky průřezových témat a průřezová témata tak zařadit do vyučování, neboť jsou nedílnou součástí základního vzdělávání (MŠMT 2021). Jedním z průřezových témat je multikulturní výchova, jež směřuje k osvojování tzv. interkulturní kompetence. Multikulturní výchova vede žáky k pochopení jejich místa ve světě a učí je různým kulturním specifikům odlišných národností (Průcha 2004). Žákům tato

výchova poskytne základní vědomosti o různých etnických a kulturních skupinách, které s námi žijí v evropské společnosti. Multikulturní výchova může být spojena s projektovou výukou, přičemž by žáci mohli být rozděleni do skupin a jejich úkolem by bylo na zvolený stát připravit projekt, který bude stát reprezentovat v rámci multikulturních vztahů. Každý projekt by seznámil spolužáky s kulturou daného státu. Informace by mohly být čerpány z edukačních materiálů nebo internetu, kde mají žáci možnost vyhledat další informace. V neposlední řadě je vhodné výsledky prezentovat pomocí dramatické výchovy. Machková (1998) uvádí tuto výchovu jako učení se prostřednictvím zkušeností, které jsou založeny na prozkoumávání a chápání mezilidských vztahů, situací a vnitřního života. Propojením těchto tří metod výuky žáci zprostředkují a následně zreflektují závěrečné projekty. Výuku by bylo vhodné zakončit projektovými dny, které by vypadaly následovně: první den bude vymezen ke zpracování projektu (2-3 hodiny, dle náročnosti a ročníku), žáci si daný stát volí dle výukového celku, v našem případě se jedná o státy střední Evropy. Druhý den bude následovat prezentace již vytvořených projektů (2-3 hodiny).

Vyučující má možnost na základě získaných informací přizpůsobit vyučovací jednotky časové náročnosti jednotlivých států. Učitel může věnovat kratší čas zemím, které jsou žákům vcelku známé a soustředit se na ty středoevropské státy, které byly v dotazníkovém šetření shledány jako méně známé. V našem případě státům Maďarska a Švýcarska.

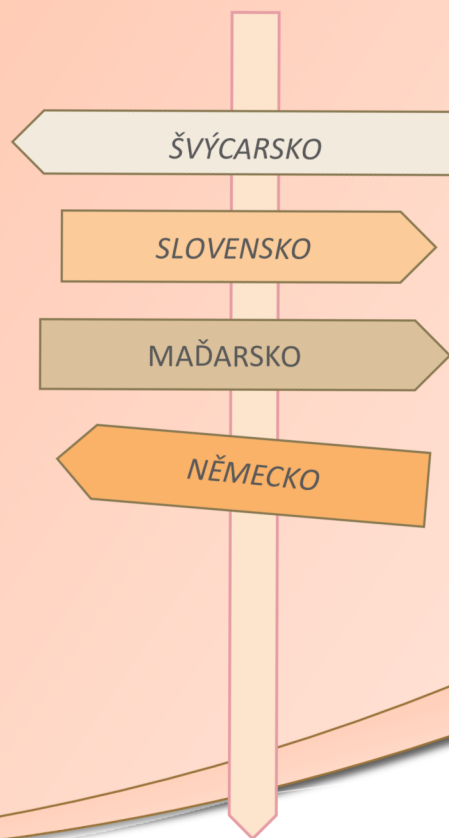
Učitelé mají dále možnost inspirovat se informacemi, které byly žáky ve výzkumném šetření nejčastěji zaznamenány. Těmto druhům informací pak přizpůsobit výuku dalších středoevropských zemí. Státy střední Evropy, které z výzkumného šetření vyšly jako méně známé, mohou žáci prostřednictvím aktivní výuky a kreativního přístupu učitele efektivně poznat, a tím si rozšířit své povědomí i o dalších evropských zemích.

Druhou možností využití těchto výsledků z proběhlého výzkumného šetření je analýza těchto dat a aplikování informací na další výukové celky z výukové oblasti Člověk a jeho svět na 1. i na 2. stupni základních škol. Informace mohou být využity při výuce sousedních států Česka, států Evropy nebo jednotlivých regionů. Vyučující mají možnost na základě těchto výsledků nahlédnout na úroveň znalostí a představ o středoevropských státech u žáků mladšího školního věku. Data mohou být využita při výuce sousedních států, jež jsou součástí učiva 1. stupně základních škol (MŠMT 2021). Data ukázala nižší povědomí zejména o Polsku a zároveň náhodné informace o Rakousku, které jsou oproti ostatním sousedním státům na nízké úrovni. Učitelé pomocí těchto dat získají přehled o druhu znalostí, které jsou žákům doposud neznámé a mohou tak výuku těmito informacím uzpůsobit a následně ji konkretizovat.

5. Praktická část

To, co žáci dělají rádi, dělají také nejlépe, jak sami dokážou, s nadšením a energií. Žáci, kteří jsou zapojeni do zajímavé a zábavné činnosti, si mnohdy ani neuvědomují, že jsou nevědomky vzděláváni a získávají nové poznatky. Z tohoto důvodu byla praktická část práce založena na výukové metodě didaktické hry. Na základě poznatků z praxe a výsledků výzkumného šetření, byla praktická část diplomové práce tvořena výukovým souborem, který se zakládá na zjištěných znalostech od žáků 4. a 5. ročníků. Tento soubor je doplněn o didaktickou hru a pracovní list. Tyto edukační materiály jsou zakomponovány dohromady v jeden celek a tvoří tímto kompletní edukační materiál do výukové oblasti Člověk a jeho svět.

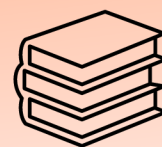
Poznej střední Evropu

FLEISCHMANNOVÁ TEREZA

Obsah

- » Úvod
- » Metodika
- » Cíle výuky
- » Očekávané výstupy a kompetence
- » Výukové aktivity
- » Návrh edukačního materiálu
- » Pracovní list
- » Desková hra
- » Cestovní deník
- » Cestovní pas

Návrh edukačního materiálu na téma středoevropských států je rozčleněn na dvě části, a to příručku pro učitele a pracovní listy s úkoly a aktivitami, které jsou určeny žákům. Příručka, jež je adresována vyučujícím, slouží jako výchozí materiál k pedagogické činnosti a nabízí mnoho způsobů, jak žákům pestře a originálně předat látku o jednotlivých středoevropských státech. Materiál zahrnuje veškeré pokyny pro pedagogy, očekávané výstupy žáků, klíčové kompetence, cíle výuky a závěrečné hodnocení. Aktivity a cvičení jsou zaměřené tak, aby podpořily a rozvinuly vstupní znalosti, které jsme získali na základě výzkumného šetření.

Část patřící žákům je tvořena formou didaktické hry, která svým stimulačním nábojem probouzí zájem žáků a zvyšuje jejich angažovanost ve výuce. Tato hra je reprezentována prostřednictvím cestovního pasu a deníku. Edukační pomůcka rovněž obsahuje výukový materiál zahrnující základní informace ke každému státu dané oblasti, pracovní list a deskovou hru.

Edukační materiál vznikl na základě výzkumné části diplomové práce. Hlavním úkolem této metodické příručky je pedagogům navrhnout aktivity a výukový materiál, který by vhodně doplnil téma států střední Evropy. Žáci budou namotivováni prostřednictvím didaktické hry k poznávání střeoevropského regionu. Celý výukový soubor je propojen do jedné didaktické hry, jejíž splněním žákům zůstane výsledný produkt, který může dále sloužit k výuce dalších regionů, či jiných výukových celků ve výukové oblasti Člověk a jeho svět.

Didaktická hra byla volena tak, aby byla kompatibilní s věkem žáků, zvyšovala jejich motivaci, která následně povede ke zvýšení angažovanosti účastníků při prováděných aktivitách. Vzhledem k tematickému zaměření na region střeoevropských států je celý výukový materiál určen zejména žákům prvního stupně, především pro žáky čtvrtých a pátých ročníků základních škol. Dále tento materiál může posloužit i žákům druhého stupně nebo víceletých gymnázií, a to ke zjištění vstupních informací.

V prvotní fázi je důležité, aby se vyučující s celým vzdělávacím materiálem osobně seznámil. Každou aktivitu si prošel a vyzkoušel, a tím předešel nesprávnému porozumění jejich zadání. Aktivity jsou zaměřené na celý střeoevropský region a jsou seskupeny do jednoho pracovního listu. Některé z nich jsou obtížnější a vyžadují důkladné porozumění čtenému textu. Vzhledem k vyšší náročnosti dvou úkolů je tedy na místě, aby byl učitel připraven žákům pomoci nebo na podobných příkladech úlohu dovysvětlil. Pracovní list navazuje na vzdělávací materiál, jehož součástí jsou také menší úkoly, které žákům blíže představí daný stát, jeho geografickou polohu, ba dokonce jeho tradice. Aktivity obsahují mnoho různorodých úkolů, které zahrnují pestrou škálu činností, jimiž jsou: doplnění tajenky, rozluštění přesmyček, překlad cizojazyčných slov, vybarvování, spojování slovních výrazů, luštění křížovky, a v neposlední řadě také práci se slovníkem či práci s internetem. Aktivity jsou navrženy tak, aby jim každý porozuměl a mohli je tak vypracovat všichni účastníci výukového procesu. Žáci prostřednictvím celého edukačního materiálu získají komplexní přehled nejen o celém výukovém celku střeoevropského regionu, ale rozšíří si tím i své vědomosti.

Každá aktivita obsahuje zadání. V případě nedorozumění by měl mít žák možnost k individuálnímu dovysvětlení, které mu může poskytnout pedagog nebo spolužák. Učitel by se však měl ujistit, zda žáci úkolům rozumí před započatím samostatné práce. Žáci by měli pracovat z velké části pouze se svými znalostmi bez využití jakýchkoli jiných pomocných materiálů, pokud

tomu není v zadání úlohy jinak. Pro hromadnou práci žáků lze aktivity promítnout i na interaktivní tabuli.

Časová dotace tohoto výukového celku činí 7 vyučovací hodiny, přičemž jedna hodina vždy připadá na každý střeoevropský stát a poslední hodina přísluší závěrečnému opakování regionu střeoevropských států jako celku. V průběhu první vyučovací hodiny jsou žáci seznámeni s tématem projektu, pokyny a pravidly k jeho uskutečnění. Vyučující žákům hned v úvodu hodiny ukáže a přidělí cestovatelské deníky a pasy. Vizitky, jiným slovem také cestovatelská razítka, se žákům pouze ukážou. Tato razítka zastupují jednotlivé státy a žáci si je postupně vlepují na předem určená místa do svých cestovních pasů. Každý žák obdrží toto razítko vždy na konci hodiny, za splnění výukového celku a úkolů, jež jim edukační materiál ukládá. Každá hodina obsahuje výukový materiál k jinému státu. Materiál začíná obrázky a základními informacemi o každém státu zvlášť. Žáci si tento text projdou s vyučujícím dohromady a pokusí se odpovědět na zadané úkoly. V závěru každé hodiny dostanou žáci prostor k vyplnění cestovatelských deníků, do kterých si zaznamenají informace, které si z hodiny pamatují. Tomuto deníku se mohou věnovat jednotlivě nebo ve dvojicích. Po jeho vyplnění následuje poslední část, a to vylepení cestovatelského razítka do cestovního pasu. Během šesté vyučovací hodiny se žáci budou věnovat vyplnění pracovního listu, edukační deskové hře a závěrečné reflexi celého výukového celku, který bude touto hodinou uzavřen.

Další navrženou edukační aktivitou je desková hra, prostřednictvím které si žáci uzavřou celý výukový celek. Desková hra je určena pro čtyři hráče. Žáci budou následně rozděleni do několika skupin po čtyřech. Každá skupina dostane hrací pole a kartičky, jež hra obsahuje. Desková hra reprezentuje všechny střeoevropské státy. Ke každému z nich náleží kartičky s úkoly, které se týkají zopakování základních informací o daném státu. Několik karet také obsahuje úkol, k jehož splnění je potřeba využití školních atlasů nebo internetu. Úkolem žáků je hrací figurkou dojít do cíle. Hráč hází hrací kostkou a postupuje po vyznačených polích. Žák každé kolo obdrží hrací kartu s otázkou, vždy dle barvy hracího pole. Žák musí na tuto otázku odpovědět. V případě špatné odpovědi se musí navrátit zpět na pole, z kterého vycházel. Děti tuto hru hrají ve skupinách. Každý hráč si čte svou kartu sám a pokouší se na ni odpovědět nebo daný úkol vykonat. Zbylí spolužáci ho kontrolují. Pokud se skupina neshodne na správné odpovědi, mají k ruce vyučujícího, který jim pomůže.

Závěrečná lekce je koncipována tak, aby umožnila nejen zopakování tematického celku střední Evropy, ale také k jeho závěrečnému zhodnocení. K této zpětné vazbě bude využito komunitního kruhu a oboustranná ústní forma. Žáci se sejdou na koberci, pokud mají tu možnost, nebo se posadí do kruhu na židle hodnotí aktivity a průběh celé vyučovací jednotky o střeoevropských zemích. Úkolem učitele je tuto závěrečnou reflexi vést tak, aby žáky motivoval

k objektivnímu hodnocení a zaměření se na klady i zápory, které výuka přinesla. Dále každý žák bude prezentovat svůj deník. V rámci sebereflexe seznámí své spolužáky s informacemi, které jim přišly důležité nebo je jen zaujaly a zaznamenali si je do svých cestovních deníků. První hodnotí žáci své deníky a průběh vyučování. Každý by se měl do hodnocení zapojit a na závěr říci, co si z celého výukového celku odnesl. Učitel se ke slovu dostává až jako poslední. Nejprve děti pochválí za jejich práci a aktivitu. Dále zhodnotí celý průběh výukového procesu a společně s nimi zhodnotí, zda bylo dosaženo vytyčených cílů. Toto zpětné hodnocení umožní učitelům celý materiál upravit nebo jen předpřipravít k jeho dalšímu využití. Výstupem a závěrečným produktem je samotný cestovní deník a cestovní pas, které žákům zůstávají a mohou si je vložit do portfolia nebo je využít k dalšímu studiu.

Cíle výuky

Vzdělávání ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět podporuje rozvoj a utváření klíčových kompetencí u žáků těmito cíli výuky:

- Žák je veden k utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- Žák je veden k orientaci ve světě informací a k časovému a místnímu propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- Žák je veden k rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- Žák je veden k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci

Očekávané výstupy a klíčové kompetence

Obsah edukačního materiálu včetně výukových aktivit přispívá a vede žáky v souladu s RVP ZV k rozvoji těchto klíčových kompetencí. (MŠMT, 2021)

a) Kompetence k učení

- Žák vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení
- Žák vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá k procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- Žák operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy

b) Kompetence k řešení problémů

- Žák vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- Žák samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy

c) Kompetence komunikativní

- Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- Žák naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje
- Žák využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

d) Kompetence sociální a personální

- Žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytvoření pravidel práce v týmu na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společenské práce
- Žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení u toho, co si druzí myslí, říkají a dělají

e) Kompetence občanské

- Žák respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního a sportovních aktivit

f) Kompetence pracovní

- Žák používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- Žák využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření

g) Kompetence digitální

- Ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie, pro jakou činnost či řešený problém použít.
- Získává, vyhledává, kriticky posuzuje, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu

Tento soubor výukových aktivit obsahuje přílohy, které doplňují téma výukového celku středoevropských států. Žáci se prostřednictvím edukačního materiálu dozví základní informace k výukovému celku středoevropských států a následně pomocí pracovního listu, deskové hry, cestovatelského deníku a cestovního pasu důkladně toto téma procvičí. Hravou a zábavnou formou si žáci prohloubí vstupní znalosti a vědomosti o středoevropských státech. Tyto aktivity mohou dále žáky namotivovat k dalšímu studiu podobných výukových celků.

Edukační materiál

Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko, Maďarsko a Švýcarsko

Cíl: získat základní informace a rozšířit vědomosti o středoevropských státech

Pomůcky: edukační materiál, školní atlas, mapa, cizojazyčné slovníky, internet

Výukový materiál žákům předkládá ucelený přehled o tématu středoevropských států. Úvodní stránka nám podává obrázky a přesné informace, které vystihují jednotlivé státy. Druhá stránka je vždy věnována zajímavostem nebo typickým produktům, pokrmům či turistickým atrakcím, jež daný stát reprezentují. Dále se na těchto listech vyskytují také otázky či úkoly, na které mají žáci odpovědět.

Žáci si tyto edukační listy procházejí spolu s vyučujícím a společně vedou diskusi na dané téma. Zadané úkoly mohou plnit samostatně nebo ve dvojici se spolužákem. K jejich plnění smí využít jen předem určené edukační pomůcky.

»»» Pracovní list

Středoevropské státy

Cíl: prostřednictvím pracovního výukového materiálu upevnit vědomosti o středoevropských státech

Pomůcky: internet, školní atlas, cizojazyčné slovníky

Pracovní list je zaměřený na všechny státy daného regionu (Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko, Maďarsko a Švýcarsko). Cvičení zahrnují několik oblastí daných států (města, zajímavosti, typická jídla, aj.) Úkolem žáků je pracovní list samostatně vypracovat, pouze za pomoci pomůcek, které mají k dispozici. Pracovní list obsahuje širokou škálu aktivit a činností, jakými jsou: vybrání správné odpovědi, doplnění informace, vybarvení objektu, luštění křížovky, doplnění tajenky, rozklíčování přesmyček, spojování výrazů atd. Žáci vyplněním tohoto pracovního listu dovrší kompletního přehledu o vstupních znalostech na téma středoevropských států, hravou a zajímavou formou.

Žáci si nejprve samostatně projdou celý pracovní list a seznámí se se zadáním jednotlivých úloh. V prvním úkolu mají žáci vybrat správnou odpověď a zakroužkovat písmeno, které je u této odpovědi zapsané. Tyto písmena pak postupně zapíší do předtištěné tabulky tak, jak jdou za sebou. Ve druhém cvičení mají žáci za úkol pojmenovat obrys státu a dopsat k nim jejich hlavní města. Následující úloha předkládá přesmyčky, které žáci musí rozluštit a napsat správné názvy měst. Daná města si dohledají ve školním atlase a překontrolují jejich správné zapsání. Čtvrtým úkolem je vyhledávání a přeložení slov z cizího jazyka. Ve čtvrtém cvičení se jedná o jazyk slovenský a v šestém cvičení jazyk polský. Žáci mohou využít dovolené pomůcky. V následujícím cvičení nalezneme věty ve čtyřech různých jazycích. Žáci mají jazyk určit a následně napsat podobnou větu v jazyce českém. Dále pokračují cvičením, kde mají správně vybarvit vlajky států. V sedmém cvičení jsou geografické pojmy a věty, které je popisují. Žáci je pouze rovnou čarou spojí tak, jak k sobě patří. V závěrečném cvičení nalezneme doplňovačku. Žáci nejprve najdou správné tvrzení a zakroužkovaná písmena opět doplní do předtištěné tabulky.

»»» Desková hra

Středoevropské státy

Počet hráčů: 2-4

Cíl: zopakovat a upevnit si základní vědomosti o regionu střední Evropy

Pomůcky: hrací deska, hrací karty, figurky, hrací kostka, školní atlas, mapa Evropy

Pravidla hry: Každý hráč má na herní ploše postavenou jen jednu figurku různé barvy, a to na vyznačených polích u nápisu Start. Žáci si stříhnou (Kámen, nůžky, papír) a vítěz začíná. Hráči postupně hází hrací kostkou a posunují figurky o číslo na kostce. Políčka jsou barevně odlišena vždy podle státu, na kterém se nachází. Stejně barvy mají pak i hrací karty. Po posunutí figurky dostane hráč kartu s otázkou či úkolem, vždy podle státu, na kterém se zrovna nachází. Hráč si sám přečte kartu a odpoví na otázku nebo splní zadaný úkol. Ostatní hráči a učitel žákovu odpověď kontrolují. Pokud žák odpoví správně, zůstává na poli, kam došel. Pokud žák odpoví špatně nebo na otázku či úkol nezná odpověď, musí se vrátit zpět na místo, odkud začínal a házel kostkou. Karta, která již byla v tomto kole jednou losována, se položí stranou a hraje se s ní až v případě, že jsou všechny karty vyčerpány.

Hra začíná a pokračuje ve směru vyznačených šipek. Pokud se sejde více figurek na jednom hracím poli, všechny zůstávají na stejném místě a vzájemně se nevyhazují. V případě, že dojdou všechny hrací karty, využijí se ty karty, které byly zodpovězeny špatně. Dále pak pokládá otázky sám učitel a hra pokračuje. Hráč, který se první dostane zpět na políčka, kde začínal, vyhrává.

V úvodu jsou žáci seznámeni s instrukcemi a pravidly. Je před ně předložena desková hra. Hráč hází hrací kostkou a za pomoci hracích figurek prochází cestu na hrací desce. Podle státu, na který svou hrací figurkou dojde, si vezme jednu ze 36 hracích karet. Každá karta obsahuje otázku nebo úkol. Žák odpoví na zadanou otázku nebo splní úkol, ke kterému může potřebovat školní atlas nebo mapu Evropy. Za každou dopovězenou otázku nebo splněný úkol žák zůstává na hracím poli. Pokud je otázka zodpovězena špatně, hráč se vrací zpět na pole, odkud začínal.

Cestovní deník

Cíl: vytvořit vlastní přehled o středoevropských státech, získané znalosti upevnit a prohloubit

Na konci každého výukového celku si žáci do svých deníků zaznamenávají informace a vědomosti, které při výuce získali, a které si vybavují. Deník je z části předtištěn a umožňuje žákům jednodušší vybavení informací k daným státům. Žáci si zde mohou vyplnit místa, která chtějí navštívit. Pokrmy, které chtějí ochutnat a další informace, které je zaujaly.

Cestovní pas

Cíl: získat kladnou motivaci k výuce dalších tematických celků

Na základě splnění výukových celků o státech střední Evropy žáci získávají vizitky, které si vylepují do svých cestovních pasů. Každá vizitka obsahuje obrázky, které se s daným státem pojí. S většinou obrázků byli žáci již předem seznámeni. Tento cestovní pas nadále slouží jako motivace k dalšímu studiu. Jsou zde nachystané volné listy, které mohou učitelé i žáci využít v příštím vzdělávání.

- » Německo
- » Rakousko
- » Slovensko
- » Polsko
- » Maďarsko
- » Švýcarsko

Německo

Spolková republika Německo

Německo

Německo je přímořským státem střední Evropy. Jeho oficiálním názvem je **Spolková republika Německo** (zkratka SRN). Německo sousedí s devíti zeměmi: Polskem, Českem, Rakouskem, Švýcarskem, Francií, Lucemburskem, Belgií, Nizozemskem a Dánskem. Německé břehy omývají dvě moře: **Severní a Baltské moře**. Hlavním městem Německa je **Berlín**, měnou euro a úředním jazykem **němčina**. Na jihu země jsou Alpy, na hranicích s Českem Šumava a Krušné hory. Nejvýznamnější německou řekou je Rýn, dále také Labe a Dunaj. Velkými městy v Německu jsou: Hamburk, Frankfurt nad Mohanem, Mnichov, Kolín nad Rýnem a Drážďany.

Z Německa pochází také i mnoho známých hudebních skladatelů, kterými jsou Johan Sebastian Bach a Ludwig van Beethoven

Berlín

Berlín je hlavním, ale také největším městem Německa. Byla zde postavena zeď, která rozdělovala město na západní a východní část

Mapa Německa

Berlín

Úkol

- » Jaké zvíře má ve znaku hlavní město Německa?
- » Který z německých skladatelů napsal hymnu Evropské unie?

Eintopf

Polévka Eintopf

Eintopf je německé národní jídlo. Jedná se o zahuštěnou polévku vařená v jednom hrnci. Dávají se do ní nejčastěji luštěniny, hrách, zelenina, kroupy, chléb nudle aj. Mezi další německé pokrmy patří třeba preclík nebo bratwurst.

Oktoberfest

Oktoberfest je největší pивní festival na světě. Festival se koná v Mnichově a každoročně ho navštíví miliony lidí. Jeho název vznikl ze dvou slov: *Oktober* = říjen, *fest* = svátek.

Oktoberfest

Zwinger

Obrazárna Zwinger

Nejznámější památka v Dráždanech. Komplex barokních budov. Nachází se zde velká cenná sbírka porcelánu a také známá obrazárna.

Výroba aut

V Německu se vyrábí mnoho automobilů. Sídli zde nejznámější automobilky, jako jsou Volkswagen (který vlastní i tradiční značky Audi a Porsche), BMW a Mercedes-Benz.

Automobilka Volkswagen

Úkol:

Vyhledej, kde se v Německu nachází:

- » Největší letiště
- » Největší přístav

???

Která velká řeka Německa pramení v naší republice? Do kterého moře ústí?

Rakousko

Rakouská republika

Rakousko

Rakousko je naším jižním sousedem. Dále také sousedí s Německem, Slovenskem, Maďarskem, Slovinskem, Itálií, Švýcarskem a Lichtenštejnskem. Rakousko je vnitrozemský stát tvořený devíti spolkovými zeměmi. Úředním jazykem je **němčina** a měnou **euro**. V Rakousku žije téměř 9 milionů obyvatel. Hlavním městem Rakouska je **Vídeň**. Mezi další velká města patří Graz, Salcburk, Innsbruck a Linec. Vídní protéká nejdelší řeka Rakouska Dunaj. Většinu území Rakouska pokrývají velehory Alpy. Třetinu země pokrývají lesy. V podhorských oblastech se chová skot.

Mapa Rakouska

Vídeň

Vídeň je hlavním městem Rakouska a současně také největší rakouské město ležící na řece Dunaj kousek od hranic s Českem. Toto velkoměsto patří mezi další populární turistické destinace. Mezi nejznámější turistické atrakce patří zámek Schönbrunn, zábavní park Prater nebo tradiční vídeňské vánoční trhy.

Vídeň a vídeňské památky

ÚKOL

Vyhledej si na mapě:

- » Salcburk
- » Graz
- » Linec
- » Vídeň

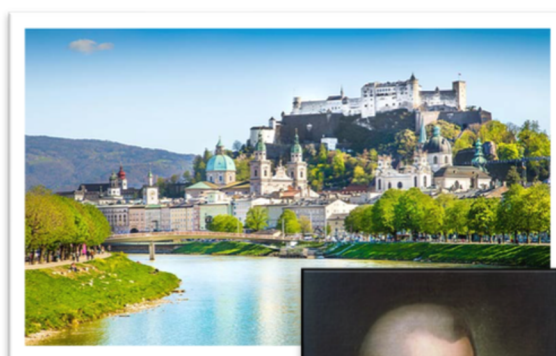
Rakouské Alpy

Alpy

Alpy jsou rozsáhlé pohoří, které pokrývá více jak 50% území Rakouska. Právě tato lokalita je hlavním turistickým cílem Rakouska, rájem lyžařů a zimních sportů. V horách nalezneme plno hotelů a lyžařských středisek. Lanovky přepravují lyžaře a turisty. Mezi nejznámější lyžařská střediska patří: Kaprun, Zel am See, Saalbach a Schladming.

Salzburk

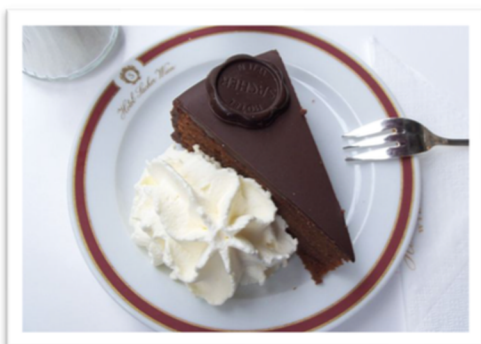
Rakouské město ležící na řece Salzach nedaleko hranic s Německem. Město se nazývá též Mozartovým městem, neboť je rodištěm slavného hudebního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta. Připomínají nám ho místní bonbony (pralinky), které nesou pojmenování Mozartovy koule.

Salzburk

W. A. Mozart

Sachrův dort – sachr

Speciality

Vídeň je také známá pro svou kuchyni. Nejznámější pochoutkou je čokoládový dort pojmenovaný podle svého tvůrce, rakouského cukráře Franze Sacher [sachra]. Dále si mohou návštěvníci pochutnat na vídeňské kávě, vídeňském řízku nebo obyčejných vídeňských párkách.

Hallstatt

Obec Hallstatt leží u Halštatského jezera v oblasti Solné komory. Jak již název napovídá, jedná se o místo s bohatými ložisky soli, které bylo vyhledáváno a osidlováno již od pravěku.

Rakouské město Hallstatt

Slovensko

Slovenská republika

Slovensko

Slovenská republika je vnitrozemský stát, který leží ve střední Evropě. Sousedí s pěti státy, kterými jsou Ukrajina, Maďarsko, Rakousko, Česko a Polsko. Hlavním městem je **Bratislava**, úředním jazykem **slovenština** a měnou **euro**. Dalšími významnými městy jsou Banská Bystrica, Trenčín, Žilina, Nitra a Žilina. Hlavním městem protéká řeka Dunaj, nejdelší řekou Slovenska je řeka Váh. Většinu povrchu státu zabírá pohoří Karpaty, jehož součástí jsou i Vysoké Tatry. Turistickým cílem Slovenska jsou: Vysoké Tatry, Nízké Tatry, Malá Fatra a Slovenský kras. Další turistickou atrakcí je Demänovská ledová jeskyně

Do roku 1992 bylo Slovensko součástí Československa. Slovensko a Česko tvořili společný stát. Dne 1. ledna 1993 se po rozdělení Československa objevily na mapě Evropy dva nové státy: Česká republika a Slovenská republika.

Vysoké Tatry

Vysoké Tatry je nejvyšší pohoří na Slovensku, které se rozprostírá na hranici s Polskem. Nachází se zde i nejvyšší hora Slovenska: Gerlachovský štít 2654 m n. m. Ve Vysokých Tatrách se nachází 12 horských chat na Slovenské straně pohoří.

Mapa Slovenska

Vysoké Tatry a Téryho chata

Úkol

- » Najdi si na mapě, kde leží nejvyšší vrchol Slovenska.
- » Na jaké řece leží hlavní město?

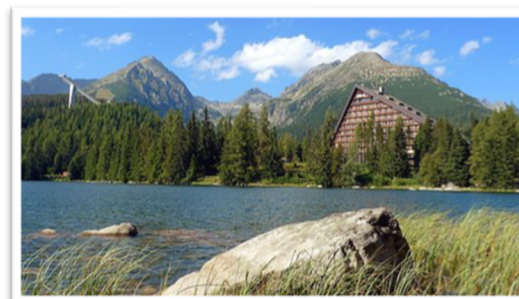
Slovenský nosič

Nosič

Málokdo ví, že Vysoké Tatry jsou posledním místem Evropy, kde jsou horské chaty zásobovány pomocí nosičů, tzv. šerpů. Nosiči na ně dopravují potraviny, nápoje, ale i uhlí či peřiny. Vše, co návštěvník na chatě sní, vypije, ale i vidí. Šerpa na zádech unese klidně i více než 70 kg.

Pleso

Pleso nebo také plesa jsou ledovcová jezera nacházející se ve Vysokých Tatrách na Slovensku. Nejznámější a nejnavštěvovanější je Štrbské Pleso.

Štrbské pleso

Slovenské sýry

Vyhledej si, jak vypadají tyto slovenské pokrmy a jak se připravují:

- » Lokše
- » Pirohy
- » Živáňská

Úkol

Jak se jmenuje tradiční slovenská oplatka?

Slovenská kuchyně

Mezi nejznámější slovenská jídla patří bryndzové halušky, lokše, pirohy nebo živáňská pečeně. Dále je pro Slovensko charakteristická výroba sýrů jako parenice, korbáčik, oštiepok nebo bryndza. Tradičním alkoholickým nápojem je borovička nebo slivovice.

Slovenská státní hymna

Nad Tatrou se blýská
hromy divo bijú,
nad Tatrou sa blýská
hromy divo bijú.
Zastavme ich, bratia,
veď sa ony stratia,
Slováci ožijú.

To Slovensko naše
posiaľ tvrdo spalo,
to Slovensko naše
posiaľ tvrdo spalo,
ale blesky hromu
vzbudzujú ho k tomu,
aby sa prebralo.

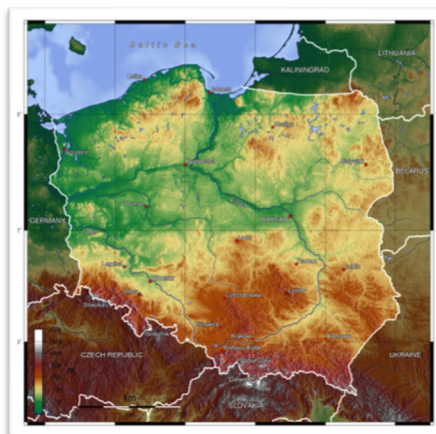
Polsko

Polská republika

Polsko

Polská republika je jedním ze států střední Evropy. Je to přímořský stát. Hlavním městem Polska je **Varšava**, jazykem **polština** a měnou **polský zlotý** [zlotý]. Polsko má 7 sousedních států, z nichž nejdelší hranici má právě s Českem. Tři čtvrtiny území tvoří rozsáhlé nížiny a roviny. Dále zde nalezneme mnoho jezer a hory, které se vyskytují především na jihu země - Tatry a Krkonoše. Do Baltského moře odvádějí vodu řeky Odra a Visla. Na pobřeží Baltského moře leží přístavy Štětín a Gdaňsk. Obyvatelé Polska mají silné náboženské cítění.

Mapa Polska

Povrch

Kromě jižních oblastí je povrch Polska pokryt rozsáhlými nížinami a rovinami. Nachází se zde mnoho jezer ledovcového původu. Pohoří se vyskytují zejména na jihu země. Polsko své pohoří sdílí i s dalšími státy. Na hranici s Českem se vyskytují Krkonoše, Jizerské hory, Rychlebské hory, Králický Sněžník a Beskydy. Se Slovenskem sdílí hlavně Vysoké Tatry, které jsou oblíbenou turistickou destinací.

Polské Tatry

ÚKOL

- » Vyhledej, jak se jmenuje tradiční tanec Polska?
- » Co je to jantar?

Vyhledej na internetu

S kolika moři Polsko sousedí?

Z čeho je odvozen název Polsko

Polská slovíčka:

- » Głowa
- » Krzesło
- » Okulary
- » płyta

Město Krakov

Krakov

Krakov je druhé největší město Polska, které leží na řece Visle. Naleznete velké množství historických památek. Až do začátku 17. století bývalo hlavním městem Polska.

Bělověžský prales

Tento Bělověžský prales je zbytek původního pralesa, který je také zapsán na seznamu UNESCO. Leží v okolí hranic s Polskem a Běloruskem. Žijí v něm i vzácní zubři. Zubr je největším volně žijícím přežvýkavce v Evropě.

Zubr evropský

Koncentrační tábor Osvětim

Osvětim

Koncentrační tábor vybudovaný nacisty během 2. světové války. Docházelo zde k masovému vraždění lidí a k lékařským pokusům na lidech.

Polská kuchyně

Polská jídla jsou plná brambor, masa, smetany, zeleniny a vajec. Bývají hodně sytá. Mnohdy postačí jako hlavní chod jen polévka. Nejznámější jsou polské pirohy s tvarohovou náplní nebo mletým masem. Dalším oblíbeným pokrmem je bigos.

Pierogi – typické polské jídlo

Po celém světě jsou také známé polské karamelové bonbony zvané Krówki. Na obalu jsou nejčastěji vyobrazeny strakaté holštýnské krávy.

Polská slovíčka:

- » Głowa
- » Krzesło
- » Okulary
- » płyta

???

- » Jaké má sousedy Polsko?
- » S jakým státem má nejdelší hranici?
- » Největší Polská jezera

Maďarsko

Maďarská republika

Maďarsko

Maďarská republika je vnitrozemský stát, který leží ve střední Evropě. Sousedy Maďarska jsou: Ukrajina, Slovensko, Rakousko, Slovinsko, Srbsko, Rumunsko a Chorvatsko. Hlavním městem Maďarska je **Budapešť**, státním jazykem **maďarština** a měnou **forint**. Maďarsko je označováno jako země vína, lázní ostrých jídel a specifického jazyka, kterému na rozdíl od Slovenska a Polska méně rozumíme.

Balaton

Je největším jezerem v Maďarsku, ale také největším jezerem ve střední Evropě. Díky své velikosti se mu přezdívá **Maďarské moře**. Název pochází ze slovanského výrazu „blato“ - bažina. Jezero je poměrně mělké, teplota vody v něm v letních měsících sahá až ke 27° C a je vhodná pro koupání.

Mapa Maďarska

Jezero Balaton

Úkol

Vyhledej, s jakým státem má Maďarsko nejkratší hranici.

Budapešť a řeka Dunaj

Budapešť

Je hlavní město Maďarska ležící na řece Dunaj. Město vzniklo sloučením tří samostatných měst Buda, Óbuda, a Pešť rozprostírajících se na břehu Dunaje. Odtud tedy pochází i samotný název nového města.

Maďarská paprika

Typickým maďarským kořením je mletá paprika, buď sladká nebo pálivá. Paprika dává jídlům charakteristickou chuť a červenou barvu.

Maďarská paprika, maďarská klobása

Tradiční vaření v kotlíku

Maďarská kuchyně

Maďarsko se vyznačuje svými velmi kořeněnými, kalorickými jídly. Mezi nejznámější pokrmy se řadí guláš, paprikáč, uherský salám, čabajka, perkelt, tokaň, lečo, langoš a tarhoňa. Maďarská kuchyně vychází z dávné historické tradice kočovných pastevců, pro které bylo důležité, aby jídlo bylo rychle hotové a dostatečně je zasýtilo. Pokrmy byly připravovány ve velkých objemech, kotlících.

Lázně

Lázeňství má v maďarsku dlouhou a bohatou historii. Termální prameny se vyskytují skoro po celém Maďarsku, a to díky geologickému složení Karpatské kotliny. Vyskytuje se zde velice slabá zemská kúra.

Termální lázně Széchenyi v Budapešti

Vyhledej, co patří do těchto tradičních pokrmů maďarské kuchyně:

- » Perkelt
- » Tokaň
- » Lečo

Švýcarsko

Švýcarská konfederace

Švýcarsko

Švýcarská konfederace je stát ležící ve střední Evropě. Sousedí s pěti státy: Francie, Itálie, Rakousko, Lichtenštejnsko a Německo. Hlavním městem je **Bern**. Dalšími významnými městy jsou Ženeva, Curych a Basilej. Švýcarskou měnou je **Švýcarský frank**. Většina obyvatel mluví **německy**, ale domluvíme se tady i italsky, francouzsky a rétorománsky. Značnou část území pokrývají Alpy. Návštěvníci sem jezdí především za turistikou a lyžováním. Mezi další navštěvovaná místa patří Ženevské jezero, Bodamské jezero, Rýnský vodopád, ale také historická města Luzern, Basilej a Curych.

Mapa Švýcarska

Památky

Švýcarsko je známé také pro své památky. Jednou z nich je i Kapellbrücke v Luzernu. Jedná se o nejstarším zastřešený dřevěný most v Evropě. Uvnitř se nachází trojstranné obrazy. Mezi další navštěvované památky patří hrad Chillon ze 13. století. Nachází se na břehu Ženevského jezera. Ten, kdo hrad ovládal mohl vybírat mýto na cestě okolo tohoto jezera.

Kapellbrücke, Luzern

Švýcarská čokoláda

Švýcarská čokoláda

Ve Švýcarsku se čokoláda tradičně vyrábí již více než 200 let. Místní čokoláda je považována za jednu z nejlepších na světě. Mezi nejznámější švýcarské značky čokolády patří: Lind a Cailier

Výroba sýra

Švýcarsko se vyznačuje výrobou kvalitních sýrů. Tyto sýry se vyrábějí z nepasterizovaného mléka. To se zpracovává hned po dojení - buď ještě večer nebo druhý den ráno. Nejznámější sýry jsou: Emmental, Gruyère a Appeneller.

Švýcarský sýr

Švýcarské hodinky

Hodinky

Švýcarsko se také pyšní dlouholetou tradicí ve výrobě hodinek. Pochází odtud značky: Festina, Rolex, Tissot a mnoho jiných.

Nože

I Švýcarské nože mají dlouholetou tradici. První nože se ve Švýcarsku začaly objevovat již ve středověku. Švýcarské nože obsahují čepel, vývrtku, otvírák na konzervy, šroubovák a bodák.

Švýcarský nůž

Co znamená?

» Šlapat jako švýcarské hodinky?

Středoevropské státy

1. Zakroužkuj správnou odpověď a písmeno doplň do tajenky. Středoevropské státy spolu s Českou republikou patří do států

--	--	--	--	--	--

1. Mezi naše sousední státy nepatří:

- E) Švýcarsko
- F) Rakousko
- G) Polsko

2. Sousedním státem Česka na severozápadě je:

- U) Rakousko
- S) Slovensko
- V) Německo

3. Sousedním státem Česka na jihu je:

- O) Polsko
- P) Německo
- R) Rakousko

4. Sousedním státem Česka na východě je:

- O) Slovensko
- T) Polsko
- S) Německo

5. Nejkratší hranici má Česko s (se):

- M) Německem
- N) Polskem
- P) Slovenskem

6. Sousedním státem Česka na severovýchodě je:

- X) Německo
- A) Rakousko
- Y) Polsko

2. Poznáš mapy našich sousedních států? Dopiš k mapám názvy států a jejich hlavní města.

3. Z přesmyček vylušti názvy středoevropských měst. Zapiš je a ukaž si je na mapě Evropy

CIŠOKE _____

SÁÁVRS _____

BAMKURH _____

WROKAK _____

NEVEŽA _____

BURSALG _____

4. Co znamenají tato slova? Využij slovník nebo internet.

- Lopta
- Rajňaky
- Korytnačka
- Čučoriedka
- Ťava

5. Poznáš, jakým jazykem jsou tyto věty napsané? Napiš název jazyka a pokus se napsat stejnou větu v češtině.

- » Stolicą Polski jest Warszawa. _____
- » Hlavné mesto Slovenska je Bratislava. _____
- » Magyarország fővárosa Budapest. _____
- » Die Hauptstadt von Deutschland ist Berlin. _____

Čeština: _____

6. Co znamenají tato slova? Využij slovník nebo internet.

- Poduzska
- Samochód
- Chmura
- Puchar
- Swinia

7. Vybarvi vlajky správnými barvami

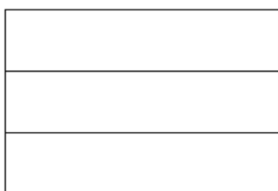
Slovensko

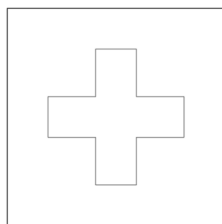
Rakousko

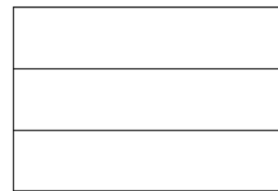
Polsko

Německo

Švýcarsko

Maďarsko

8. Spoj správně dvojici s čarami.

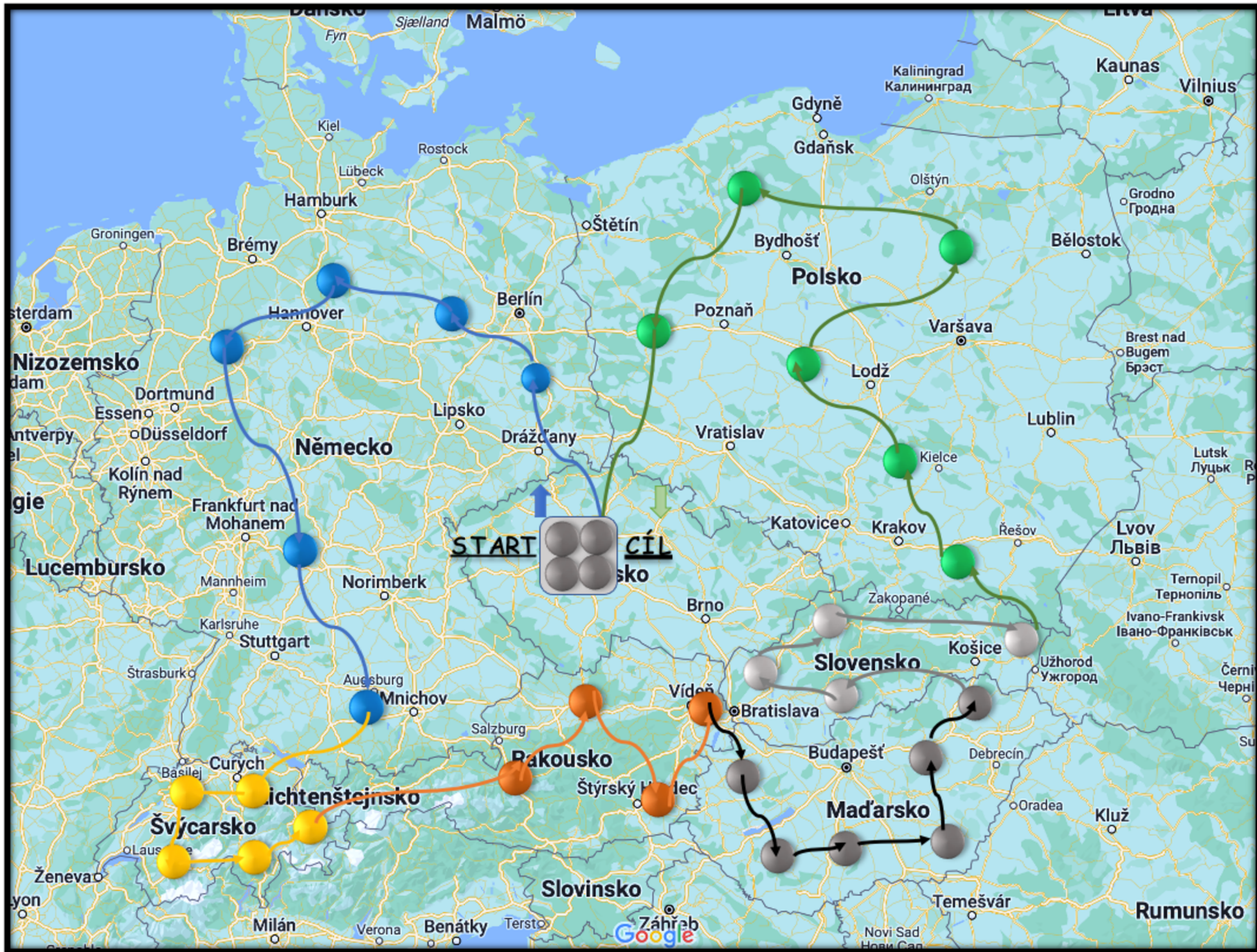
Grossglockner
Böhmerwald
Salzburk
Balaton
Malá Fatra
Karpatz

Německý název Šumavy.
Největší jezero ve střední Evropě.
Pohoří na severu Slovenska.
Nejvyšší rakouská hora.
Polské lázeňské město na úbočí Krkonoš.
Rodné město W. A. Mozarta.

9. Vybarvi písmena u správných odpovědí a dosad' je do tajenky.
České pojmenování Rakouska vzniklo zkomolením názvu
Ratgoz (dnes Raabs), které se nachází v pohraničí u řeky Dyje.

Jak se nazývá pohoří, které pokrývá území více států?	Karpaty	P	Alpy	H
Jaká je nejvyšší hora Německa?	Zugspitze	R	Velký Javor	O
Jaký je úřední jazyk Rakouska?	rakouština	K	němčina	A
Jakou měnou se platí ve Švýcarsku?	frank	D	euro	S
Řeka tekoucí přes Německo, Rakousko, Maďarsko a Slovensko.	Rýn	E	Dunaj	U

Hrací karty

1. Jak vypadá vlajka Německa:

2. Jaká je nejvyšší hora Německa?

- a) Velký Javor
- b) Zugspitze
- c) Watzmann

Jaké je hlavní město Německa:

- a) Berlín
- b) Mnichov
- c) Hamburk

4.

Vyjmenuj alespoň 3 německá města.

5.

Jaká česká řeka protéká přes Německo do Severního moře.

Jaký je její německý název?

6. Jaká moře omývají břehy Německa.

- a) Severní a Baltské
- b) Severní a Středozevní
- b) Baltské a Středozevní

7. Jak vypadá vlajka Polska:

8. Jaké je hlavní město Polska?

- a) Krakov
- b) Varšava
- b) Vratislava

9. Jaká je nejdelší řeka Polska?

- a) Odra
- b) Visla
- c) Warta

10.

Jaké moře omývá
břehy Polska?

11.

Jaký je polský
národní jazyk a
polská měna?

12.

Jaké pohoří leží na
českém i polském
území?

*Využij školní atlas
Evropy*

13. Jaká je vlajka
Rakouska?

a)

b)

c)

14. Jaké je hlavní
město Rakouska?

a) Salzburg

b) Linz

c) Vídeň

15. Jaká je nejvyšší
hora Rakouska?

a) Grossglockner

b) Hochkönig

c) Wildspitze

16. S jakou zemí
nesousedí Rakousko?

a) Slovensko

b) Maďarsko

c) Polsko

17.

Jakým je národní jazyk
a měna Rakouska?

18.

Jmenuj alespoň dva
produkty/pokrmu,
které pochází
z Rakouska.

19. Jaká je vlajka Švýcarska?

20. Jaké je hlavní město Švýcarska?

a) Luzern

b) Bern

c) Zürich

21. Jaká je nejdelší řeka ve Švýcarsku?

a) Rýn

b) Rhona

c) Aara

22.

Jaký je národní jazyk a měna Švýcarska?

23.

Vyhledej názvy tří švýcarských jezer.

24.

Jmenuj alespoň dva výrobky, které pochází ze Švýcarska.

25. Jaká je vlajka Slovenska?

26. Jaké je hlavní město Slovenska?

a) Bratislava

b) Prešov

c) Košice

27. Jaká je nejvyšší hora Slovenska?

a) Vysoká

b) Rysy

c) Gerlachovský štít

28.

Vyjmenuj alespoň 3 slovenská města

29.

Vyjmenuj typická jídla slovenské kuchyně.

30.

Zkus si vzpomenout na nějaká slovenská slova, která jsme se učili.

Pokud nevíš, vyhledej ve slovníku.

31. Jaká vlajka patří Maďarsku?

a)

b)

c)

32. Jaké je hlavní město Maďarska?

a) Budapešť

b) Bukurešť

c) Hevíz

33. S jakými státy nesousedí Maďarsko?

a) Slovensko

b) Ukrajina

c) Švýcarsko

34. Jaká je nejdelší řeka v Maďarsku?

a) Dunaj

b) Tisa

c) Rába

35.

Vyjmenuj typická jídla maďarské kuchyně.

36.

Jmenuj úřední jazyk a maďarskou měnu.

Druhá strana hracích karet:

Švýcarsko

Švýcarsko

Švýcarsko

Slovensko

Slovensko

Slovensko

Maďarsko

Maďarsko

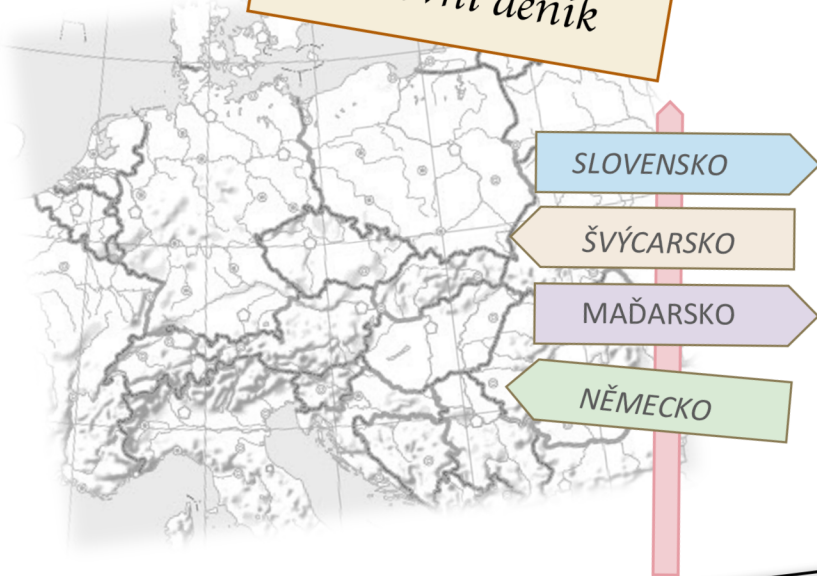
Maďarsko

Cestovní deník:

Jméno: _____

#Cestovní deník

Německo : Měna _____
jazyk _____

Rád bych navštívil _____

Rád bych ochutnal _____

Co tam mohu dělat _____

Nejvíce mě zaujalo _____

Další _____

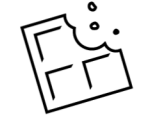
Rakousko : Měna _____
jazyk _____

Rád bych navštívil _____

Rád bych ochutnal _____

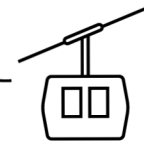
Co tam mohu dělat _____

Nejvíce mě zaujalo _____

Další _____

Slovensko

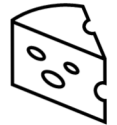
- Měna _____
- jazyk _____

Rád bych navštívil _____

Rád bych ochutnal _____

Co tam mohu dělat _____

Nejvíce mě zaujalo _____

Další _____

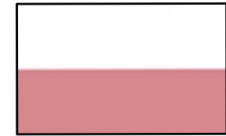

Polsko

- Měna _____
- jazyk _____

Rád bych navštívil _____

Rád bych ochutnal _____

Co tam mohu dělat _____

Nejvíce mě zaujalo _____

Další _____

Švýcarsko : Měna _____
: jazyk _____

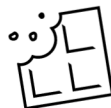
Rád bych navštívil _____

Rád bych ochutnal _____

Co tam mohu dělat _____

Nejvíce mě zaujalo _____

Další _____

Maďarsko : Měna _____
: jazyk _____

Rád bych navštívil _____

Rád bych ochutnal _____

Co tam mohu dělat _____

Nejvíce mě zaujalo _____

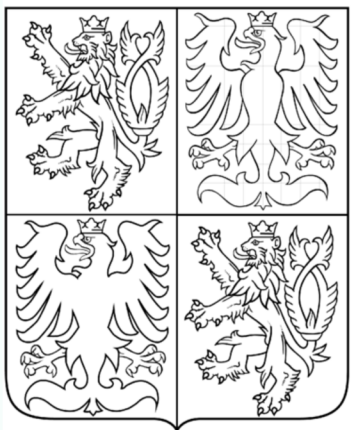

Další _____

Cestovní pas:

Cestovní pas

Rakousko

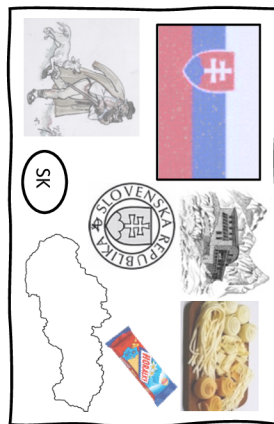
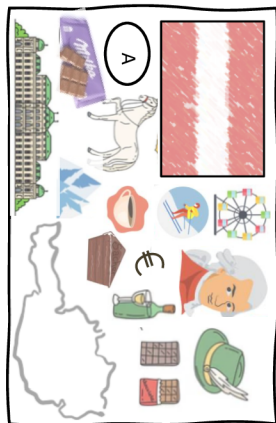
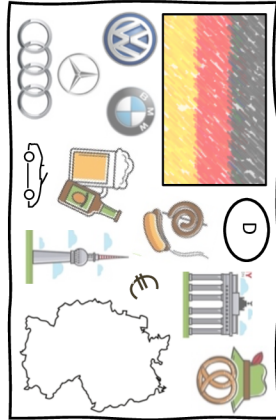
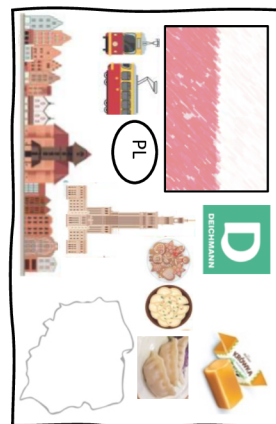
Polsko

Slovensko

Maďarsko

Německo

Švýcarsko

6. Závěr

Ke zjištění vstupních znalostí lze využít mnoho různých výzkumných metod. V našem případě bylo využito výzkumné metody dotazníkového šetření, ve kterém bylo využito metody vstupního didaktického testu a metody brainstormingu, které nám umožnily objektivní posouzení znalostí a dosažení cílů práce na téma „Vstupní znalosti a představy o středoevropských státech u žáků mladšího školního věku“. V úvodní části diplomové práce je uvedena odborná literatura a další zdroje, již souvisejí s tématem práce. Rovněž byly v úvodu práce vytyčeny zásadní hypotézy výzkumu, které byly stanoveny na základě teoretických východisek a tématu práce. Ty byly postupně ověřovány prostřednictvím naplňování cílů diplomové práce. Kromě toho bylo vytvořeno a strukturováno výzkumné šetření, jež odpovídá věkovému rozpětí a schopnostem respondentů. Pomocí realizace výzkumného šetření nám bylo umožněno zjistit úroveň vědomostí, znalostí a představ u žáků mladšího školního věku o středoevropských státech. Tato data byla na základě několika kategorií (pohlaví a věku respondentů, velikosti a poloze škol) analyzována a porovnána.

První hypotéza očekávala rozdílné znalosti u žáků odlišného pohlaví, přičemž byla předpokládána vyšší míra geografických znalostí u chlapců. Výzkumné šetření tuto hypotézu potvrdilo. Ve všech zúčastněných školách a jejich ročnících byl tento rozdíl evidentní. Chlapci čtvrtých ročníků obdrželi v průměru o 5,1 bodů více než dívky a u chlapců pátých ročníků vzrostl rozdíl na 6,5 bodů.

Druhá hypotéza předpokládala zjevné rozdíly v množství znalostí napříč jednotlivými ročníky. Z výsledků výzkumného šetření vzešlo, že jsou tyto rozdíly znatelně prokazatelné. Žáci pátých ročníků získali v celkovém součtu v průměru o 4,3 body více než žáci 4. ročníku. Tento fakt si lze potvrdit i tím, že starší žáci mají pestřejší výuku, díky které se dozívají více informací. Mohou tedy ve srovnání s mladšími žáky nabývat více vědomostí a tím i rozvíjet své představy a znalosti o středoevropských zemích.

Následující hypotéza očekávala vyšší míru vědomostí u žáků navštěvujících městské školy oproti žákům navštěvujících školy venkovské. Vzhledem k velmi sporným výsledkům nelze tuto hypotézu přesně potvrdit či vyvrátit. K úplnému naplnění této hypotézy je zapotřebí oslovit větší množství respondentů, které zahrnuje širší rozpětí základních škol. V tomto případě byla tato hypotéza vyvrácena.

Poslední hypotéza se týkala zejména škol nacházejících se v Jihočeském kraji a předpokládala vyšší úroveň znalostí o přímých sousedních státech Jihočeského kraje, tedy Rakousku a Německu, oproti ostatním sousedním státům Česka. I přesto, že se dvě oslovené školy nacházejí v těsné blízkosti hranic s Německem, nebyla tato domněnka zcela potvrzena, ale

nebyla ani vyvrácena. V případě Rakouska žáci prokázali dokonce nižší úroveň vědomostí, než jakou mají o Slovensku. V této hypotéze docházíme k závěru, že žáci u států Německa a Rakouska neprokázali vyšší úroveň vědomostí než u ostatních sousedních států Česka.

Celkově se na výzkumném šetření podílelo 394 respondentů, kteří pocházejí napříč různými oblastmi Česka a zastupují základní školy městského a venkovského typu. Po analýze výsledků z dotazníkového šetření jsme došli k závěru, že žáci prokázali vyšší objem znalostí především v oblasti měst, osobností a krajiny. Úroveň znalostí představujících kulturu, gastronomii a kulturní památky naopak v mnoha případech žáci neprokázali a téma tak zůstává v předmětu poznatků vhodných k osvojení při následné výuce. Výsledky výzkumného šetření také prokazují, že převládajícím zdrojem informací je školní prostředí, které bylo uvedeno častěji než jiné mimoškolní zdroje. Tento průzkum rovněž dokazuje upadající zájem o knihy a další tištěné zdroje, a naopak větší zájem o cestování a vlastní zkušenosti.

Na základě výzkumu jsme zjistili, že povědomí o středoevropských státech žáci získávají ještě před samotnou výukou vlastivědy. Znalosti jsou často vázány na předchozí výuku prvouky nebo dějin v hodinách vlastivědy. Za zmínku stojí také rodinné prostředí, jež je primárním výchovným elementem dítěte.

Vyučující mohou prostřednictvím výsledků výzkumného šetření získat lepší povědomí o tom, s jakými znalostmi a informacemi žáci vstupují do vyučovacího procesu a jaká je rozdílnost ve vědomostech žáků. Kromě toho jsou vstupní znalosti určeny nejen k vhodnému úvodu výuky středoevropských států, ale také k volbě a přizpůsobení výuky, tj. vhodným metodám a formě výuky. Následně tyto informace mohou využít i rodiče žáků, kteří mají na své děti značný vliv a jsou důležitým faktorem k utváření jejich nových zájmů a názorů.

Pomocí výsledků výzkumného šetření a analýzy odborných literárních zdrojů byl vytvořen edukační materiál pro vyučující a žáky základních škol. Cílem výukového materiálu je poskytnout žákům nezbytné informace k osvojení si tématu středoevropských států, ale také k motivaci a intenzivnímu zapojení žáků do výuky. Tyto aktivity jsou určeny k výuce geografie žákům na 1. stupni základních škol, ale dají se využít i ve výuce na 2. stupni základních škol nebo víceletých gymnázií.

Objem a míra znalostí a představ o středoevropských státech u žáků mladšího školního věku závisela na velké řadě faktorů, které žáky ovlivňovaly. Tato práce zahrnuje pouze některé z nich, tudíž zde vzniká prostor pro další odborný výzkum, který by zahrnul i žáky z alternativních škol nebo žáky nevzdělávající se ve školním prostředí a v neposlední řadě také žáky, vzdělávající se v zahraničí či v cizím jazyce. Dále je možné využít metodologické aspekty měření na další výzkumnou práci o státech celé Evropy nebo určených evropských regionech. Tak lze srovnat

i rozsah znalostí, které mají žáci staršího školního věku na základních školách či víceletých gymnáziích.

7. Seznam použité literatury

Literární zdroje

ANDRÝSKOVÁ L., VIEWEGHOVÁ, T. (2015): Přírodověda 4: učebnice pro 4. ročník základní školy. Nová škola, Brno.

CÍLKOVÁ, E., SCHÖNEROVÁ, P. (2007): Náměty pro multikulturní výchovu, Portál, Praha.

ČAPEK, R. (2015): Moderní didaktika: Lexikon výukových a hodnotících metod. Grada, Praha.

ČSÚ (2001): Vzdělanostní struktura obyvatelstva,
https://www.czso.cz/csu/czso/13-2130-03--3_8_vzdelanostni_struktura_obyvatelstva
(24.2.2023).

DVOŘÁKOVÁ, M. a kol. (2015): Základní učebnice pedagogiky. Grada, Praha.

FONTANA, D. (2014): Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele. Portál, Praha.

GAVORA, P. (2000): Úvod do pedagogického výzkumu. Paido, Brno.

HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. (2009): Zážitekově pedagogické učení. Grada, Praha.

HENDEL, J., REMER, J. (2017): Metody výzkumu a evaluace. Portál, Praha.

HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: Základy teorie, metody a aplikace. Portál, Praha.

HOUŠKA, T. (1993): Škola hrou: knížka pro učitele a rodiče všech školáků. Tomáš Houška, Praha.

HRICOVÁ, I., JAKUBÍKOVÁ, J., TULENKOVÁ, M. (2003): Hry a kolektivní úlohy v přírodopise. 1. vydání. Metodicko-pedagogické centrum, Prešov.

HROUDOVÁ, S., CIMBALA, J. (2022): Vlastivěda 5: Česká republika jako součást Evropy, učebnice pro 5. ročník základní školy. Nová škola, Brno.

HROUDOVÁ, S., CIMBALA, J. (2022): Vlastivěda 4: poznáváme naši vlast, učebnice pro 4. ročník základní školy. Nová škola, Brno.

CHRÁSKA, M. (1995): Didaktické testy. Paido, Brno.

CHRÁSKA, M. (2007): Moderní pedagogický výzkum. Grada, Praha.

CHRÁSKA, M. (2016): Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu, Grada, Praha.

KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R. (2007): Vyučování jako dialog. Grada, Praha.

- KOTEN, T. (2006): Škola? V pohodě! metody, hry a formy práce pro realizaci učiva, pro dosažení očekávaných výstupů a rozvoj klíčových kompetencí. Hněvín, Most.
- KÜHNLOVÁ, H. (1998): Kapitoly z didaktiky geografie. Karolinum, Praha.
- LANGMEIER, L., KREJČÍŘOVÁ, D. (2006): Vývojová psychologie. 2. vydání. Grada, Praha.
- MACHKOVÁ, E. (1998): Úvod do studia dramatické výchovy, Ipos, Praha.
- MACHONIN, P., GATNAR, L., TUČEK, M. (2000): Vývoj sociální struktury v české společnosti. Sociologický ústav AV ČR, Praha.
- MAKOVIČKA, L. (2016): Labyrint světa a ráj srdce. V jazyce 21. století. Poutníkova četba, Chlumec.
- MAŇÁK, J. (1998): Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Pdf MU, Brno.
- MAŇÁK, J. a kol. (2008): Kurikulum v současné škole. Paido, Brno.
- MAŇÁK, J., JANÍK, T. (2008): Kurikulum v současné škole: pedagogický výzkum v teorii a praxi. Paido, Brno.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (2003): Výukové metody. Paido, Brno.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (2004): Cesty pedagogického výzkumu. Pdf MU, Brno.
- MAREŠ, J. (2013): Pedagogická psychologie. Portál, Praha.
- MATĚJČEK, Z. (1994): Co děti nejvíce potřebují. Portál, Praha.
- MAZAL, F. (2007): Hry a hraní pohledem ŠVP. Hanex, Olomouc.
- MEYER, H. (2000): Unterrichtsmethoden I. Cornelsen Verlag, Frankfurt am Main.
- MÍŠURCOVÁ, V., SEVEROVÁ, M. (1997): Děti, hry a umění. ISV, Praha.
- MLEJNEK, J. (1997): Dětská tvořivá hra. IPOS, Praha.
- MOJŽÍŠEK, L. (1988): Vyučovací metody. Státní pedagogické nakladatelství, Praha.
- MŠMT (2021): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, <https://digifolio.rvp.cz/view.php?id=6433> (6.3.2023).
- NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. (2005): Didaktika primární školy. UPOL, Olomouc.
- NVÚ (2021): Rámcové vzdělávací programy, <http://www.nuv.cz/t/rvp> (6.3.2023). ČSÚ (2023): Cestovní ruch – časové řady, https://www.czso.cz/csu/czso/cru_cr (11.3.2023).
- PECINA, P., ZORMANOVÁ, L. (2009): Metody a formy práce žáků v teorii a praxi. Masarykova univerzita, Brno.

- PETTY, G. (2004): Moderní vyučování. Portál, Praha.
- PIAGET, J., INHELDER, B. (2014): Psychologie dítěte. Portál, Praha.
- PRÁŠKOVÁ, A. (2018): Vstupní znalosti a představy o světadílech u žáků mladšího školního věk. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta, katedra geografie.
- PRÁŠKOVÁ, A., NOVÁČEK, A. (2020): Co žáci vědí o světadílech před vstupem na druhý stupeň základních škol? Geografické rozhledy, 30, 2, 30-33.
- Pražská skupina školní etnografie (2005), Psychický vývoj dítěte od 1. do 5. třídy, Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, Praha.
- PRŮCHA, J. (1997): Moderní pedagogika. Portál, Praha.
- PRŮCHA, J. (2002): Moderní pedagogika: 3. přepracované a aktualizované vydání. Portál, Praha.
- PRŮCHA, J. (2005): Moderní pedagogika. Portál, Praha.
- PRŮCHA, J. (2006): Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. Portál, Praha.
- PRŮCHA, J. a kol. (2009): Pedagogický slovník. Portál, Praha.
- PRŮCHA, J., (ed.), (2009): Pedagogická encyklopedie. Portál, Praha.
- PŮCHA, J. (2004): Multikulturní výchova; problémy spojené s její realizací, <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/32/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-PROBLEMY-SPOJENE-S-JEJI-REALIZACI.html> (20.2.2023).
- PULDOVÁ, P. (2011): Vzdělanostní struktura In: Ouředníček, M., Temelová, J., Pospíšilová, L. eds.: Atlas sociálně prostorové diferenciacie České republiky. Karolinum, Praha.
- PUNCH, F. (2008): Základy kvantitativního šetření. Portál, Praha.
- SČÍNÁNÍ (2021): Vzdělání, <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/vzdelani> (26.2.2023).
- SITNÁ, D. (2009): Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách. Portál, Praha.
- SKALKOVÁ, J. (2007): Obecná didaktika: 2. rozšířené a aktualizované vydání. Grada, Praha.
- SKUTIL, M. a kol. (2011): Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Portál, Praha.
- SOCHOROVÁ, L. (2011): Didaktická hra a její význam ve vyučování, <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/13271/DIDAKTICKA-HRA-A-JEJI-VYZNAM-VE-VYUCOVANI.html> (11.1.2023).

- SUCHÁNKOVÁ, E. (2014): Hra a její využití v předškolním vzdělávání. Portál, Praha.
- ŠKODA, J., DOULÍK, P. (2011): Psychodidaktika: metody efektivního a smysluplného učení a vyučování. Grada, Praha.
- ŠPAČKOVÁ, P. (2012): Vzdělanost v Česku, https://www.atlasobyvatelstva.cz/sites/default/files/4.1_vzdelanostni_struktura_v_cesku_cz.pdf (18.2.2023).
- ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., RIŠKA M. (2012): Vývoj počtu obyvatel a faktické obyvatelstvo. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné online na: www.atlasyobyvatelstva.cz (20.3.2023).
- ŠVARCOVÁ, I. (2008): Základy pedagogiky. VŠCHT, Praha.
- VÁGNEROVÁ, M. (1997): Psychologie školního dítěte. Karolinum, Praha.
- VÁGNEROVÁ, M. (1997): Úvod do psychologie. Karolinum, Praha.
- VÁGNEROVÁ, M. (2000): Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří. Portál, Praha.
- VÁGNEROVÁ, M. (2001): Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy. Karolinum, Praha.
- VÁGNEROVÁ, M. (2012): Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Karolinum Univerzita Karlova v Praze, Praha.
- VÁGNEROVÁ, M., VALENTOVÁ, L. (1994): Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita, Karolinum, Praha.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. (2007): Pedagogika pro učitele: školský systém v českých zemích, vzdělávací politika a řízení školství, podoby vyučování a třídní management, hodnocení ve vyučování, pedagogická diagnostika, práce výchovného poradce. Grada, Praha.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., a kol. (2011): Pedagogika pro učitele: 2. Grada, Praha.
- VAVRDOVÁ, A. (2009): Didaktika vlastivědy, UPOL, Olomouc.
- VIEWEGHOVÁ, T. (2015): Přírodověda 5: učebnice pro 5. ročník základní školy. Nová škola, Brno.
- VLTAVSKÁ, I. (2022): Vstupní znalosti a představy o evropských státech u žáků 6. a 7. tříd základních škol. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta, katedra geografie.
- ZACHÁROVÁ, R. (2012): Základy vývojové psychologie. <https://projekty.osu.cz/svp/opory/lf-zacharova-zaklady-vyvojove-psychologie.pdf> (26.2.2023).
- ZORMANOVÁ, L. (2012): Výukové metody v pedagogice s praktickými ukázkami. Grada, Praha.
- ZORMANOVÁ, L. (2014): Obecná didaktika: pro studium a praxi. Grada, Praha.

8. Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Množství zúčastněných škol a žáků</i>	<i>s. 24</i>
<i>Tabulka 2: Znalosti žáků o střeoevropských státech – uvedené pojmy.....</i>	<i>s. 32</i>
<i>Tabulka 3: Země, které by žáci rádi navštívili – nejčastěji uvedené důvody</i>	<i>s. 34</i>
<i>Tabulka 4: Průměrný počet získaných bodů</i>	<i>s. 39</i>
<i>Tabulka 5: Získané body dle ročníků a pohlaví respondentů.....</i>	<i>s. 50</i>

Seznam grafů

<i>Graf 1: Podíl žáků, kteří úspěšně lokalizovali tento počet států.....</i>	<i>s. 28</i>
<i>Graf 2: Podíl žáků, kteří správně spojili vlajky a hlavní města střeoevropských států</i>	<i>s. 36</i>
<i>Graf 3: Podíl žáků, kteří správně přiřadili geografický pojem a symbol k danému státu.....</i>	<i>s. 37</i>

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Souhrn zvolených základních škol.....</i>	<i>s. 23</i>
<i>Obrázek 2: Úspěšnost lokalizace států do slepé mapy Evropy žáky 4. a 5. tříd ZŠ.....</i>	<i>s. 27</i>
<i>Obrázek 3: Podíl žáků, kteří danou zemi někdy navštívili.....</i>	<i>s. 29</i>
<i>Obrázek 4: Znalosti žáků o střeoevropských státech – všechny uvedené pojmy.....</i>	<i>s. 33</i>

Seznam zdrojů obrázků použitých ve výzkumném šetření

Obr. 1 Slepá mapa střední Evropy, s. 104 <https://mapaevropy.eu/mapa-stredni-evropy/cernobila-slepa-mapa-stredni-evropy/>

Obr. 2 Vlajka Rakouska, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/81/at.jpg?w=130&h=300>

Obr. 3 Vlajka Česka, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/40/cz.jpg?w=130&h=300>

Obr. 4 Vlajka Německa, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/77/de.jpg?w=130&h=300>

Obr. 5 Vlajka Slovenska, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/86/sk.jpg?w=130&h=300>

Obr. 6 Vlajka Polska, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/81/at.jpg?w=130&h=300>

Obr. 7 Vlajka Švýcarska, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/483/ch.jpg?w=130&h=300>

Obr. 8 Vlajka Maďarska, s. 106 <https://www.vlajky.eu/vlajky/72/hu.jpg?w=130&h=300>

Obr. 9 Krówka, s. 106 https://sklep.rakon.com.pl/raciborz/3954-home_default/cukierki-malaga-luz-kg.jpg

Obr. 10 Hradčany, s. 106

https://st4.depositphotos.com/13052990/25250/i/600/depositphotos_252502040-stock-photo-prague-castle-and-charles-bridge.jpg

Obr. 11 Mozartovy koule, s. 106

https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/styles/zpravy_fotogalerie_large/public/images/01109214.jpeg?itok=KZY40ak0

Obr. 12 Hodinky Rolex, s. 106 <https://www.luxusni-pouzite-hodinky.cz/wp-content/uploads/2021/05/green-rolex-min.jpg>

Obr. 13 Čabajka, s. 106 <https://uzeninyfarmar.cz/wp-content/uploads/2016/11/Maďarská-klobása-370x260.jpg>

Obr. 14 Bača, s. 106 <https://ipravda.sk/res/2017/07/14/thumbs/baca-vlachov-nestandard1.jpg>

Obr. 15 Logo Volkswagen, s. 106 <https://www.carlogos.org/logo/Volkswagen-emblem-2014-1920x1080.png>

Seznam zdrojů obrázků použitých v praktické části

Obr. 15 Mapa Evropy, s. 46 https://skolnimapy.cz/wp-content/uploads/OM_Evropa_017Me.jpg

Obr. 16 Mapa Německa, s. 59

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/26/EU-Germany.svg/580px-EU-Germany.svg.png>

Obr. 17 Mapa Německa, s. 59

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/da/Deutschland_topo.jpg/220px-Deutschland_topo.jpg

Obr. 18 Mapa Slovensko, s. 63

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1d/EU-Slovakia.svg/580px-EU-Slovakia.svg.png>

Obr. 19 Mapa Slovenska, s. 63 <https://cs.maps-slovakia.com/img/0/mapa-slovenska.jpg>

Obr. 20 Mapa Rakouska, s. 61

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9d/EU-Austria.svg/580px-EU-Austria.svg.png>

Obr. 21 Mapa Rakouska, s. 61 <https://hotelove.cz/wp-content/uploads/2021/01/rakousko-mapa-7.jpg>

Obr. 22 Mapa Polska, s. 65
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9b/EU-Poland.svg/580px-EU-Poland.svg.png>

Obr. 23 Mapa Švýcarska, s. 69
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/61/Europe-Switzerland.svg/580px-Europe-Switzerland.svg.png>

Obr. 24 Mapa Švýcarska, s. 69 <http://www.vlasta.org/obrazky/maps/ch.jpg>

Obr. 25 Mapa Maďarska, s. 67
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/60/EU-Hungary.svg/580px-EU-Hungary.svg.png>

Obr. 26 Mapa Maďarska, s. 67
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Fyzicka_mapa-Madarsko.JPG

Obr. 27 Mapa Evropy u deskové hry, s. 73 <https://goo.gl/maps/a98WXPpR7RC7CTSa7>

Obr. 28 Obrys mapy Švýcarska, s. 71 <https://drukowanka.pl/wp-content/uploads/2020/11/szwajcaria-mapa-696x557.png>

Obr. 29 Obrys mapy Rakouska, s. 71
https://st3.depositphotos.com/1035886/12815/v/450/depositphotos_128156978-stock-illustration-austria-outline-vector.jpg

Obr. 30 Obrys mapy Slovenska, s. 71 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRFn_r6fPxMvdbLu5R8ZFPiYVSuuiZRUSn_Q&usqp=CAU

Obr. 31 Obrys mapy Polska, s. 71
https://t4.ftcdn.net/jpg/00/85/06/75/360_F_85067507_tgiMlb2s6EJubtSRCbZJxAlkAlKnKYV4.jpg

Obr. 32 Obrys mapy Německa, s. 71 <https://drukowanka.pl/wp-content/uploads/2020/11/niemcy-mapa-696x557.png>

Obr. 33 Obrys mapy Maďarska, s. 71 <https://img.myloview.cz/fototapety/madarsko-obrys-mapy-se-stinem-700-9211076.jpg>

Obr. 34 Obrys vlajek, s. 72
http://old.zsdoobrichovice.cz/ukoly/informatika/image/mal_vlajky_omal.bmp

Obr. 35 Obrys vlajek, s. 72
<https://eschovka.cz/upload/product/5eab01a5f4b9b8155c4f9c76e86110661455836975.jpg>

Obr. 36 Obrysy Švýcarské vlajky, s. 72

https://www.supercoloring.com/sites/default/files/styles/coloring_medium/public/cif/2022/09/flag-of-switzerland-coloring-page.png

Obr. 37 Vlajka Slovinska, s. 76 <https://www.vlajky.eu/vlajky/87/si.jpg>

Obr. 38 Vlajka Srbska, s. 76 <https://www.vlajky.eu/vlajky/509/rs.jpg>

Obr. 39 Vlajka Kanady, s. 76 <https://www.vlajky.eu/vlajky/96/ca.jpg>

Obr. 40 Jezero Balaton, s. 67

https://freight.cargo.site/t/original/i/ecfdaff4e8666fefc8901aee3a3d5268d09342bf808639316abbde1086ad42b8/lakebalaton_oli_2019243_lrg.jpeg

Obr. 41 Budapešť, s. 68 https://cdn.isic.cz/wp-content/uploads/2022/02/24115837/vikend_v_budapesti-570x380.jpg

Obr. 42 Maďarský guláš, s. 68

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5c/Gulyas080.jpg/1200px-Gulyas080.jpg>

Obr. 43 Maďarské lázně, s. 68 <https://slevomat.sgcdn.cz/images/t/2000/16/35/16357974-8cc6b4.jpg>

Obr. 44 Parlament, s. 67 https://www.protravel.cz/img/__galerie/22723-41265-22687-55697-89479.jpg

Obr. 45 W. A. Mozart, s. 62

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1e/Wolfgang-amadeus-mozart_1.jpg/220px-Wolfgang-amadeus-mozart_1.jpg

Obr. 46 Vídeň, s. 61

[https://img.pixers.pics/pho_wat\(s3:700/FO/56/27/53/82/700_FO56275382_902778784d18c7607a88b32f47de04de.jpg,525,700,cms:2018/10/5bd1b6b8d04b8_220x50-watermark.png,over,305,650,jpg\)/fototapety-viden-rakousko-kolaz.jpg.jpg](https://img.pixers.pics/pho_wat(s3:700/FO/56/27/53/82/700_FO56275382_902778784d18c7607a88b32f47de04de.jpg,525,700,cms:2018/10/5bd1b6b8d04b8_220x50-watermark.png,over,305,650,jpg)/fototapety-viden-rakousko-kolaz.jpg.jpg)

Obr. 47 Salzburg, s. 62 https://www.protravel.cz/img/__galerie/42999-66772-77246-88615-94897.jpg

Obr. 47 Čokoláda, s. 70 <https://zajezdy.radynacestu.cz/img/w-1180,h-660,qr-1/2014-08-22/466336763.jpg>

Obr. 48 Sýr, s. 70 <https://astelus.com/wp-content/viajes/el-queso-alpino-un-producto-suizo-de-gran-valor-1152x759.jpg>

Obr. 49 Kapellbrücke, s. 69

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1e/Kapellbruecke.JPG>

Obr. 50 Ženeva, s. 69 https://www.protravel.cz/img/___galerie/14975-13831-48976-85844-55147.jpg

Obr. 51 Hrad Chillon, s. 69 https://www.protravel.cz/img/___galerie/69976-71823-83398-62698-81317.jpg

Obr. 52 Vysoké Tatry, s. 63 <https://content.r9cdn.net/rimg/dimg/15/35/f7820e32-city-58438-17283b710ab.jpg?width=1366&height=768&xhint=2191&yhint=794&crop=true>

Obr. 53 Štrbské pleso, s. 64
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9e/Strbske_pleso_Solisko.JPG/500px-Strbske_pleso_Solisko.JPG

Obr. 54 Vysoké tatry, s. 64 <https://slevomat.sgcdn.cz/images/t/2000/12/17/12170252-5863d0.jpg>

Obr. 55 Šerpa, s. 64 https://www.tatry.cz/media/image/laco_kulanga_001.jpg

Obr. 56 Alpy, s. 62 <https://vyslapy.cz/wp-content/uploads/2019/01/alpy-rakousko.jpg>

Obr. 57 Hallstat, s. 62 <https://travelking.cdn.it7.sk/deadpool/deal-detail/1024/307-LEEB.jpg>

Obr. 58 symboly Švýcarska, s. 85 <https://img.myloview.cz/fototapety/symboly-svycarska-ve-tvaru-srdce-pojeti-400-36277127.jpg>

Obr. 59 Státní symbol Česka, s. 85
https://www.supercoloring.com/sites/default/files/styles/coloring_medium/public/cif/2018/08/coat-of-arms-of-the-czech-republic-coloring-page.png

Obr. 60 Státní symbol Slovenska, s. 85
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b2/Statna_pecat_Slovenskej_republiky.jpg/120px-Statna_pecat_Slovenskej_republiky.jpg

Obr. 61 Téryho chata, s. 85 <https://www.horydoly.cz/foto/tatry13.jpg>

Obr. 62 bača, s. 85 https://www.webumenia.sk/cs/dielo/nahlad/SVK:SNG.K_12994/600

Obr. 63 slovenské sýry, s. 85
https://www.slovensketradicne.cz/ir/storage/slovenske_CatalogueModule-Groups/2-image-mleko-a-syry--c480xc340.jpg

Obr. 64 horalka, s. 85 <https://d3i9l7sj72swdx.cloudfront.net/sedita/2021/09/Sedita-sirka-1-n.png>

Obr. 65 švýcarský nůž, s. 85
https://cdn.myshoptet.com/usr/www.ifish.cz/user/shop/big/6546_victorinox-spartan.jpg?5e203d01

Obr. 66 švýcarský sýr, s. 85

<https://media.istockphoto.com/id/1438347681/cs/vektor/švýcarský-sýr-a-nůž-kreslená-ilustrace.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=kCnyrdZe3QYCQC6iYnBD3Al6A4US5JHrzoq-JtHPCMw=>

Obr. 67 švýcarské hodinky, s. 85 <https://www.hodinky-klenoty.cz/data/imgs/0166014l.jpg>

Obr. 68 švýcarský pes, s. 85

https://st4.depositphotos.com/2103197/24043/i/600/depositphotos_240437562-stock-photo-portrait-of-a-great-swiss.jpg

Obr. 69 Toblerone, s. 85 [https://im9.cz/iR/importprodukt-](https://im9.cz/iR/importprodukt-orig/674/674905bb3d4c58082601631ad30ee175.jpg)

[orig/674/674905bb3d4c58082601631ad30ee175.jpg](https://im9.cz/iR/importprodukt-orig/674/674905bb3d4c58082601631ad30ee175.jpg)

Obr. 70 švýcarská čokoláda, s. 85 <https://images.labuznik.cz/i/images/640/1/14266.jpg?3>

Obr. 71 polské symboly, s. 85 [https://media.istockphoto.com/id/1195767841/vector/poland-](https://media.istockphoto.com/id/1195767841/vector/poland-symbols-warsaw-krakow-lódz-wroclaw-poznan-gdansk-szczecin-bydgoszcz-lublin-katowice.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=5RVFanzbFLU1Lc8wl7dik3isdJB6f9jiUbj6vuMuOuE=)

[symbols-warsaw-krakow-lódz-wroclaw-poznan-gdansk-szczecin-bydgoszcz-lublin-katowice.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=5RVFanzbFLU1Lc8wl7dik3isdJB6f9jiUbj6vuMuOuE=](https://media.istockphoto.com/id/1195767841/vector/poland-symbols-warsaw-krakow-lódz-wroclaw-poznan-gdansk-szczecin-bydgoszcz-lublin-katowice.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=5RVFanzbFLU1Lc8wl7dik3isdJB6f9jiUbj6vuMuOuE=)

Obr. 72 polské pierogi, s. 85 [https://hoska-tour.cz/wp-content/uploads/Polské-j%C3%ADdlo-](https://hoska-tour.cz/wp-content/uploads/Polské-j%C3%ADdlo-Pierogi-pirohy.jpg)

[Pierogi-pirohy.jpg](https://hoska-tour.cz/wp-content/uploads/Polské-j%C3%ADdlo-Pierogi-pirohy.jpg)

Obr. 73 logo Deichman, s. 85

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c4/Deichmann_logo.svg/2087px-](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c4/Deichmann_logo.svg/2087px-Deichmann_logo.svg.png)

[Deichmann_logo.svg.png](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c4/Deichmann_logo.svg/2087px-Deichmann_logo.svg.png)

Obr. 74 německé symboly, s. 85 [https://cdn5.vectorstock.com/i/1000x1000/32/54/german-](https://cdn5.vectorstock.com/i/1000x1000/32/54/german-traditional-symbols-colorful-set-vector-15473254.jpg)

[traditional-symbols-colorful-set-vector-15473254.jpg](https://cdn5.vectorstock.com/i/1000x1000/32/54/german-traditional-symbols-colorful-set-vector-15473254.jpg)

Obr. 75 loga auto, s. 59 <https://www.autickar.cz/files/obrazky/clanky/8369/clanky-79616.jpg>

Obr. 76 maďarské symboly, s. 85

https://media.istockphoto.com/id/1413877675/cs/vektor/travel-budapest-maďarsko-sada-vektorových-ilustrac%C3%AD.jpg?s=1024x1024&w=is&k=20&c=r-Z4jPQOpCucd_0ohrQC8zx-eUyKiAlyBypSXVI2gbw=

Obr. 77 maďarská klobása, s. 68 [https://balicenka.cz/narok/wp-](https://balicenka.cz/narok/wp-content/uploads/sites/2/2020/10/19007-1.jpg)

[content/uploads/sites/2/2020/10/19007-1.jpg](https://balicenka.cz/narok/wp-content/uploads/sites/2/2020/10/19007-1.jpg)

Obr. 78 langoš, s. 85 <https://cdn.jidlo.cz/v/1cbcfb710a64cbc098264d73b1211c94.jpg>

Obr. 79 maďarská paprika, s. 68

http://www.madarskekoreni.cz/fotky15403/fotos/_vyrn_615ML003b.jpg

Obr. 80 rakouské symboly 1, s. 85

https://st.depositphotos.com/3283585/54609/v/600/depositphotos_546094976-stock-illustration-vector-set-hand-drawn-isolated.jpg

Obr. 81 rakouské symboly 2, s. 85

<https://media.istockphoto.com/id/1339614990/tr/vektör/people-and-symbols-of-austria-vector-illustrations-set.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=MdZtG326ZCVv175fejfxQgW2HcPs1Oe4hQLP6UKhhk=>

Obr. 82 eintopf, s. 60 https://www.receptyonline.cz/wp-content/uploads/2013/02/eintopf-nemecko-recept-na-receptyonline.cz1_.jpg

Obr. 83 Braniborská brána, s. 59 https://www.protravel.cz/img/__galerie/58037-81981-50957-95186-87118.jpg

Obr. 84 Zwinger, s. 60 https://www.protravel.cz/img/__galerie/26988-18390-61398-97782-97143.jpg

Obr. 85 Oktoberfest, s. 60

https://www.oktoberfest.de/site/assets/files/3090/bedienungen_tracht_sebastian_lehner-09569.jpg

Obr. 86 Berlín, s. 59 https://www.ervpojistovna.cz/fileadmin/blog_images/pic/prodlouzeny-vikend-v-berline/vyhled-berlin.jpg

Obr. 87 automobilky, s. 59 https://1gr.cz/fotky/idnes/19/071/cl5/FDV7c8d76_image.img.jpg

Obr. 88 Osvětim, s. 66

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e8/Birkenau_gate.JPG

Obr. 89 Krakov, s. 66 <https://www.cestujlevne.com/obrazky/55/43/5543-1200w.jpg>

Obr. 90 mapa Polska, s. 65

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/dc/Poland_topo.jpg/1200px-Poland_topo.jpg

Obr. 91 Polské Tatry, s. 65 https://www.alpina.cz/images/zajezdy/polske-tatry/polsko-tatry-20190921_114210_HDR-v-zavrel.jpg

Obr. 92 Polské Krkonoše, s. 65 <https://epochanacestach.cz/wp-content/uploads/2021/11/krko-1024x687.jpg>

Obr. 93 Pierogi, s. 66 <https://d1v9pyzt136u2g.cloudfront.net/blog/wp-content/uploads/2021/06/09050641/pieroki-ze-skwarkami.jpg>

Obr. 94 Zubr, s. 66 <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/98/Wisent.jpg>

9. Přílohy

Příloha 1 – Struktura dotazníkového šetření

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

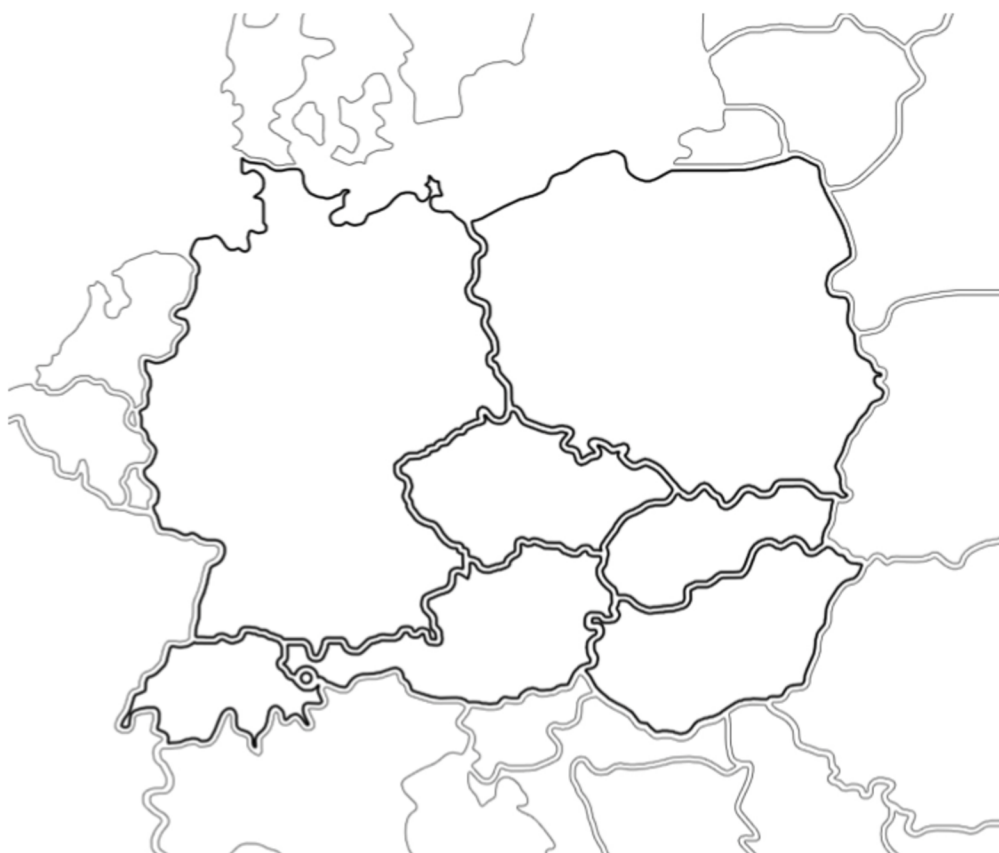
1. část

Střední Evropa

Zakroužkuj: Jsem **HOLKA/KLUK** a chodím do **4. třídy/ 5.třídy**

Do ZŠ _____ v _____

1. Napiš do mapy název státu střední Evropy. (pokud název toho státu nevíš, tak jej ponech prázdné)

2. Napiš, které státy ze střední Evropy jsi doposud navštívil?

3. Odkud máš informace o státech střední Evropy? (zakroužkuj 1-3 ze všech)

a) od rodičů

d) z knížek

g) jiné-napiš:

b) ze školy

e) z cestování

c) z internetu

f) z televize

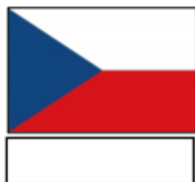

1. Do tabulky napiš pojmy, které tě k uvedenému státu napadnou (města, památky, řeky, jezera, hory, pohoří, známé osobnosti, potraviny, výrobky). Napiš vše, co je pro stát typické.

MAĎARSKO	
NĚMECKO	
POLSKO	
RAKOUSKO	
SLOVENSKO	
ŠVÝCARSKO	

2. Kterou ze zemí střední Evropy bys rád navštívil? A z jakého důvodu?

3. Doplň názvy států k jednotlivým vlajkám a spoj je s hlavním městem.

- Berlín Bern Bratislava Budapešť Praha Varšava Vídeň

4. Přiřaď ke každému státu geografický pojem a obrázek, který je pro danou zemi typický.

- Česko**
Maďarsko
Německo
Polsko
Rakousko
Slovensko
Švýcarsko

- Visla
Rýn
Balaton
Nízké Tatry
Ženevské jezero
Vltava
Solnohradská jezera

Příloha 2 – Průměrný počet získaných bodů

Název školy	Počet respondentů	Průměrný počet bodů	4. ročník	5. ročník
Venkov I.	51	27,1	26,2	27,8
Venkov II.	27	24,9	16,5	31,7
Venkov III.	10	24,1	21,5	28
Venkov IV.	37	17,7	16,7	19,1
Město I.	105	21,8	20,2	21,6
Město II.	70	18,2	17,3	19,4
Město III.	56	15,5	15,5	25
Město IV.	38	18,8	15,7	23
Celkový průměrný počet bodů	-	20,6	19,6	23,9

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Příloha 3 – Získané body dle pohlaví respondentů

Název školy	4. ročník		5. ročník	
	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky
Venkov I.	27,8	25,1	27,4	29
Venkov II.	18,1	14,2	36,2	24,8
Venkov III.	20,3	22,7	29,5	26,5
Venkov IV.	19	13,9	22,6	16,1
Město I.	23	16,6	24,8	18,2
Město II.	17,7	17	25,5	15,8
Město III.	18,3	12,4	27	23,9
Město IV.	20	12,8	24,5	21,6
Průměrný počet bodů dle pohlaví	20,5	16,8	27,2	22

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.

Příloha 4 – Bodová úspěšnost žáků 4. a 5. tříd ZŠ

Úspěšnost	Počet žáků
100-80 %	13
80-60 %	68
60-40 %	127
40-20 %	137
20-10 %	43
10-0 %	8

Zdroj: Vlastní výzkum, 2023. Vzorek 394 žáků.